

**ŽIVI PREPROSTO IN SOLIDARNO-
V SMERI PODNEBNE PRAVIČNOSTI**

**Tematska publikacija
Slovenske karitas
o problematiki podnebnih
sprememb v Afriki**

December 2012

Karitas

 **SLOVENSKÁ KATOLÍCKA
Charita**

KAZALO

V smeri podnebne pravičnosti v državah v razvoju s poudarkom na podsaharski Afriki (o problematiki)	3
Posredne posledice podnebnih sprememb – vpliv podnebnih sprememb na življenja revnih prebivalcev držav v razvoju s poudarkom na Afriki	4
Okoljska in podnebna pravičnost	9
Kaj pomeni biti solidaren?	9
Kaj lahko storimo za zmanjšanje podnebnih sprememb?	10
Aktivnosti globalnega učenja so potekale v Sloveniji in na Slovaškem	12
Kaj je globalno učenje	15
Navodila za vzgojitelje, učitelje in profesorje za izvedbo delavnic v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«	25
Navodila za izvedbo teka podnebne solidarnosti	54
Zgodba dečka Nangira iz Kenije	56
Rosenina zgodba (deklina iz Zambije)	57
Razstava izdelkov otrok, učencev in dijakov	58
Odprto pismo	80

Avtorice besedil:

Jana Lampe, Mojca Urh, Saša Eržen

Izdajatelj: Slovenska karitas

Kristanova 1, 1000 Ljubljana

E-mail: info@karitas.si, Internet: www.karitas.si

Odgovarja: Imre Jerebic, generalni tajnik Slovenske karitas

Uredniški odbor: Mojca Urh, Jana Lampe

Urednica: Jana Lampe

Fotografije: Arhiv Slovenske karitas

Lektoriranje: Maja A. Piščanc, Helena Brezar

Grafična priprava in tisk: Antus Jesenice

Karitas

 Charita
SLOVENSKÁ KATOLÍČKA

Projekt je sofinanciran s strani Evropske unije in Ministrstva za zunanje zadeve RS. Nosilec projekta je Slovenska karitas. Projekt poteka v partnerstvu s Karitas Slovaške. Stališča izražena v publikaciji ne odražajo nujno tudi stališč Evropske unije in Ministrstva za zunanje zadeve RS.

Pozdravljeni!

Pred vami je tematska publikacija Slovenske karitas »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«, ki je nastala v okviru mednarodnega projekta »V smeri podnebne pravičnosti v državah v razvoju s poudarkom na podsaharski Afriki«. Projekt je potekal v letih 2010 do 2012 v partnerstvu s Karitas Slovaško, ob sofinanciranju Evropske unije in Ministrstva za zunanje zadeve RS.

V okviru projekta smo preko različnih izvedenih aktivnosti ozaveščanja, lobiranja in zagovorništva mladim, učiteljem in politikom, ki sprejemajo odločitve v okviru uradne razvojne pomoči, ter splošni javnosti v Sloveniji želeli sporočiti, da smo razvite države soodgovorne za podnebne spremembe in da ne smemo pozabiti na prebivalce tistih držav v razvoju, še posebno v Afriki, ki so zaradi posledic podnebnih sprememb potisnjeni v še večji krog revščine, čeprav so sami s svojim preprostim načinom najmanj prispevali k le-tem. V smislu globalne pravičnosti in solidarnosti smo spodbujali h konkretnim okolju in ljudem prijaznim dejanjem ter k polni vključenosti v globalni boj proti zmanjševanju revščine.

V publikaciji vam na kratko predstavljamo problematiko ter aktivnosti, ki so potekale v Sloveniji in na Slovaškem. Posebno pozornost posvečamo didaktičnemu gradivu, ki smo ga pripravili za izvedbo delavnic po slovenskih šolah in vrtcih. Simbolično predstavljamo posamezne izdelke mladih iz skupno **343-ih osnovnih, 54-ih srednjih šol ter 186-ih vrtcev**, ki so se vključili v naše delavnice s pomočjo več kot 1.500-ih mentorjev. Vsem se zahvaljujemo za ves trud, ki so ga v to vložili in skupaj z mladimi pokazali, da imajo zdrav odnos do okolja. Na zadnji strani publikacije vam predstavljamo odprto pismo, ki smo ga posredovali slovenskim politikom, da bi več naredili za reševanja podnebne problematike in zmanjševanje svetovne revščine.

Za rešitev te problematike je potreben trud vseh nas, kajti verjamemo, da veliko majhnih dejanj lahko prinese velike spremembe. Vsi smo povabljeni k odgovornemu ravnanju z okoljem ter s tem tudi k solidarnosti s tistimi, ki živijo v pomanjkanju in jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadenejo. V veliki meri je prihodnost v naših rokah. Od nas je odvisno, kaj bomo zapustili prihodnjim generacijam. Zato živimo preprosto, trajnostno in v solidarnosti ...

Imre Jerebic
generalni tajnik Slovenske Karitas

V SMERI PODNEBNE PRAVIČNOSTI V DRŽAVAH V RAZVOJU S POUČENJEM NA PODSAHARSKI AFRIKI (O PROBLEMATIKI)

Danes veliko govorimo o globalnih podnebnih spremembah in o posledicah, ki jih imajo le-te na naše vsakdanje življenje. V zadnjih letih smo priče **vse pogostejšim ekstremnim vremenskim pojavom**, kot so suše, poplave, cikloni, tajfuni idr ..., ki so posledice teh sprememb in ne prizanesajo niti Sloveniji. Čeprav podnebne spremembe niso nekaj novega, tekem geološke zgodovine so se vedno naravno dogajale, pa je dejstvo, da se **v zadnjih 40-tih letih dogajajo z večjo intenziteto** in večjimi posledicami na življenja ljudi kot v preteklosti, predvsem kot posledica človekovega vpliva (mnenje večine klimatologov). **Razvite države** smo tiste, ki smo s svojimi dejavnostmi (kot so promet, industrija, energetika, kmetijstvo) in potrošniškim načinom življenja, pri čemer izgovarjajo velike količine fosilnih goriv (nafta in premog), **odgovorne za največji delež izpusta škodljivih – toplogrednih plinov v ozračje** (CO₂ idr.), ki povzročajo učinek tople grede, in tako **najbolj vplivamo** na segrevanje ozračja in **globalne spremembe podnebja**. Veliko govorimo o razmerah in posledicah podnebnih sprememb v Evropi. Razvite države sprejemamo strategije, kako omiliti posledice, kako se prilagoditi na podnebne spremembe. Pri tem pa velikokrat iz evrocetrične perspektive pozabimo, kakšne so in bodo **posledice na življenja ljudi držav v razvoju**, še posebej v Afriki, za podnebne spremembe najbolj ranljivi celini, **kjer so prebivalci s svojim preprostim načinom življenja najmanj prispevali k tem spremembam, čutijo pa najhujše posledice in so se zaradi revščine najmanj sposobni spopadati z njimi**. Ranljive družbe držav v razvoju že sedaj občutijo katastrofalne posledice podnebnih sprememb, predvsem zaradi zemljepisne izpostavljenosti, nizkih prihodkov in večje odvisnosti lokalnih naravnih virov in od podnebno občutljivih sektorjev, kot je kmetijstvo. Najbolj pa so prizadeti prebivalci Afrike, ki se zaradi aktualnih razvojnih problemov, kot so razširjena revščina, šibka infrastruktura, konflikti, korupcija idr. najtežje prilagajajo tem spremembam. Posledice teh sprememb **se odražajo predvsem na njihovem zdravju in pri zagotavljanju osnovnih življenjskih potrebščin, kot sta pitna voda in hrana, in tako vplivajo na povečanje njihove revščine**. Število ljudi, ki jih prizadenejo katastrofe, iz desetletja v desetletje narašča, v zadnjih 40-tih letih je to število naraslo od 740 milijonov na 2,5 milijarde. V 90. letih je bilo **99% umrlih v katastrofah prebivalcev držav v razvoju** (letno umre povprečno 62 000 ljudi), **čeprav te države v povprečju proizvedejo le 1% vseh toplogrednih plinov**. Posledice podnebnih sprememb v državah v razvoju še posebej povečujejo ranljivost otrok in žensk, ki predstavljajo velik delež med revnimi.

Ker smo razvite države največ prispevale h globalnemu

onesnaževanju in podnebnim spremembam, **dolgujemo okoljski dolg ljudem v državah v razvoju** in smo jim tako dolžne pomagati pri reševanju te problematike (pri blaženju posledic in pri prilagajanju nanje) – podnebna pravičnost! Imamo določena znanja in sredstva za spopad s temi težavami. Vse države, podjetja in posamezniki moramo ravnati v skladu z zaščito podnebja na osnovi enakosti, solidarnosti in v soglasju s skupnimi, vendar raznolikimi odgovornostmi in zmožnostmi. Najprej pa ne pozabimo, da smo vsi prebivalci tega sveta med seboj povezani in odgovorni drug za drugega ter da tudi z našimi vsakdanjimi dejanji lahko vplivamo na življenje prebivalcev čisto na drugem koncu sveta ...

Shema: Učinek tople grede

V zadnjih 100 letih se je globalna temperatura zaradi povečanega učinka tople grede dvignila za 0,74 °C, do leta 2100 se bo glede na sedanje razmere dvignila še za 1,8 °C.

Vir: Prirejeno po CAFOD-u

Proizvodnja CO₂ v tonah na prebivalca letno ("ogljčni odtis")

V letu 2009 je povprečen Slovenec proizvedel 9,5 tone emisij CO₂, povprečen prebivalec najrevnejših držav podsaharske Afrike pa 0,1 tone CO₂ (najmanj med vsem svetovnimi regijami). Njihovo podnebje pa se kljub temu spreminja, predvsem zaradi posledic hitrega naraščanja proizvodnje CO₂, ki ga v pretežni meri proizvedemo bogatejše države, med katere spada tudi Slovenija. Z enim letalskim poletom iz Slovenije na Kanarske otoke, spusti en potnik v ozračje toliko CO₂-ja, kot ga 50 povprečnih Tanzanijcev v enem letu ...

NEPOSREDNE POSLEDICE SEGREVANJA OZRAČJA SO:

- vse bolj pogosti ekstremni vremenski pojavi, kot so tropske nevihte, celinske nevihte z ekstremno močjo, obilne in neredne padavine (poplave), suše (bolj pogoste in daljše);
- taljenje in krčenje gorskih ledenikov in polarnega ledenega pokrova,
- taljenje morskega ledu,
- zmanjšan obseg snežne odeje in permafrosta.

Posledice podnebnih sprememb že danes občutimo vsi prebivalci planeta, v prihodnosti jih bomo še bolj. Najhujše posledice podnebnih sprememb pa občutijo revni prebivalci držav v razvoju, še posebno v Afriki ...

Poplave v Pakistanu 2010

Poplave na Dolenjskem 2010

Suša v Burundiju 2008

Suša v državah Afriškega roga 2011

POSREDNE POSLEDICE PODNEBNIH SPREMENB – VPLIV PODNEBNIH SPREMENB NA ŽIVLJENJA REVNIH PREBIVALCEV DRŽAV V RAZVOJU S Poudarkom NA AFRIKI

VPLIV NA POMANJKANJE PITNE VODE: Posledice podnebnih sprememb bodo najbolj vplivale na zagotavljanje zadostne količine neoporečne pitne in sanitarne vode predvsem za oskrbo revnejšega prebivalstva na podeželju v državah v razvoju. Posledice globalnega segrevanja ozračja se kažejo v vse večjih razlikah v razporeditvi in količini padavin na planetu, z vse bolj pogostimi ekstremnimi vremenskimi dogodki, kot so vse daljše suše na

eni in katastrofalne poplave na drugi strani, kar povzroča dodatno pomanjkanje pitne vode. Skoraj milijarda ljudi na svetu danes nima zagotovljene osnovne preskrbe s pitno vodo (vsak 8 prebivalec), 2.6 milijarde ljudi pa nima ustreznih sanitarij. Dostop do pitne vode pa je gotovo največji problem in ima najhujše posledice za revno prebivalstvo Afrike in za njen trajnostni razvoj (**več kot 40 % prebivalstva podsaharske Afrike**, 314 milijonov ljudi je brez stalnega dostopa do pitne vode), velik problem pa je tudi v posameznih azijskih državah. Po ocenah IPCC (Medvladni odbor za podnebne spremembe) bo do leta 2050 v Afriki zaradi posledic globalnega segrevanja ozračja trpelo pomanjkanje pitne vode med 350 do 600 milijonov ljudi. Premajhna količina pitne vode pa slabo vpliva na zdravje ljudi, na oskrbo s hrano ter povzroča številne begunce in konflikte.

Ženske in otroci v Afriki in tudi v državah v razvoju drugje po svetu vsak dan prehodijo nekaj kilometrov daleč peš do prvega vodnega vira (pogosto tudi onesnaženega) in skupno porabijo 200 milijonov ur dnevno, da zagotovijo pitno vodo za svoje družine. Otroci, še posebno dekleta, so zaradi hoje po vodo pogosto odsotni od pouka. Ob eni najhujših suš v Keniji v letu 2011, ki je tam prizadela 3,6 milijona ljudi, se je veliko rek

popolnoma izsušilo in prebivalci podeželskih vasi so bili prisiljeni vsak dan prehoditi čez 20 km daleč po vodo (prej so hodili od 1 do 5 km). Posamezniki so morali ob hudi suši preživeti dan z le 4-imi litri vode, skupaj za pitje, pripravo hrane in umivanje ..., v povprečju pa ljudje v Afriki preživijo z 10 litri vode dnevno (CAFOD). V Veliki Britaniji pa porabi ena oseba dnevno 50 l le za splakovanje stranišča ...

Po podatkih WHO vsako leto na svetu umre le zaradi diareje, ki jo povzroči pomanjkanje čiste vode in primernih sanitarij, 1,4 milijona otrok v starosti do 5 let, 4.000 otrok na dan, 1 otrok vsakih

20 sekund ... V Afriki jih umre več kot 700 000 na leto. V zdravstvenih centrih v Ruandi in Burundiju, podprtih s pomočjo Karitas, pomagajo dehidriranim otrokom s pomočjo posebnih cev.

Slovenska karitas je ob sofinanciranju MZZ RS v kraju Ruzo v Burundiju pomagala pri gradnji 7 rezervoarjev za vodo (deževnica je edini vir) za potrebe nove porodnišnice in zdravstvenega centra, ki ga obiskuje 68.000 prebivalcev. Tudi tu so suše vse pogostejše, spremenil se je cikel sušne in deževne dobe, zato je vsaka dežna kaplja dragocena.

VPLIV NA ZMANJŠAN KMETIJSKI PRIDELEK IN POMANJKANJE HRANE:

Danes okoli 13,6 % svetovnega prebivalstva, kar je dobrih **925 milijonov ljudi** oziroma **vsak 7 prebivalec sveta, trpi za kronično lakoto** (FAO, 2012). Številni revni prebivalci držav v razvoju se **preživljajo s samooskrbnim kmetijstvom**, ki je močno **odvisno od količine in razporeditve padavin**. Med njimi je **70 % prebivalcev Afrike**, ki živijo na podeželju in se večinoma preživljajo s tem, kar pridelajo na polju, in so zato bolj ranljivi na podnebne in okoljske spremembe kot ljudje v drugih regijah po svetu. Zaradi dviga globalne temperature so tam na posameznih območjih vse pogostejše suše (posamezna sušnejša območja postajajo še bolj sušna kot območja južno od Sahare (Sahel) in države Afriškega roga ...) in pogostejše so uničujoče poplave, ki odnesejo zemljo in pridelke. **Spremenil se je cikel deževne in sušne dobe**, na katerega so se prebivalci zanašali stoletja pri sajenju pridelkov. Zaradi sprememb v padavinskem režimu ljudje sedaj težje ujamejo pravi čas za sajenje pridelkov in lahko ostanejo brez letine (ko je včasih padal dež, je sedaj suša, ali pa neha deževati preden je sezona sajenja zaključena itd.). V prihodnosti se bodo zaradi posledic podnebnih sprememb **še skrajšala obdobja, primerna za obdelovanje, vse manj bo zemlje, primerne za pridelavo hrane** (tudi zaradi dviga morske gladine in naraščanja števila prebivalcev), **zmanjšana bo produktivnost pridelkov** (v Afriki bodo za 12 % manjši hektarski donosi koruze, ki je glavna hrana). Na prehransko varnost pa bodo vplivale tudi narasle cene hrane. Tako bodo revni v državah v razvoju, ki se preživljajo s poljedelstvom, še posebno v Afriki, postali še bolj revni, na desetine milijonov ljudi več bo lačnih in podhranjenih.

Vzrok smrti otrok v Afriki, ki umrejo v starosti do 5 let, je v 49 % zaradi podhranjenosti. Vsak 4. otrok na svetu je podhranjen (WHO, 2009). Na fotografiji so podhranjeni otroci, ki jim pomagajo v zdravstvenem centru v Rwisabiju v Burundiju. Dokler se njihovo stanje ne začne izboljševati, imajo zelo žalostne obraze ...

»Naše življenje je odvisno od deževne dobe. To je čas, ko polja rodijo in za rast pridelkov nujno potrebujejo dež. V Zambiji so naši stari ljudje z opazovanjem lune vedeli, kako bo z deževjem, kdaj bo začetek in konec dežja. Danes je vse drugače ... Zaradi uničenja gozdov se spreminja tudi deževno obdobje. Imamo velik problem - na določenih območjih je suša, na drugih pa so ob istem času poplave ... « pravi prof. Joseph Mwitwa iz Zambije (odlomek iz dokumentarnega filma, ki smo ga posneli v sodelovanju z misijonarjem p. Drevenškom).

VPLIV NA ŠIRJENJE BOLEZNI IN POVEČANO SMRTNOST: Segrevanje ozračja že vpliva in bo v prihodnosti še bolj na zdravje velikega števila ljudi, predvsem revnih prebivalcev v državah v razvoju, ki so najbolj ranljivi. Nekatere **bolezni, ki jih prenašajo od podnebnih razmer odvisne žuželke**, kot je **malaria**, se širijo na območja, ki so bila pred njimi sedaj varna. Kot posledica pogostejših suš in poplav se močno širijo tudi **bolezni, ki so povezane s pomanjkanjem in oporečnimi vodnimi viri**, kot so diareja, kolera, dehidracija idr. (skoraj 80 % vseh bolezni v državah v razvoju je povezanih z oporečnimi vodnimi viri) ter **pomanjkanjem hrane** (podhranjenost prizadene več ljudi na svetu kot malaria, tuberkuloza ter HIV/AIDS skupaj). Širijo se tudi **območja z nalezljivimi boleznimi** (kolera, griža, HIV/AIDS idr.). V podsaharski Afriki umre na leto približno 150.000 ljudi zaradi bolezni in drugih posledic podnebnih sprememb, do konca stoletja pa jih lahko umre zaradi teh posledic 182 milijonov.

V zadnjih 15-ih letih se **zaradi višjih temperatur** v gorskih območjih in poplav **pojavnijo epidemije malarije v višje ležečih območjih** Vzhodne Afrike, v Ruandi, Zimbabveju, Keniji in Somaliji, **ki prej niso bila izpostavljena tej bolezni**. Malarijo bi že močno zajezile **mreže proti komarjem**. Če jih prebivalci malaričnih območij dobijo, jih pogosto uporabijo za lovljenje rib. Potrebno je

tudi **ozaveščanje in izobraževanje ...** Malaria povzroči vsako leto 350 - 500 milijonov smrti po svetu (med njimi je 80 % otrok), od tega 90 % v Afriki.

VPLIV NA MIGRACIJE IN BEGUNCE: Podnebne spremembe bodo povzročile ene izmed največjih migracij v zgodovini človeštva. Zaradi **posledic naravnih katastrof**, kot so pomanjkanje hrane, pitne vode, zdravstvene oskrbe, izguba domov in infrastrukture idr., kar vodi ljudi v revščino, ter **'prilagoditev' na podnebne spremembe se bodo ljudje množično selili** na druga območja znotraj države ali v druge države (t.i. **okoljski begunci**), da bi si zagotovili preživetje. To povzroča pritisk na gostitelje in povečuje napetosti zaradi omejenih virov, kar v obratni smeri vodi v degradacijo okolja in pogosto v humanitarno krizo. IPCC ocenjuje, da se bo **število 19,2 milijona povečalo do leta 2050 na okoli 150 milijonov okoljskih beguncev, predvsem iz najbolj revnih držav**. Najbolj obsežne migracije v povezavi s podnebnimi spremembami se dogajajo v **podsaharski Afriki**, prizadenejo pa tudi milijone ljudi v **Aziji**.

V letu 2011 je **države Afriškega roga prizadela najhujša suša v zadnjih 60-ih letih**. Posledice je čutilo več kot 13 milijonov ljudi. Močno so se izsušili vodni viri, polja niso obrodila pridelkov, veliko živine je zaradi suše pomrlo. V boju za preživetje so morali številni prebivalci zapustiti svoje domove in se seliti na druga območja in države. V največjih begunski kamp na svetu, Dadaab v Keniji, ki je prvotno sprejel do 90 000 ljudi, se je v času suše naselilo 500 000 beguncev, predvsem Somalijcev, ki so ostali brez osnovnih sredstev za preživetje zaradi hude suše in trajajočega

konflikta. Med potjo so mnogi tudi umrli. Tudi Slovenska karitas je s humanitarno (nujno) pomočjo pomagala prizadetim ob tej suši v Keniji in Somaliji.

VPLIV NA KONFLIKTE: Države v razvoju so pogosto označene s politično nestabilnostjo, slabim vladanjem in šibkim gospodarstvom, ki izčrpava naravne vire, kar zmanjšuje možnost, da bi se te države lahko proaktivno prilagajale fizičnim posledicam podnebnih sprememb in da bi zadostile potrebam prebivalstva. **Pomanjkanje virov lahko vodi k izrednim razmeram v obliki sporov znotraj skupnosti ali med njimi** (stopnjujejo se konflikti za pitno vodo, hrano in rodovitno zemljo, primer sporov med plemeni v Darfurju). Po podatkih International Alert-a, je sedaj na svetu **46 držav** - ki nudijo dom 2,7 milijarde ljudem – **v katerih bodo posledice podnebnih sprememb povzročile visoko stopnjo tveganja nasilnega konflikta ali celo vojne.**

VPLIV NA ŽIVLJENJE NA OBALNIH OBMOČIJ: v zadnjem stoletju se je zaradi **taljenja ledenikov in polarnega ledenega pokrova** v povezavi s toplotnim raztezanjem oceanov gladina morij zvišala do 22 cm, **do konca tega stoletja pa pričakujemo dvig gladine morja od 15 do 95 cm.** Po podatkih UNESCO živi dobrih **60 % svetovnega prebivalstva znotraj 60 km od morja oddaljenega območja.** Največ ljudi bo ogroženih v velikih deltah Azije in Afrike (tam bodo najbolj prizadete obale Zahodne Afrike in območje Nilove delte). Oddelek ministrstva za mednarodni razvoj v Veliki Britaniji napoveduje, da se bo število Afričanov, ogroženih zaradi poplavljenih obalnih območij, dvignilo **z 1 milijona v letu 1990 na 70 milijonov do leta 2080.** Zaradi spremembe morskih tokov in višine gladine vode bodo omejene tudi možnosti ribolova, ki predstavljajo hrano za veliko prebivalcev obalnih območij Afrike. Ti ljudje se bodo morali zaradi izgube domov, pomanjkanja pitne vode in hrane ..., preseliti na druga območja. *Po oceanah naj bi samo prostorsko širjenje puščav in poplavljanje nizko ležečih območij ogrozila bivališča četrtrine afriškega prebivalstva (Geografski obzornik 4, 2011).*

Zaradi silovitejših monsunov in dvigovanja morske gladine, poplave že danes prizadenejo na tisoče ljudi, ki se morajo preseliti iz obalnih krajev Bangladeša. Če se globalna temperatura poviša za samo 1 do 2 °C, se bo moralo zaradi poplav seliti več kot 35 milijonov tamkajšnjih prebivalcev (IPCC).

VPLIV NA IZGUBO RAZNOVRSTNOSTI NARAVNEGA OKOLJA: Zaradi spremenjenih temperatur in prekomernega izkoriščanja naravnih virov bo ogroženih veliko živalskih in rastlinskih vrst. Po eni od študij bi zaradi podnebnih sprememb do leta 2050 **lahko izumrla ena tretjina vrst na zemlji.** Biotska pestrost pa ni pomembna samo zaradi naravne vrednosti, ampak **igra tudi pomembno vlogo pri ohranjanju človeškega življenja na Zemlji** (drevesa in rastline vsrkavajo CO₂ in proizvajajo kisik ...). Biotska raznovrstnost je zelo pomembna tudi za **preživetje najrevnejših prebivalcev** (zagotavlja hrano, zdravila, kurivo, gradbene materiale ...).

VPLIV NA ŽENSKESKE: Večina žensk v državah v razvoju živi **pod pragom revščine**, z manj kot 1,25 \$/dan. Ker **večinoma delajo v poljedelstvu** in je njihovo preživetje odvisno od dostopnosti naravnih virov, so še posebej ranljive na posledice podnebnih sprememb. To lahko predstavlja dodatno breme za zdravje žensk, zmanjša čas za izobraževanje in sodelovanje pri odločanju in v dohodkovno ustvarjajočih dejavnostih in tako povečuje neenakost med spoloma. **V afriških družinah za pridelavo hrane in zagotovitev pitne vode v 90-ih % poskrbijo ženske**, pri tem jim pogosto pomagajo tudi otroci (še posebno dekleta). Zelo ranljivi skupini na vpliv podnebnih sprememb v državah v razvoju so **tudi otroci in starejši** (zaradi revščine, slabše odpornosti, šibkega zdravja, slabša mobilnosti v primeru katastrof ...)

Ženske predstavljajo 80 % vseh t. i. okoljskih beguncev, ki so zaradi katastrof, povezanih s podnebnimi spremembami, izgubile svoj dom in sredstva za preživetje ...

VPLIV NA IZOBRAŽEVANJE: Predvsem pomanjkanje osnovnih virov za preživetje, kar je pogosta posledica spreminjanja podnebja v revnih deželah, lahko zmanjša možnosti za izobraževanje otrok. Učenci v državah v razvoju so pogosto odsotni od pouka **zaradi podhranjenosti in drugih bolezni, povezanih s podnebnimi spremembami** (vsako leto je zamujenih 443 milijone šolskih dni zaradi bolezni, povezanih z oporečnimi vodnimi viri), ali pa so se morali **zaradi naravnih katastrof preseliti drugam**, kjer

so lahko manjše možnosti za izobraževanje. Naravne katastrofe uničujejo tudi šolske zgradbe ter zmanjšujejo prosti čas otrok ter z gospodarsko škodo hromijo države, ki nameni še manj sredstev za izobraževanje. Otroci v Afriki in drugje po svetu, še posebno dekleta, pogosto zamudijo pouk tudi zaradi skrbi za prinašanje vode, dela na polju. Od pouka so odsotni tudi zaradi drugih razlogov, ker na primer starši ne morejo plačati šolnine ali kupiti šolske uniforme. Izobraženost pa je tista, ki zmanjšuje revščino ...

V Burundiju je zaradi premajhnih kapacitet pogosto v enem razredu do 100 ali več otrok. Tako se lahko le malo naučijo ...

VPLIV NA GOSPODARSTVO: Uničenje, ki ga prinašajo naravne katastrofe v državah v razvoju, katerih gospodarstvo je že sicer šibko, lahko denarno oslabijo in ohromijo celotne države, kar pa povzroča še večjo revščino med prebivalstvom. Podnebne spremembe v revnih državah negativno vplivajo predvsem na kmetijsko proizvodnjo in ribištvo ter uničujejo infrastrukturo in tako revnim ljudem lahko zmanjšajo dostop do sredstev, potrebnih za preživetje, kot so pitna voda, hrana, zdravstvo in domovi. Lahko spremenijo tudi pot in stopnjo gospodarske rasti zaradi sprememb naravnih okolij in njihovih virov, uničene infrastrukture in zmanjšane delovne storilnosti. Zmanjšanje gospodarske rasti neposredno vpliva na revščino zaradi zmanjšane možnosti dohodka. Na splošno lahko rečemo, da večje in hitrejše ko bodo podnebne spremembe, bolj bodo njihovi učinki negativni. Podnebne spremembe povzročijo na svetu za okoli 125 milijard \$ gospodarske škode na leto, še posebno v kmetijstvu (OZN, 2009).

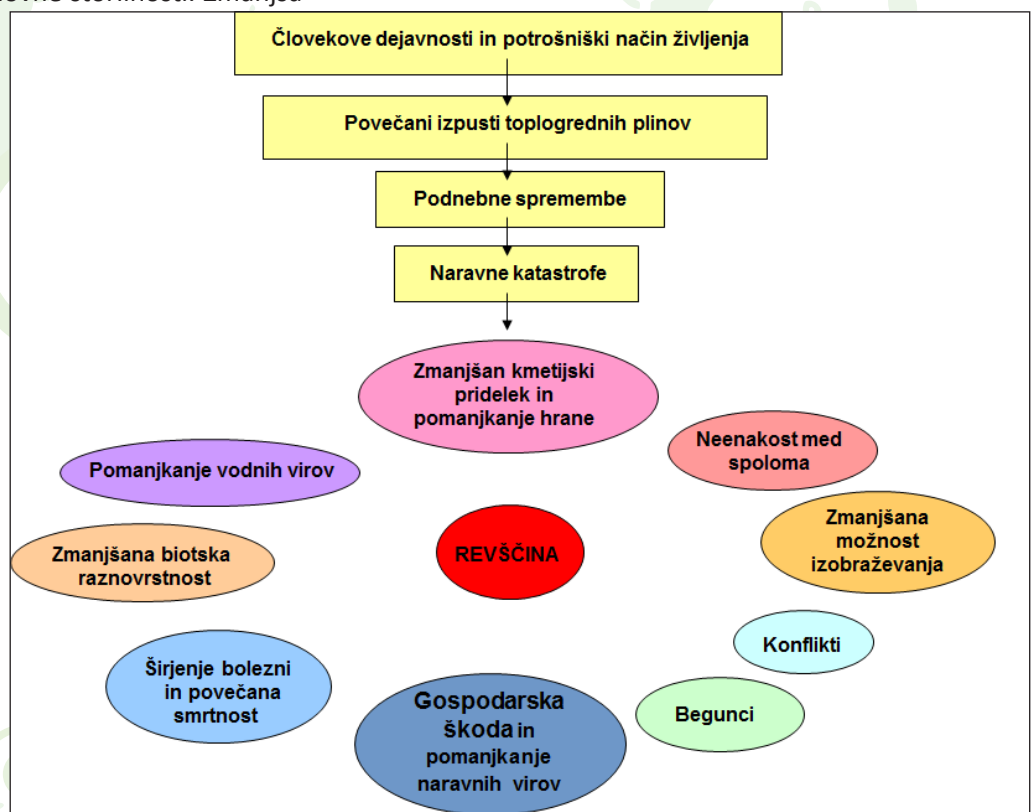
Viri:

1. 'A climate of conflict: The Links Between Climate Change, Peace and War', International Alert, 2007; <http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/>;
2. <http://www.environmentalrefugee.org/>;
3. <http://unesco.org/>;
4. Background paper on impacts, vulnerability and adaptation to climate change in Africa; UNFCCC, 2006; <http://www.globalpolicy.org/>;
5. IPCC reports; Africa; <http://www.ipcc.ch/>;
6. Africa environment outlook; <http://www.grida.no/>;
7. Podnebne spremembe, Agencija RS za okolje; <http://www.arso.gov.si/>;
8. Podnebne spremembe – zakaj sploh gre?; Evropska komisija; Generalni direktorat za okolje, 2006; <http://evropa.gov.si/>;
9. UNFCCC, <http://unfccc.int/>;
10. WHO, <http://www.who.int/>;
11. UNEP, <http://www.unep.org/>;
12. Katja Vintar Mally, Spreminjanje podnebja v Afriki – Ključni razvojni izziv,

Domačini pri gradnji dodatnih prostorov zdravstvenega centra v kraju Ruza v Burundiju. Z gradnjo so dobili priložnost za delo, ki so na tem podežljskem območju zelo redke. Z zaslužkom so lažje preživeli svoje družine. Gradnjo je podprla Slovenska karitas.

Posledice podnebnih sprememb (shema)

- Geografski obzornik, 2011, letnik 58, številka 4;
13. <http://www.epa.gov/>;
 14. <http://thewaterproject.com/>;
 15. <http://globalissues.org/>;
 16. Climate change, CAFOD; <http://www.cafod.org.uk/>;
 17. Trocaire, <http://www.trocaire.org/>;
 18. Caritas Internationalis, <http://www.caritas.org/>;
 19. Climate change: facts and figures; <http://www.christianaid.org.uk/>.

OKOLJSKA IN PODNEBNA PRAVIČNOST

Podnebne spremembe zadevajo vse nas, mednarodna mreža Karitas pa vidi v njih predvsem problematiko načela pravičnosti. Zemlja in vse, kar je na njej, je namenjena vsem ljudem, njeni viri bi morali biti enakomerno porazdeljeni med vse. Zdrav planet proizvede dovolj čiste vode, zraka, energije in zavetja za vse prebivalce. Naš planet pa je ogrožen, saj z onesnaževanjem in pretirano rabo izrabljamo zemljo, reke in morja. **Razvite države** s svojim **potrošnim, lagodnim načinom življenja** in gospodarskimi **dejavnostmi** (energetika, industrija ...) **izrabljamo največ zemljinih naravnih virov** (tudi iz držav v razvoju, kot na primer koltan iz Kongove kotline, kjer je eden redkih rudnikov te kovine na svetu, ki ga potrebujejo za izdelavo mobilov ali pa premog iz Indonezije, ob čemer se tam uniči veliko tropskega gozda in ogrožajo življenja, ob transportu pa se v ozračje spuščajo toplogredni plini...) ter **prispevamo največji delež toplogrednih plinov v ozračje**. Tako smo **razvite države, med katerimi je tudi Slovenija, najbolj odgovorne za globalne spremembe podnebja**. »Že pri starosti 22 tednov bo povprečen Britanec odgovoren za toliko proizvedenega CO₂-ja kot ga nekdo iz Tanzanije sprosti v celem življenju.« **Najhujše posledice podnebnih sprememb pa občutijo revni prebivalci držav v razvoju** (v Afriki, Aziji, Latinski Ameriki, JV Evropi), ki so **s svojim načinom življenja najmanj prispevali k njim** in so zaradi njihovih posledic **potisnjeni v še večjo revščino**. Temu re-

čemo podnebna krivičnost. **Zmanjšanje emisij CO₂ in bolj zmerna poraba naravnih virov tako ni le vprašanje preživetja ali solidarnosti, to je vprašanje pravičnosti**. Razvite države smo tako v **“ekoloških dolgovih”** do ljudi iz držav v razvoju in smo jim zato **dolžne pomagati**. Spreminjanje našega načina življenja (kot je živeti bolj preprosto, trajnostno in solidarno) lahko izboljša kvaliteto življenja ljudi tudi na drugem koncu sveta in prispeva k bolj pravičnemu svetu.

Članice mednarodne mreže Karitas, ki delujemo lokalno in globalno, že pomagamo ljudem, ki se spopadajo z učinki podnebnih sprememb na njihovo zdravje in vire preživetja v nekaterih izmed najrevnejših skupnosti tega sveta. Izkoreninjenje lakote, skrajne revščine in izključenosti, so ključne prednostne naloge Karitas.

- **Živeti preprosto** pomeni iz narave vzeti le, kar potrebujemo in ne zahtevati vedno več.
- **Živeti trajnostno** pomeni upoštevati vpliv naših dejanj na okolje, ostale ljudi ter na Zemljo, ki nas hrani.
- **Živeti solidarno z ljudmi**, ki trpijo zaradi revščine, pomeni zavezati se za skupno dobro, da bi vsi ljudje lahko do polnosti izkoristili svoja življenja.

KAJ POMENI BITI SOLIDAREN?

V slovarju slovenskega knjižnega jezika je solidarnost opredeljena kot **pripravljenost za medsebojno pomoč in sodelovanje ter zavest skupnosti, medsebojna povezanost posameznikov**. Načelo solidarnosti in skupnega dobrega nas opominja, da smo odgovorni drug za drugega in da moramo graditi socialne pogoje, ki bodo zagotavljali vsem posameznikom in skupinam na našem planetu možnosti preživetja in uresničevanja njihovih potencialov. Vsaka skupina v družbi bi morala biti pozorna na pravice in potrebe ostalih skupin, kakor tudi na dobrobit celotne človeške družine.

V besedah velikokrat izražamo solidarnost z mnogimi brezposelnimi, revnimi, morda žalujočimi ali drugače prizadetimi, sami pa mirno živimo dalje. Morda včasih še damo kakšen dar, vendar ali ob tem tudi kaj spremenimo v svojem življenju? Ali se mora v naših dejanjih kaj spremeniti, če izrazim z nekom solidarnost ali lahko živim enako naprej?

Kako se morda najlažje **izrazi solidarnost na osebni ravni**? Zboli družinski član in zaradi tega mora imeti posebno dieto. Drugi člani se zaradi njega, ker ga imajo radi, odpovedo tej hrani in mu na tak način povedo, da ga podpirajo ... Kaj pa **solidarnost izven osebne ravni**? Ko srečam brezdomca, ko gledam slike prizadetih v poplavih, lačne otroke v Afriki. Podobno se morajo spremeniti naša dejanja, kadar

želimo izraziti solidarnost z njimi. Morda se zaradi tega odpovem kakšni kavi ali drugi razvadi, morda nekoliko bolj pazim na preveliko trošenje ali kaj podobnega. Svojo solidarnost do ljudi v državah v razvoju, ki jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadenejo, pa lahko najbolje pokažemo predvsem s konkretnimi okolju prijaznimi dejanji v vsakdanjem življenju (hoja peš, ugašanje luči ...). Solidarnost torej **ni le načelno podpiranje, odobravanje, ampak naše zavestno dejanje**, da spremenim sebe in se odpovem nečemu v korist drugega.

KAJ LAHKO STORIMO ZA ZMANJŠANJE PODNEBNIH SPREMENB?

Podnebne spremembe so **svetovni problem, ki potrebuje skupen trud vseh družb, njihovih vlad, gospodarskih družb in posameznikov**, da najdemo globalno rešitev tega problema, ne samo za sedanje temveč tudi za prihodnje generacije. Vse družbe moramo ravnati v skladu z zaščito podnebja na osnovi enakosti, solidarnosti in v soglasju s skupnimi, vendar raznolikimi odgovornostmi in zmožnostmi. Pri iskanju rešitev te problematike na vseh ravneh v družbi pa ni pomembno samo to, da razmišljamo, kako bomo zamenjali en vir energije z drugim, okolju bolj prijaznim, kako bomo reciklirali gore odpadkov, kako se bomo prilagajali na te spremembe, ampak da razmišljamo tudi, **kako bomo zmanjšali uporabo energije, kako bomo proizvedli manj odpadkov ...**

K reševanju globalne problematike podnebnih sprememb lahko veliko prispevajo **vlade razvitih držav**.

Kaj bi morale storiti vlade razvitih držav?

- **Podpisati in uresničevati Kjotski protokol in zastavljene cilje** ter skupaj delati za **izvršitev novega**, močnejšega, globalnega protokola po letu 2012, ga odobriti, podpisati in uresničevati.
- **Povečati energetska učinkovitost in zmanjšati izločevanje toplogrednih plinov** z zakonodajo, obdavčitvijo in vlaganjem sredstev v obnovljive energetske vire (kot so energija vodotokov, sončna, geotermalna, vetrna energija, biomasa), vključno s povečevanjem sposobnosti okolja za absorpcijo ogljika (varovanje gozdov), ter zagotoviti **trajnostni razvoj**.
- Zaradi »ekološkega dolga« in svojih zmožnosti, bi morale **državam v razvoju pomagati s finančno in strokovno pomočjo pri razvijanju podnebnju prijaznih tehnologij (blaženje) in pri prilagajanju na podnebne spremembe** – sprejemanju ukrepov za zmanjšanje učinkov teh sprememb danes in v prihodnosti (prioriteta morajo biti nove metode kmetijskega gospodarjenja, novi načini pridobivanja sredstev za preživetje, shranjevanje in zbiranje vode, izseljevanje s prizadetih območij, protipoplavne zaščite, opozorilni sistemi).
- **Omogočiti več znanstvenih raziskav** upravljanja z **obnovljivimi naravnimi viri in strategij za preživetje** (npr. kako preživeti v suši).
- Zagotoviti boljšo **osveščenost in izobraževanje, podpirati javno razpravo o podnebnih spremembah** kot pomoč posameznikom in podjetjem za boljše razumevanje kompleksnosti problematike in njenih rešitev (pomembno je tudi **spodbujanje privatnega sektorja**, da odigra pozitivno in konstruktivno vlogo v boju proti podnebnim spremembam, kar bo odločilno za uspeh mednarodnih prizadevanj).
- **Podpirati nevladne organizacije**, ki vlagajo svoje napore v doseganje trajnostnega razvoja in si prizadevajo za zmanjševanje globalne revščine.

Kaj pa Slovenija?

Slovenija je leta 2002 ratificirala Kjotski protokol in se zavezala, da emisije toplogrednih plinov do leta 2012 zmanjša za 8 % glede na leto 1986. V letu 2009 so se sicer izpusti zmanjšali za 4,4 % pod izpusti v izhodiščnem letu (1986). Vendar če gledamo celotno obdobje, nam samim cilja ne bo uspelo doseči. Zmanjšali smo izpuste v industriji, gospodinjstvih, storitvah ter v javnem sektorju, emisije v prometu pa povečujemo. V okviru obveznosti do EU smo dolžni **izvajati Strategijo Evropa 2020**, po kateri bomo do leta 2020 morali zmanjšati izpuste toplogrednih plinov za 20 % v primerjavi z vrednostmi iz leta 1990, povečati delež obnovljivih virov v porabi energije na 20 %, izboljšati energetska učinkovitost za 20 %. Če želimo zaustaviti globalno segrevanje bi morale razvite države do leta 2050 zmanjšati izpuste toplogrednih plinov za 80 – 95 %. To pomeni, da bi Slovenija morala v letu 2050 doseči izpuste v višini 2 t CO₂ na preb./leto, (2009 smo proizvedli 9,5 t/preb.). Za doseg tega cilja bi morali sprejeti in udeležiti **Zakon o podnebnih spremembah in dolgoročno nizkoogljično podnebno strategijo**. Slovenija ima prednosti in priložnosti predvsem pri programih prehranske samooskrbe s poudarkom na ekološki pridelavi, vrednostni verigi predelave lesa, energetska prenovi zgradb, prehodu na obnovljive vire energije, posodobitvi železniškega omrežja in javnega prevoza, učinkoviti rabi naravnih virov in zelenem turizmu (predlogi Skupnosti Tretji člen, pod vodstvom Umanotere).

Slovenska karitas je s finančno pomočjo Ministrstva za zunanje zadeve RS podprla nakup in namestitev sončnih celic na novo porodnišnico v kraju Ruzo v Burundiju (le 1,8 % Burundija je pokritega z električno energijo). S tem smo omogočili pridobivanje električne energije, ki je okolju prijazna in trajna.

Razvojni cilji tisočletja

Osem razvojnih ciljev tisočletja, ki jih je leta 2000 sprejelo 192 svetovnih držav v Milenijski deklaraciji (tudi Slovenija), zagotavlja konkretne mejnike za boj proti revščini v vseh njenih razsežnostih in razvojni okvir za celotno mednarodno skupnost, ki si prizadeva, da bi razvoj dosegel prav vse prebivalce sveta. Eden izmed ciljev je tudi zagotavljanje trajnostnega razvoja okolja. Uresničitev sledečih razvojnih ciljev tisočletja je določena za leto 2015, pot do tja pa je še dolga ...

Cilj 1: Odpraviti ekstremno revščino in lakoto.

Cilj 2: Doseči splošno osnovno izobrazbo.

Cilj 3: Podpirati enakost med spoloma in pospešiti zaposlovanje žensk.

Cilj 4: Zmanjšati umrljivost otrok.

Cilj 5: Izboljšati zdravstveno stanje mater.

Cilj 6: Boriti se proti virusu HIV/AIDSU, malariji in ostalim boleznim.

Cilj 7: Zagotoviti okoljsko trajnost.

Cilj 8: Razviti globalno partnerstvo za razvoj.

Več o ciljih si lahko preberete na <http://www.un.org/millenniumgoals/>.

Kaj lahko storiš kot posameznik?

Človeške dejavnosti proizvedejo 6 gigaton ogljikovega dioksida na leto, medtem ko lahko Zemlja reciklira samo 3 gigatone. Ostalo se vsako leto nabere v ozračju in spodbuja učinek tople grede. Zadnje študije kažejo, da se ljudem zdi, da imajo zelo malo vpliva na posledice podnebnih sprememb ter, da je soočanje s problemi stvar vlade in velikih podjetij. Našo porabo lahko zagovarjamo s stališča, da tako majhna dejanja pa res ne morejo vplivati na reševanje te problematike (nekaj embalaže in kratke vožnje z avtomobilom ...). Dejstvo je ravno obratno – vse to zelo vpliva. Premalokrat se tudi zavedamo, da s svojimi (okolju neprijaznimi) dejanji lahko vplivamo tudi na ljudi, ki živijo na južni polobli in drugje po svetu. Odnos do okolja in odgovornost do so-ljudi se tako **začne pri vsakem posamezniku**. Prav vsak lahko s svojimi vsakodnevnimi dejanji, z bolj **preprostim in trajnostnim načinom življenja** prispeva nekaj k zmanjševanju posledic globalnih podnebnih sprememb **in k solidarnosti** do tistih, ki živijo v največjem pomanjkanju.

Nekaj predlogov za majhna okolju prijazna dejanja, ki jih v vsakdanjem življenju lahko storiš za zmanjšanje svojega »ogljikovega odtisa« in podnebnih sprememb:

- **Varčujte z energijo! Vedno za seboj ugašajte luči.**
- **Ne segrevajte prostorov preveč in ne pretiravajte z njihovim hlajenjem.** Z zmanjšanjem temperature za samo 1 °C se lahko izognete do 300 kg emisij CO2 letno na gospodinjstvo.
- **Popolnoma izključujte elektronske naprave!** Ne preklopite jih le v stanje pripravljenosti, kajti tako naprave še vedno porabljajo 30 % energije glede na stanje delovanja.
- **Kupuj električne naprave z oznako energijskega razreda A.**
- **Varčuj z vodo! Oprhaj se namesto kopaj, med ščetkanjem zob zapiraj vodo,** saj tako namesto 19 litrov, porabiš le 1 l vode.
- **Zavri le toliko vode, kot jo potrebuješ** in med kuhanjem **lonc pokrij.** Če bi vsi Evropejci zavreli le vodo, ki jo potrebujejo, in se izognili litru nepotrebne vrele vode dnevno, bi s prihranjeno energijo lahko napajali tretjino evropskih cestnih svetilk.
- **Zmanjšuj, ločuj in recikliraj odpadke!** Povprečen Slovenec je v letu 2010 proizvedel kar 1,2 kg odpadkov dnevno. Plastične vrečke in drugi izdelki iz plastike se na odpadnih razkrajajo tudi do 500 let.
- **Ponovno uporabi!**
- **Varčuj in nakupuj zmerno,** le tisto, kar resnično potrebuješ! **Kupuj lokalno!**
- **Uporabljal javni prevoz, kolo ali pa hodi peš,** tako boš poskrbel tudi za svoje zdravje in razvedrilo. Izogibajmo se predvsem kratkim vožnjam z avtomobilom. Kolesarjenje namesto vožnje s kolesom že na razdalji 5 km zmanjša izpuste CO2 v okolje za 2 kg.
- **Posadite drevo.** Zaradi izsekavanja gozdov se izpusti približno 20 % svetovnih emisij CO2.
- **Podpiraj politike in nevladne organizacije,** ki vlagajo svoje napore v doseganje trajnostnega razvoja in si prizadevajo za zmanjševanje globalne revščine.
- **Skratka živi bolj preprosto in bodi solidaren!** Veliko majhnih dejanj lahko pomeni veliko spremembo! Zatorej se pridruži izzivu in zmanjšaj svojo ogljikovo sled!

Viri: Evropska komisija, Trocaire, CAFOD.

AKTIVNOSTI GLOBALNEGA UČENJA SO POTEKALE V SLOVENIJI IN NA SLOVAŠKEM

V okviru tri-letnega mednarodnega projekta z naslovom »V smeri podnebne pravičnosti v državah v razvoju s poudarkom na podsaharski Afriki«, ki sta ga sofinancirala Evropska unija in Ministrstvo za zunanje zadeve RS, so v letih od 2010 do 2012 v Sloveniji in na Slovaškem potekale različne aktivnosti globalnega učenja - ozaveščanja in izobraževanja za razvoj o problematiki podnebnih sprememb v povezavi z revščino v Afriki. Aktivnosti so bile izvedene s strani Slovenske karitas in Karitas Slovaške, ki sta bili partnerski organizaciji pri projektu, v tesnem sodelovanju z nacionalnimi Karitas iz Anglije in Walesa (CAFOD), Irske (TROCAIRE) in Luksemburga ter z lokalnimi Karitas in drugimi nevladnimi organizacijami iz posameznih afriških držav (Senegal, Malavi, Uganda, Burkina Faso, Zambija). Slednji so omogočali, da je bil v Sloveniji in na Slovaškem slišan glas ljudi iz posameznih držav v razvoju, ki so med tistimi, ki najbolj občutijo posledice podnebnih sprememb, čeprav so s svojim načinom življenja sami najmanj prispevali k le-tim. Projekt je v svoje aktivnosti v Sloveniji in na Slovaškem vključeval različne ciljne skupine: predvsem več tisoč otrok iz vrtcev, učencev osnovnih in dijakov srednjih šol ter njihove vzgojitelje in učitelje; druge mlade (študente, skavte); sodelavce in prostovoljce Karitas; verske predstavnike; strokovnjake s področja podnebnih sprememb; politike, ki sprejemajo odločitve v okviru uradne razvojne pomoči in sodelovanja ter širšo javnost v Sloveniji in na Slovaškem. Za te različne ciljne skupine so bile izvedene sledeče aktivnosti:

- pripravljena in natisnjena so bila različna didaktična gradiva za izvedbo delavnic v vrtcih, osnovnih in v srednjih šolah v Sloveniji in na Slovaškem ter za skavtske in lokalne mladinske skupine, kot so dokumentarni filmi o problematiki podnebnih sprememb iz posameznih afriških držav, ki so bili posneti v sodelovanju z lokalnimi partnerskimi organizacijami v Afriki (Zambija, Kenija); PowerPoint predstavitve; foto-govorica; didaktične igre; dramska igra, didaktična navodila za izvedbo delavnic (priročniki za multiplikatorje) idr.;
- izvedena so bila poldnevna interaktivna regionalna izobraževanja o globalnem učenju s poudarkom na problematiki podnebnih sprememb za učitelje OŠ in SŠ v Sloveniji (6) in na Slovaškem (6) ter izobraževanja za posamezne šolske kolektive in za bodoče učitelje v Sloveniji;
- v vseh treh letih so bile predvsem s pomočjo vzgojiteljev in učiteljev (multiplikatorji) izvedene številne delavnice ozaveščanja o problematiki podnebnih sprememb v povezavi z revščino v Afriki, po več sto vrtcih, osnovnih in srednjih šolah v Sloveniji pod naslovom »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti« ter na Slovaškem pod naslovom »Podnebne spremembe se me ne tikajo – je to res?«

na podlagi pripravljenih gradiv s strani Karitas in pripravljene spletne razstave izdelkov mladih, ki so sodelovali pri delavnicah;

- izvedeni so bili »Teki podnebne solidarnosti« po osnovnih in srednjih šolah v Sloveniji in na Slovaškem ter v okviru Študentskega teka na grad in Ljubljanskega maratona, preko katerih so posamezniki pretečene kilometre namenili v znanje solidarnosti do vseh, ki jih podnebne spremembe najbolj prizadanejo in z njimi zgradili 2 »Kroga podnebne solidarnosti okoli planeta Zemlje«;
- v Sloveniji in na Slovaškem so bile po srednjih in osnovnih šolah izvedene interaktivne pričevarjske delavnice s strani ljudi iz posameznih afriških držav (»Life images«), konkretno iz Malavija in Ugande, preko katerih so imeli mladi priložnost v živo se srečati z drugo kulturo in z osebnimi življenjskimi zgodbami, povezanimi s posledicami podnebnih sprememb;
- izveden je bil 2-dnevni mednarodni seminar o globalnem učenju in podnebni pravičnosti v Sloveniji, namenjen izmenjavi izkušenj in dobrih praks na teh področjih med sodelavci mednarodne mreže Karitas iz starih in novih držav članic EU, pridruženih članic in sosednjih držav z udeleženci iz 15-ih evropskih držav in Senegala;

Na znanstveni konferenci, ki je potekala 8. novembra 2012 v Bratislavi v organizaciji Karitas Slovaške, sta sodelovala tudi slovenski veleposlanik, mag. Stanislav Vidovič z uvodnim govorom in dr. Darja Piciga iz Ministrstva za kmetijstvo in okolje, ki je imela predstavitve pod naslovom »Učenje za trajnostno prihodnost – čas za spremembo paradigem«. Na konferenci smo si ogledali tudi zmagovalne filme učencev in dijakov slovaških šol, ki so jih na temo varovanja okolja posneli v okviru video natečaja Slovaške Karitas ob mednarodnem Dnevu Zemlje.

- **izvedena je bila mednarodna znanstvena konferenca** »Podnebne spremembe – možen vpliv (ne samo) na ljudi in na razvojne projekte« v Bratislavi, kjer je bila udeležencem predstavljena problematika podnebnih sprememb s različnih vidikov in predlogi za reševanje le-te s strani 18-ih strokovnjakov iz različnih držav (SK, SI, PL, H, Burkina Faso);

Pri izvedbi posameznih aktivnosti – dogodkih v Sloveniji in na Slovaškem so s predavanji in pričevanji **sodelovali tudi strokovnjaki iz Afrike**, ki so tam aktivni na področju blaženja in reševanja posledic podnebnih sprememb.

- pripravljeni sta bili **2 izobraževalni razstavi fotografij** o problematiki, ki sta v Sloveniji in na Slovaškem potovali po različnih krajih, kjer so bili izvedeni številni otvoritveni dogodki;
- v obeh državah sta nastali **tematski publikaciji in druga različna podporna gradiva, namenjena ozaveščanju javnosti** o problematiki in projektu, kot so zloženke, plakati, razglednice, tematski koledarji, majice idr., ki so bila razdeljena po šolah in med druge mlade ter splošno javnost na različnih dogodkih (na seminarjih, javnih srečanjih za mlade, kot je Stična mladih, in drugih dogodkih za javnost, kot so Slovenski razvojni dnevi ...);
- aktivno smo **skupaj s šolami in mrežo lokalnih Karitas v Sloveniji (škofijske in župnijske karitas) sodelovali pri javnih kampanjah**, ki so prispevale k ozaveščanju o okoljski problematiki in h konkretnim dejanjem za čistejše okolje, kot je Očistimo Slovenijo v letih 2010 in 2012 in Dan brez avtomobila;
- pri različnih aktivnostih in seminarjih s področja globalnega učenja smo **sodelovali tudi z drugimi nevladnimi organizacijami** v Sloveniji (kot na primer v okviru Tedna globalnega učenja, ki ga organizira SLOGA);
- **razvili smo internetni platformi** za lažji dostop do gradiv in boljšo izmenjavo informacij o projektu in problematiki za mlade in splošno javnost ter pripravili različne spletne interaktivne izobraževalne igre o problematiki podnebnih sprememb s poudarkom na Afriki (kviz, spomin, fotozgodba) na www.karitas.si/podnebne in mladacharita.sk;

- ob vseh dogodkih in aktivnostih je bilo prisotno tudi delo z mediji (objave v časopisih, revijah, v radijskih oddajah in v prispevkih na TV);
- **politične odločevalce** smo povabili k **aktivnemu sodelovanju pri posameznih projektnih aktivnostih**, predvsem predstavnike iz Ministrstva za zunanje zadeve v Sloveniji in na Slovaškem ter Službe vlade RS za podnebne spremembe, s katero smo med drugim soorganizirali tudi javni posvet »Izobraževanje in komuniciranje o podnebnih spremembah in trajnostnem razvoju«, sodelovali pa smo tudi s predstavniki Zavoda za šolstvo RS;
- pripravili smo **odprto pismo za politike** (priporočila vladam), da bi več naredili v smislu zmanjševanja svetovne revščine in reševanja problematike podnebnih sprememb idr.

Preko zgoraj omenjenih izvedenih aktivnosti v okviru projekta smo želeli, da bi prebivalci Slovenije in Slovaške (ciljne skupine) **razmišljali o problematiki globalnih podnebnih sprememb in njihovem vplivu na življenje ljudi v državah v razvoju**. Hkrati smo se dotaknili te problematike tudi v naših državah. Želeli smo, da bi prebivalci **razumeli in znali zagovarjati, da najhujše posledice podnebnih sprememb občutijo prav revni prebivalci držav v razvoju, še posebno v Afriki**, ki jih najbolj občutijo na svojem zdravju in pri zagotavljanju osnovnih življenjskih potrebščin, kot sta pitna voda in hrana, ter so zaradi teh posledic potisnjeni v še večjo revščino, čeprav so s svojim načinom življenja najmanj prispevali h globalnim podnebnim spremembam. V smislu **podnebne pravičnosti (nepravičnosti)** smo spodbujali k razmišljanju in k razumevanju, **kakšna je pri tem naša soodvisnost**, v smislu soodvisnosti razvoja držav v razvoju in naših lastnih držav ter kako lahko vsak izmed nas s svojimi vsakdanjimi dejanji pozitivno ali negativno vpliva na podnebne spremembe in tako tudi na življenje prebivalcev na drugem delu sveta. Spodbujali smo **k odgovornemu ravnanju do okolja** (h konkretnim okolju prijaznim dejanjem in odpovedim), **k skupnemu reševanju te problematike in k solidarnosti** do vseh ljudi v revnejših deželah, ki jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadanejo. Želeli smo, da bi se udeleženci aktivnosti in splošna javnost zavedala tudi, da je potrebno spodbuditi vlade, da bi več naredile za preprečevanje podnebnih sprememb in reševanje posledic teh sprememb v državah v razvoju ter da bi razumeli nujnost povečanja deleža razvojne pomoči za reševanje globalne revščine in uresničitve Razvojnih ciljev tisočletja (MDGs).

V vseh treh letih smo za več kot 100 mladih izvedli delavnice o problematiki tudi na srečanju za mlade v Stični.

Nekatere izmed aktivnosti, ki so potekale v okviru projekta v Sloveniji, vam na naslednjih straneh predstavljamo bolj podrobno.

Regionalna izobraževanja za učitelje

Na Slovenski karitas smo v okviru projekta pripravili izobraževanja o globalnem učenju s poudarkom na problematiki podnebnih sprememb za osnovnošolske in srednješolske učitelje. K sodelovanju smo povabili vse učitelje slovenskih šol. Izobraževanja smo izvedli v mesecu marcu in aprilu 2012 v 6-ih krajih po Sloveniji, v različnih regijah. Naših izobraževanj se je skupno udeležilo kar 84 učiteljev. Na 4-urnem izobraževanju so učitelji v obliki predavanj, predvsem pa v obliki konkretnih praktičnih delavnic, v katere so bili aktivno vključeni, uporabnih tudi pri šolskih urah, imeli priložnost spoznati:

- kaj je globalno učenje,
- različne interaktivne učne metode in pristope h globalnemu učenju,
- problematiko podnebnih sprememb v povezavi z revščino v Afriki,
- didaktična gradiva, delavnice in druge dejavnosti, ki smo jih pripravili za izvedbo v šolah v okviru projekta («Tek podnebne solidarnosti» idr.).

Sodelavke Slovenske karitas smo večji del izobraževanj izvajale same, k sodelovanju pa smo povabili tudi strokovnjake s področja podnebnih sprememb: v Lendavi je problematiko udeležencem predstavil **dr. Igor Žiberna** (FF MB, Oddelek za geografijo), v Vipavi g. **Jernej Stritih** (Služba vlade za podnebne spremembe), v Kranju **dr. Lučka Kajfež Bogataj** (Biotehniška Fakulteta), v Novem mestu **dr. Dušan Plut** (FF LJ, Oddelek za geografijo), v Ljubljani **dr. Katja Vintar Mally** (FF LJ, Oddelek za geografijo) ter v Celju **dr. Darja Piciga** (Služba vlade za podnebne spremembe). Učitelji so imeli predavatelje priložnost vprašati, kar jih je zanimalo v povezavi s to temo. Večini učiteljem, ki so se udeležili izobraževanj, se zdi

osveščanje otrok in mladih o našem odnosu do okolja, o tem, da po svetu različno živimo, da imamo različne možnosti za življenje, zelo pomembno. Učitelje smo na izobraževanjih spodbudili k izvedbi aktivnosti globalnega učenja na njihovih šolah, saj imajo tam veliko možnosti za ozaveščanje mladih ter jim razdelili didaktična gradiva za uporabo v razredih.

V okviru projekta smo izvedli posamezna izobraževanja tudi za šolske kolektive ter za bodoče učitelje geografije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Tudi **v prihodnje smo pripravljeni brezplačno izvesti podobna izobraževanja za učitelje** na posameznih šolah, ki bi to želele.

“Ko učitelj začuti ali prepozna kvalitetno in dobro pripravljeno projekt, v katerem raste on sam in mu omogoča kreativnost, se seveda odzove. Potrebujemo pa spodbude! Sicer še tako dobro zastavljeno delo izzveni in se konča s “saj bi, ampak...” . Sodelavci Slovenske karitas so z pedagoškim čutom, preteklimi izkušnjami in gotovo opogumljeni z velikim številom nas navdušencev, poskrbeli, da le - to ni izzvenelo. Dobro pripravljena izobraževanja in ustrezno gradivo sta udeležencem omogočila praktično delo, predvsem pa izmenjavo izkušenj ter tesnejše stike in izmenjavo tudi strokovnih pristopov različnih profilov. Strokovno srečanje v sodelovanju z vlado v letu 2012 je naša prizadevanja še obogatilo, didaktično gradivo pa na privlačen način obogatilo izvajanje samih delavnic. Hvala, Slovenska Karitas. Omenjeni projekt je vzorčen primer trajnostnega učenja in odličen primer sodelovanja posameznih organizacij s šolo.”

Maja Zajc Kalar, SŠ Josipa Jurčiča, Ivančna Gorica

KAJ JE GLOBALNO UČENJE?

»Svet je danes postal ena velika globalna vas. Tako ljudje s svojimi dejanji vsakodnevno vplivamo drug na drugega. To ima lahko pozitivne ali negativne posledice tudi za prebivalce čisto na drugem koncu sveta ...«

- **Globalno učenje je** aktiven in ustvarjalen vseživljenjski proces učenja, ki poudarja **soodvisnost** in posameznikovo **vpetost v globalno dogajanje**, pomaga bolje **razumeti svetovne probleme in neenakosti** z vključevanjem različnih perspektiv ter spodbuja posameznike in skupnosti **za lastno angažiranje in delovanje** na področju **razreševanja ključnih skupnih izzivov človeštva**.
- **Temelji na** razvijanju sposobnosti **kritičnega mišljenja** ter **drugih osebnostnih in družbenih veščin**, kot so vrednote (solidarnost, sodelovanje, odgovornost) itd.
- **Cilji globalnega učenja so** aktivni in globalno **odgovorni državljani in skupnosti**, ki lahko s svojim delovanjem **prispevajo k bolj pravični družbi in k trajnostnemu razvoju**. (Vir: Publikacija o globalnem učenju v Sloveniji (Sloga, 2010, Smernice za globalno izobraževanje (Center Sever-Jug Sveta Evrope, 2008), Trocaire, 2009)

Karitasovo razumevanje globalnega učenja je povezano z našimi vrednotami solidarnosti, sodelovanja, vztrajnosti, poguma in odgovornosti. Globalno učenje temelji na ozaveščanju, analizi, razmišljanju in konkretni aktivnosti posameznikov za pravičnost in spremembe.

To razumevanje globalnega učenja je vpeto v širšo vizijo in delovanje naše organizacije za boljši svet, kjer vlada prava in mir, kjer je vsem zagotovljeno človekovo dostojanstvo in so spoštovane človekove pravice, kjer imajo vsi zagotovljene osnovne stvari za preživetje in kjer so viri porazdeljeni pravično, kjer imajo ljudje nadzor nad njihovimi lastnimi življenji in tisti, ki imajo moč, delajo za skupno dobro.

Na Slovenski karitas že od leta 2007 naprej izvajamo različne projekte in aktivnosti na področju globalnega učenja preko katerih želimo javnost v Sloveniji opozoriti na različne svetovne problematike (revščina, HIV/AIDS, podnebne spremembe). Ob tem se nam zdi še posebej pomembno o globalnih problematikah ozaveščati mlade slovenskih vrtcev in šol, o tem, kako njihovi sovrstniki živijo na drugem koncu sveta in da smo vsi, ki živimo na tem planetu, med seboj povezani, odvisni ter odgovorni drug za drugega. Menimo, da je pomembno, da mladi kritično razmišljajo o dogajanjih na svetu ter da jim ni vseeno, kaj se dogaja ljudem na drugem koncu planeta. Zato si želimo, da bi se čim več teh problematik obravnavalo v šolskih klopih in tako bi lahko razumevanje le-teh prispevalo k večji globalni solidarnosti, k bolj ekonomsko in socialno pravičnemu ter enakovrednemu svetu za vse prebivalce.

Mednarodni seminar O GLOBALNEM UČENJU IN PODNEBNIH SPREMEMBAH

8. in 9. junija 2011 je v Celju potekal mednarodni seminar, namenjen **krepitevi kapacitet karitasovih sodelavcev** predvsem iz novih držav članic Evropske unije, na področju problematike podnebnih sprememb v državah v razvoju ter globalnega učenja. Na seminarju so **izkušeni sodelavci mreže Karitas** iz Velike Britanije (CAFOD, Sciaf), Irske (TROCAIRE), Luksemburga, Švice, Avstrije ter iz Karitas Senegala in Caritas Internationalis, z udeleženci **podelili svoja znanja, izkušnje in dobre prakse** pri delu na omenjenih področjih. Skupno se je seminarja udeležilo **38 predstavnikov iz 16-ih različnih držav**, kar je še posebej obogatilo izmenjavo znanj in izkušenj (poleg omenjenih še iz SK, LT, SRB, Kosovo, HR, TR, RO, BG). Iz Slovenije smo se ga aktivno udeležili sodelavci Slovenske in treh Škofijskih karitas ter predstavnika Ministrstva za zunanje zadeve RS in Službe vlade RS za podnebne spremembe.

Prvi dan seminarja je bil poudarek na problematiki podnebnih sprememb, ko so nam različni gostje pomagali bolje razumeti problematiko in posledice v državah v razvoju; različna mednarodna in nacionalna prizadevanja za reševanje problematike (pogajanja, procesi, zagovorništvo) ter nekaj konkretnih primerov reševanja v posameznih državah v razvoju (projekti prilagajanja, blaženja posledic in pripravljenosti na katastrofe),

ki jih tam izvajajo različne Karitas. **Poudarek drugega dneva seminarja je bil na globalnem učenju**, ko so udeleženci lahko spoznali, kaj je globalno učenje, zakaj je pomembno ter imeli možnost aktivno sodelovali pri konkretnih primerih delavnic globalnega učenja, ki jih bodo lahko uporabili za delo z mladimi itd. Predstavniki Slovenske, Slovaške in Avstrijske Karitas smo z udeleženci podelili svoje izkušnje skupnega sodelovanja v evropskih projektih globalnega učenja. Preko primerov dobrih praks so udeleženci spoznali, da je ozaveščanje o različnih svetovnih problematikah tudi pomembno delo za Karitas. Dobili so nova znanja, ideje, gradiva in spodbudo, da tudi sami začnejo s podobnim delom, če tega še ne delajo.

Vsebinsko seminarja je še posebno obogatil predstavnik iz **Karitas Senegal**, g. Marcellin Ndiaye, ki je spregovoril o konkretnih posledicah podnebnih sprememb na razvoj Senegala ter kako tam Karitas pomaga reševati to problematiko. Predstavil je zanimiv primer ozelenjevanja puščav, projekt »Veliki zeleni zid«, pri katerem je 11 afriških držav združilo moči v skupnem programu s pogozdovanjem s tisoči dreves 15 km širokega in 7.000 km dolgega pasu od Senegala do Etiopije, da bi preprečili širjenje puščav ter zavarovali rodovitno zemljo za pridelavo hrane.

POTUJOČA IZOBRAŽEVALNA RAZSTAVA

V okviru projekta smo pripravili **izobraževalno fotografsko razstavo z naslovom "Živi preprosto in solidarno - v smeri podnebne pravičnosti"**, ki je v času izvedbe projekta **potovala po različnih slovenskih mestih**, predvsem po knjižnicah. Namen te razstave je bil o problematiki podnebnih sprememb v državah v razvoju, še posebno v Afriki, ozavestiti predvsem širšo javnost v Sloveniji in prebivalce opozoriti na dejstvo, da smo razvite države tiste, ki smo v večji meri odgovorne za globalne podnebne spremembe, zaradi katerih pa najbolj trpijo prebivalci držav v razvoju. Preko **36-ih fotografij**, nastalih pri spremljanju razvojnih projektov Karitas v Afriki v sodelovanju s slovenskimi misijonarji, **in podpornega besedila** so imeli obiskovalci razstave možnost spoznati, kaj so podnebne spremembe, kaj jih povzročajo, kako se kažejo (naravne katastrofe v Sloveniji in po svetu ...),

predvsem pa kako podnebne spremembe vplivajo na revnejše prebivalce ter na povečanje revščine v Afriki in drugje po svetu, kjer povzročajo dodatno pomanjkanje pitne vode in hrane, širijo se bolezni, stopnjujejo se migracije in konflikti, negativno vplivajo na življenje obalnih območij, na izgubo biotske raznovrstnosti, otežujejo življenje žensk, zmanjšujejo možnosti izobraževanja ter povzročajo gospodarsko škodo. Razstava predstavlja tudi Razvojne cilje tisočletja ter predloge, kaj bi morale za reševanje problematike storiti vlade razvitih držav in kaj lahko storimo kot posamezniki za bolj čisto okolje v smislu globalne solidarnosti.

V času od decembra 2010 do decembra 2012 je bila izobraževalna razstava razstavljena 4-krat **v Ljubljani**, pripotovala pa je tudi **v Celje, Mursko Soboto, Maribor, Grosuplje, Trebnje, v Novo mesto in v Velenje**. V vsakem kraju smo pripravili tudi **kratek otvoritveni dogodek**, pri čemer so s kulturnim programom, branjem pesmi in esejev o problematiki sodelovali učenci in dijaki posameznih šol (OŠ Alojzija Šuštarja; OŠ Angela Besednjaka MB; PŠ Birčna vas in OŠ Lava ter SŠ za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo LJ in SŠ Josipa Jurčiča Ivančna Gorica) ter tudi predstavniki Škofijskih karitas. Za njihov trud se jim najlepše zahvaljujemo.

II. OŠ Murska Sobota in Srednja ekonomska šola v Ljubljani pa sta gostili razstavo na šoli, ki so si jo aktivno ogledali vsi učenci in dijaki s pomočjo posebnih učnih listov.

Večji otvoritveni dogodek razstave smo pripravili v maju 2011 v **Knjižnici Otona Župančiča v Ljubljani** s 1,5-urno **okroglo mizo** na temo »V smeri podnebne pravičnosti v državah v razvoju s poudarkom na podsaharski Afriki«. Kot gostje so sodelovali mag. Ana Kalin (MZZ RS), Jernej Stritih (Služba vlade za podnebne spremembe), doc. dr. Katja Vintar Mally (FF), s. Bogdana Kavčič (misijonarka v Ruandi), p. Miha Drevenšek (misijonar v Zambiji), ki so preko 30-im udeležencem predstavili problematiko z različnih zornih kotov.

Za zaključek projekta je razstava **pripotovala v Državni zbor Republike Slovenije** z dodanimi simbolični-

mi izdelki mladih, ki so ustvarjali pri delavnicah, da bi skupaj slovenske politike opozorili, naj več naredijo v smislu reševanja problematike podnebnih sprememb in zmanjševanja globalne revščine, predvsem v Afriki.

Če bi katera izmed šol ali drugih ustanov še želela gostiti to razstavo, je tudi po izteku projekta na voljo brezplačno.

Nekaj utrinkov iz okrogle mize, ki je potekala v Knjižnici Otona Župančiča v Ljubljani:

Mag. Ana Kalin: »Slovenija pri reševanju problematike največ pozornosti sedaj namenja vodi.« **Jernej Stritih:** »Direktna državna sredstva bodo namenjena reševanju problematike krčenja gozdov ter prenosu čistih tehnologij in izrabi obnovljivih virov v državah v razvoju.« **Dr. Katja Vintar Mally** je v svojih razmišljanjih izhajala iz nepravilnosti, ki jo je deležna najbolj ranljiva celina - Afrika, ki je najmanj prispevala k tem spremembam in čuti najhujše posledice. **Misijonarka s. Bogdana Kavčič:** »V zadnjih letih so v Burundiju in Ruandi vse pogostejše suše, porušilo se je naravno ravnotežje. Če ni dežja takrat, ko bi morali saditi pridelke, se zamakne sajenje na novo deževno dobo. Ljudje nimajo veliko za jesti.« **P. Miha Drevenšek:** »Na jugu Zambije so same komercialne farme, gozdove so izsekali, vse bolj je sušno. Podnebje pa vpliva na preprostega človeka. Če ne bomo ljudi izobrazili, bodo Afričanom vedno drugi govorili, kako morajo delati, kako živeti, pobrali jim bodo vsa naravna bogastva.«

Nekaj misli ljudi, ki so si ogledali razstavo po različnih krajih v Sloveniji:

»Moram priznati, da me je razstava ponovno (dejstva že poznam) pretresla, čeprav so ljudje na fotografijah nasmejani.« Obiskovalka Mateja, Mestna knjižnica Grosuplje.

»Razstava je poučna in zanimiva. Predvsem je lepo videti, ko se ob njej ustavijo starši z otroki in jo »uporabijo« za širjenje njihovih obzorij.« Vtisi zaposlene ob razstavi v Veležarku.

»V času, ko se marsikomu zdi veko stvari samoumevnih, je bil delček drugačnega sveta presenetljiv. To, da nekje v tretjem tisočletju umirajo otroci zaradi pomanjkanja vode, hrane in zdravil nas je vse presenetilo. Vsak izmed nas si je zaželel, da bi karkoli jim pomagal« Vtisi učencev ob razstavi na OŠ II. Murska Sobota

Pričevanja Malavijcev po slovenskih srednjih šolah

V juniju 2012 sta na povabilo Slovenske Karitas v Slovenijo prišla dva sodelavca Karitas iz Malavija, in sicer g. **Martino Kamwano Mazinga** (koordinator razvojnih projektov) ter ga. **Fotina Mary Katopola**, ki tam delata na področju podnebnih sprememb. V času od 4. do 15. junija 2012 smo skupaj z gostoma obiskali **20 srednjih šol po vsej Sloveniji**, od Tolmina, Kranja, Ljubljane, Celja do Murske Sote ..., kjer so potekale **interaktivne delavnice medkulturne izmenjave za mlade**. Preko 1200 dijakov in njihovih učiteljev se je imelo na ta način priložnost v živo srečati z drugo kulturo in z vsakdanjim življenjem ljudi v Malaviju, ki je zelo različno od tega, ki ga živimo v Sloveniji, ter se seznaniti s konkretnimi posledicami podnebnih sprememb in z njimi povezanimi izzivi, s katerimi se soočajo prebivalci Malavija. Gospod Martin je najprej predstavil Malavi (lega, socialni kazalniki, šolski sistem ...) in nato problematiko podnebnih sprememb v Malaviju, kjer se 90 % ljudi preživlja s poljedelstvom in se zaradi vse pogostejših suš srečujejo z vse večjim pomanjkanjem hrane, s šibkejšim zdravjem in večjo revščino. Najbolj so prizadete ženske, ki opravljajo večino dela v gospodinjstvu in na polju ter ranljivejše skupine, kot so starejši, bolni, družine brez staršev - sirote ... Predstavil je tudi, s kakšnimi projekti Karitas Malavi pomaga revnemu prebivalstvu oblažiti posledice podnebnih sprememb (s pogozdovanjem, namakanjem, gradnjo vodnjakov idr. ter ozavešča in izobražuje prebivalstvo o novih načinih kmetijske pridelave). Gospa Fotina je zelo slikovito predstavila, kako poteka vsakodnevno življenje žensk v Malaviju in kako nanje vplivajo podnebne spremembe, pokazala različne tradicionalne predmete, ki jih uporabljajo v vsakodnevnem življenju in postopek, kako naredijo moko iz bele koruze, ki je tam glavna hrana. Eno

izmed sporočil, ki ga je ga. Fotina dala mladim, je bilo najvarujejo okolje in ohranjajo lepo zeleno Slovenijo. Gosta sta dijakom pokazala tudi dokumentarni film o življenju ljudi na revnem podeželju Malavija, ki se je dijakov močno dotaknil. Za konec sta zaplesala malavijski tradicionalni ples skupaj z dijaki, dijaki pa so gostoma lahko predstavili nekaj slovenske kulture. Dijaki so lahko v času celotne predstavitve gostoma postavljali vprašanja, na katere sta z veseljem odgovorila. Bili so presenečeni nad odprtostjo gostov in navdušeni nad tem, da jim je o življenju v Malaviju govoril nekdo, ki tam živi. Spoznali so veliko novih stvari, ki jih prej niso vedeli ... V času njunega obiska sta imela predstavitve tudi za sodelavce Karitas in bila gosta na otvoritvi fotografske razstave »Živi preprosto in solidarno« v knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu.

Nekaj izjav dijakov in učiteljev po srečanju s Fotino in Martinom:

»Za dijake je bilo srečanje s Fotino in Martinom izrednega pomena. Taki osebni kontakti spodbudijo pozitivno čustveno naravnost in motivacijo za zanimanje za globalne probleme ter zavzetost za njihovo reševanje.« Izjava ene izmed profesoric ...

»Spoznal sem, da so v Malaviju zelo skromni in prijazni ter da živijo zelo bogato, kruto, a zelo veselo življenje. Zanimivo mi je bilo, kako sta Martin in Fotina njihove rane in težke razmere predstavila brez obtoževanja tistih, ki pripomoremo h klimatskim spremembam v pod-saharski Afriki.« Dijak Šolskega centra Velenje

»Z največjim zanimanjem sem spremljala predstavitve dežele Malavi iz katere prihajata, njihove predmete in tradicionalni ples. Presenečena sem bila nad njuno odprtostjo in kakšno močno vlogo imajo ženske v primerjavi z moškimi. Spoznala sem, da naš način življenja zelo negativno vpliva na Afričane, obnašamo se zelo egoistično, to bi bilo potrebno spremeniti.« Dijakinja gimnazije Litija

»Spoznal sem, kakšno srečo imamo, da smo se rodili v deželi z izredno ugodnimi naravnimi razmerami in da imamo veliko pogojev, možnosti, da pomagamo.« Dijak Škofijske klasične gimnazije

»Spoznal sem pomembnost izobrazbe.« Dijak Srednje gradbene, geodetske in ekonomske šola v Ljubljani

»Zelo mi je bilo všeč, da nam je o življenju v Malaviju govoril nekdo, ki dejansko živi tam ...« Dijakinja Gimnazije Kamnik

»Spoznal sem, da je moje življenje fantastično ...« Dijak Srednje strojne šole na Ptuj

Obisk na Ministrstvu za zunanje zadeve RS

Dijaki TŠC Kranj so gostoma iz Malavija predstavili tradicionalne slovenske plese.

Fotina je mladim nazorno pokazala kako poteka vsakdanjik ženske na podeželju v Malviju.

SODELOVANJE PRI AKCIJI OČISTIMO SLOVENIJO 2010 IN 2012

Na Slovenski karitas smo se kot partnerji Ekologom brez meja priključili najbolj aktualnima okoljskima prostovoljskima akcijama v Sloveniji - Očistimo Slovenijo v letih 2010 in 2012. S priključitvijo k tej akciji smo želeli sodelavce in prostovoljce Karitas, otroke, učence, dijake in njihove učitelje ter druge spodbuditi h globalni solidarnosti in zmanjševanju revščine, ker je onesnaženje okolja eden največjih

problemov našega sveta, ki predvsem v državah v razvoju povzroča še večjo revščino. Na povabilo Slovenske karitas se je v obeh letih skupaj priključilo k akciji 68 župnijskih karitas ter 33 slovenskih šol in 35 vrtcev. V šolah in vrtcih so se mladi predhodno pripravili na čistilno akcijo s pogovorom o globalni problematiki podnebnih sprememb ter o našem odnosu do okolja in solidarnosti v okviru delavnic »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«. Nato so okoljsko motivirani učenci in učitelji očistili in uredili šolsko okolico, igrišče in šolske poti ter na koncu olepšali šolsko okolico s sajenjem sončnic, ki smo jim jih poslali. Nekateri so čistilno akcijo nadgradili tudi s Tekom podnebne solidarnosti. S pridružitvijo akciji Očistimo Slovenijo smo želeli spodbuditi prostovoljstvo, solidarnost do sočloveka, medgeneracijsko sodelovanje ter zavedanje, kako pomembno je živeti v čistem okolju. Ob tem smo poudarili, da je vsak dan potrebno skrbeti za čisto okolje, vse pa je odvisno od vsakega izmed nas, naših dejanj.

Ekokoordinatorica OŠ Idrija Majda Gantar je poudarila: *»Naš cilj ni bil samo zbrati čim več smeti, ampak oza-veščati javnost o tem, da odpadki ne sodijo v naravo, ampak v predelavo.«*

Januz Nishori iz Zavoda za slepo in slabovidno mladi- no Ljubljana je na vprašanje Kaj me moti v naši naravi odgovoril: *»Čeprav prav nič ne vidim, me moti ta one- snaženost. Želim si, da bomo lahko vsi dihali svež zrak, da bomo lahko pili čisto vodo iz potočkov in da ne bomo hodili po smeteh. Upam, da se bo kaj storilo v to smer, dokler ne bomo prepozni.«*

K akciji Očistimo Slovenijo se je pridružila tudi Župnijska karitas Stari trg ob Kolpi, pri kateri je sodelovala Tera- pevtska skupnost. Žiga: *»Šele s spoznanjem pomemb- nosti čistoče v sebi, sem pričel zaznavati pomembnost čistega okolja in narave.«*

Strokovni posvet Izobraževanje in komuniciranje o podnebnih spremembah

V okviru projekta smo na Slovenski karitas soorganizirali strokovni posvet **Izobraževanje in komuniciranje o podnebnih spremembah**, ki je potekal 30. marca 2012 v Ljubljani, ki ga je organizirala Služba vlade RS za podnebne

spremembe (pobudnica posveta dr. Darja Piciga) v sode- lovanju z Ministrstvom za izobraževanje, znanost, kulturo in šport. Strokovni posvet je potekal na podlagi prej izvedene pripravljane **delavnice Vzgoja in izobraževanje o podnebnih spremembah in trajnostnem razvoju**, na kateri smo se s pedagoškimi in strokovnimi delavci osredotočili na vprašanja o vzgoji in izobraževanju za prehod v nizkoogljično družbo in družbo trajnostnega razvoja. Na strokovnem posvetu pa smo se spraševali o tem, kako v prihodnjih desetletjih zagotoviti ustrezno količino in ka- kovost znanja za zeleno rast in za prilagajanje na učinke podnebnih sprememb, po kakšnih poteh je možno spre- minjati navade, pričakovanja, vrednote posameznikov, organizacij in skupnosti, da se bomo razvijali na uravno- težen način, s podporo ukrepom za doseganje skladnega družbenega, okoljskega in gospodarskega razvoja, kako na primer z vzgojo in izobraževanjem za trajnostni razvoj do vitkejših občinskih in šolskih proračunov in do razvoj- nih priložnosti na lokalni ravni. Odgovore na ta in še dru- ga vprašanja je na posvetu iskalo 52 predstavnikov vseh deležnikov – od nevladnih organizacij, lokalnih skupnosti, institucij in organizacij vzgoje in izobraževanje, državne uprave, komunikacijskih agencij in drugih deležnikov – ki že strokovno prispevajo k razvoju tega področja. Le ti so imeli na posvetu tudi možnost predstaviti primere dobrih praks, ki se na področju VITR že izvajajo v Sloveniji. Popol- danski del posveta je vključeval izdelavo SWOT analize ter vizije za vzgojo in izobraževanje o podnebnih spremem- bah in trajnostnem razvoju. Predlaganih je bilo tudi nekaj konkretnih ukrepov, o katerih si lahko več preberete na <http://www.karitas.si/mednarodna-pomoc/>.

Dr. Darja Piciga iz Ministrstva za kmetijstvo in okolje, je o problematiki in našem projektu dejala: *»Spremembe sodijo med najbolj ogrožajoče globalne probleme. Naše mišljenje in ravnanje moramo korenito spremeniti v trajnostni smeri, učiti se moramo tako za spremembo vsakdanjih potrošniških navad kot načinov proizvodnje, prometnih in drugih sistemov. Pomembno je, da v tem procesu učenja pogledamo na naše domače in svetov- ne probleme tudi skozi oči drugega – skozi oči tistih, ki so zaradi našega daleč pretiranega porabljanja narav- nih virov že danes na robu preživetja. Projekt Slovenske karitas »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti« zato že danes predstavlja izjemen prispe- vek k rasti mladih v globalno odgovorne državljanke.«*

TEK PODNEBNE SOLIDARNOSTI

V letih 2011 in 2012 so potekali »Teki podnebne solidarnosti«, v okviru katerih so posamezniki tekli v znamenje solidarnosti do ljudi v državah v razvoju, še posebno v Afriki, ki jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadanejo in jih potiskajo v še večjo revščino (pomanjkanje pitne vode in hrane, širijo se bolezni ...), čeprav so s svojim načinom življenja najmanj prispevali k njim. **S svojimi pretečenimi kilometri so pomagali graditi Krog solidarnosti okoli planeta Zemlje**, za kar je bilo potrebno preteči 40.075 km. Ob tem nas je vodila misel, da je ravno solidarnost tista, ki bo pomagala rešiti problematiko podnebnih sprememb. K sodelovanju pri tekih smo povabili učence vseh slovenskih osnovnih in dijake srednjih šol ter njihove učitelje in profesorje, študente v okviru Študentskega teka na grad, skavte, tekače Ljubljanskega maratona ter druge posameznike. V dveh letih smo skupaj z več kot **20 000 solidarnimi tekači** in njihovimi pretečenimi kilometri za ta namen zgradili **kar 2 kroga solidarnosti okoli planeta Zemlje**, saj nam je **skupaj uspelo preteči 84.954,33 km** (dobra 2 obsega ekvatorja). Hvala vsem tekačem za solidarnost.

Teki podnebne solidarnosti po šolah

Z izvedbo **Tekov podnebne solidarnosti** smo začeli v spomladanskih mesecih 2011 **po osnovnih in srednjih šolah** v Sloveniji ter z njimi nadaljevali v naslednjih dveh šolskih letih tako v Sloveniji kot na Slovaškem. Odziv s strani šol je bil odličen. S pomočjo preko 500 učiteljev mentorjev so aktivnosti v sklopu Teka podnebne solidarnosti potekale po 181 OŠ in 25 SŠ v Sloveniji, pri čemer so sodelovale tudi šole s prilagojenim programom, ter tudi 13 šol na Slovaškem. Učenci in dijaki so se pred teki **preko delavnice najprej seznanili in pogovarjali o problematiki podnebnih sprememb** v povezavi z revščino v Afriki (s pomočjo ogleda dokumentarnih filmov iz Afrike ali PowerPoint predstavitev). Nato so izbrali **osebni namen teka** - komu bodo namenili svoje pretečene kilometre, kot na primer: tečem v solidarnosti do sovrstnikov, ki trpijo zaradi pomanjkanja pitne vode in hrane; s tistimi, ki prehodijo kilometre daleč, da oskrbijo z vodo svoje družine in zato ne morejo obi-

Pri teku podnebne solidarnosti je sodelovala tudi invalidna mladiča iz zavoda CIRIUS Vipava.

skovati šole; z bolnimi otroki v Afriki itd. Svoje namene so zapisali na stare majice ali štartne številke, ki so jih izdelali za tek. Učitelji in profesorji so mlade spodbudili, naj med tekom razmišljajo o omenjeni tematiki in **tek nadgradijo** z neko **odpovedjo, dejanji v vsakdanjem življenju**, ki bodo konkretno vplivala na ljudi, ki so jim tek namenili. Mladi so svoje odpovedi zapisali na listke ali majice, pri čemer so obljubili, da bodo pazili na porabo vode, manj uporabljali računalnik, poskušali izvesti čim manj odpadkov in jih ločevali, poskušali hoditi peš ... Teki so na šolah potekali v okviru športe vzgoje, športnega dne, podaljšanega biva-

nja, tehniškega dneva idr., vsaka šola ga je izvedla na svoj simpatičen način. Nekatere šole so na dogodek povabile tudi starše, dedke in babice ter širšo javnost. Med tekaško najbolj solidarnimi šolami sta bili OŠ Vrhovci in Gimnazija Poljane. Skupaj so učenci in dijaki v treh šolskih letih v Sloveniji pretekli 71.727,38 km, na Slovaškem pa v letu 2012 2662,32 km. Utrinke s tekov si lahko pogledate preko spletne razstave na <http://www.karitas.si/mednarodna-pomoc/>. S Teki podnebne solidarnosti na željo učiteljev, ki so mnenja, da je to odlična aktivnost za ozaveščanje o globalnih problematikah, za motiviranje mladih za tek ter tudi za medpredmetno povezovanje na šoli, po šolah nadaljujemo tudi po zaključku projekta.

Učenci in dijaki so si izbrali namene teka in obljubili, čemu se bodo odpovedali:

Nisem bila še brez hrane in vode cel dan, zato bom tekla za tiste, ki hrane in vode nimajo. Kaja, 5.b.

Tekel bom v znamenje solidarnosti do tistih, ki so jih prizadele naravne katastrofe, saj mislim, da so v naravnih katastrofah izgubili svoje premoženje, nekateri tudi svoje družine in zaradi tega so še danes zelo prestrašeni in žalostni, ampak za to smo predvsem krivi mi sami, saj smo zelo grdo ravnali z našim planetom in ga onesnaževali! Poskušal bom proizvesti manj odpadkov. Tim, 5.b.

Tekel bom za revne otroke, da bom zmanjšal posledice podnebnih sprememb, bom manj časa na računalniku. Iztok, 5. c.

Tekla bom za tiste, ki ne morejo hoditi v šolo, da bom zmanjšala posledice podnebnih sprememb, bom več hodila peš, namesto se vozila z avtomobilom. Neža, 3.c.

Spominjam se, ko je v Ljubljani prišlo do poplav in da je veliko ljudi zato izgubilo domove, nekaj celo življenje. To se je dotaknilo mojega srca. Verjamem, da se to dogaja tudi drugod po svetu, v revnejših državah jim je še težje. Tekla bom za ljudi, ki nimajo domov. Tea, 5. b.

Tek podnebne solidarnosti v okviru športnega vikenda Ljubljanica

9. septembra 2011 se je Slovenska Karitas v sodelovanju s Športnim društvom povodni mož s Tekom podnebne solidarnosti pridružila **Športnemu vikendu Ljubljanica**. Po ulicah stare Ljubljane je za solidarnost do ljudi, ki čutijo posledice podnebnih sprememb v Afriki, teklo več kot 150 zelo motiviranih učencev, dijakov ter njihovih učiteljev in 19 ostalih solidarnih tekačev (tudi sodelavci Slovenke karitas), ki smo skupaj pretekli 698 km. Tekače je spodbujala ter z njimi **tekla aktualna Miss Slovenije 2011 Lana Mahnič Jekoš**.

Najbolj tekaško solidarna OŠ na dogodku je postala OŠ Vrhovci z mentorico Urško Jančar, katere učenci so pretekli kar 233 km, med SŠ pa Srednja zdravstvena šola Murska Sobota z mentorjem g. Bojanom Šebjanom (pretekli so 96,5 km).

Tek podnebne solidarnosti v okviru Študentskega teka na grad

V maju 2011 in 2012 smo se na Slovenski karitas v sodelovanju s ŠOU šport s Tekom podnebne solidarnosti priključili **tradicionalnemu Študentskemu teku na grad**, ki spodbuja k zdravemu načinu življenja. Na Prešernovem trgu v Ljubljani se je v obeh letih zbralo skupaj **2.998 tekačev in tekačic**, ki so svoje kilometre namenili za solidarnost do ljudi v Afriki. Prvo leto so prejeli obesek za ključce, drugo leto pa majice, na katerih je pisalo **»Tečem za podnebno solidarnost in pravičnost«**. Ob tem smo mlade želeli opozoriti predvsem na dejstvo, da smo kljub pogostemu nezavedanju tudi mi tisti, ki s svojimi vsakdanjimi dejanji vplivamo na podnebne spremembe, ki pa jih najbolj občutijo revni prebivalci držav v razvoju, in jih spodbudili h konkretnim dejanjem za bolj čisto okolje. Študente in druge tekače, ki so pretekli skupno **7.495 km** (vsak 2,5 km), smo spodbudili, da si izberejo tudi osebni namen teka (da tečejo v solidarnosti do njihovih sovrstnikov v Afriki, ki nimajo dostopa do čiste pitne vode ...).

V letu 2012 so se Študentskemu teku na grad priključile tudi nekatere osnovne šole. Ena izmed njih je bila OŠ Frana Kocbeka Gornji grad, POŠ Bočna. Učiteljica ga. Jelka Grudnik je povedala, da skupaj z učenci vsako jutro tečejo za podnebno solidarnost in za sovrstnike v Afriki in pazijo, da imajo lep odnos do hrane. Učenci so bili navdušeni nad samim tekom, še posebno učenec, ki je kar tekel preko cilja, saj ga ni opazil.

Tek podnebne solidarnosti v okviru Ljubljanskega maratona

V sodelovanju Slovenske karitas s Timingom Ljubljana je okviru 16. in 17. **Ljubljanskega maratona** 195 solidarnih maratoncev, ki so pretekli 10, 21 ali 42 km, svoje pretečene kilometre nadgradilo in jih namenilo za solidarnost do žrtev posledic podnebnih sprememb v Afriki. Tekači so svojo solidarnost pokazali tudi z oblečenimi rdečimi majicami z napisom **»Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«**. V letu 2012 je za podnebno solidarnost v okviru Ljubljanskega maratona teklo v soboto tudi skupaj 500 učencev in dijakov 12-eh slovenskih šol, kljub deževnemu in mrzlemu vremenu. Tekači Ljubljanskega

maratona **2011 in 2012** so prispevali skupaj h gradnji Kroga solidarnosti okoli planeta Zemlje 5.033,5 pretečenih kilometrov.

Prizadevanja Slovenske karitas v okviru Teka podnebne solidarnosti in vse solidarne tekače v letih 2011 in 2012 so podprli: **nadškof dr. Marjan Turnšek, predsednik Slovenske Karitas; Karel Erjavec, minister za zunanje zadeve RS; Samuel Žbogar, nekdanji minister za zunanje zadeve RS; dr. Roko Žarnić, nekdanji minister za okolje in prostor, Jernej Stritih, ki je bil direktor Službe vlade RS za podnebne spremembe; Lana Mahnič Jekoš, Miss Slovenije 2011 in drugi.**

Samuel Žbogar, nekdanji minister za zunanje zadeve je dejal: »Klimatske spremembe so izziv sedanjosti, so pa še bolj naše skupne prihodnosti. To je problem, ki ga lahko rešujemo in rešimo le skupaj, le z vzajemno solidarnostjo. Podnebne spremembe ponovno razkrivajo krivičnost svetovne ureditve, ko na eni strani okolje najbolj onesnažujemo in dvigujemo izpuste v razvitem svetu. Medtem, ko bodo posledice teh klimatskih sprememb najbolj čutili ljudje v nerazvitem svetu, posebej v Afriki in v Aziji. Ena najhujših posledic klimatskih sprememb bo gotovo tudi ena največjih človeških migracij v zgodovini. Tako se nekako predvideva, da naj bi okrog leta 2050 bilo kar 250 milijonov podnebnih beguncev, in to vse iz najbolj revnih, nizko ležečih držav.«

Karel Erjavec, aktualni minister za zunanje zadeve, pa med drugim pravi: »Izjemne razsežnosti vpliva in posledic podnebnih sprememb v kombinaciji z drugimi dejavniki se že kažejo v regiji podsaharske Afrike, v regiji Sahel, in na Afriškem rogu. Skupaj je prizadetih že več 10 milijonov prebivalcev, med njimi veliko otrok. Podnebne spremembe pa niso le okoljski problem. Pomembno je razumeti njihove vplive na človekovo zdravje, prehransko varnost, dostop do pitne vode, ekonomski in socialni razvoj ter mednarodno varnost. Boj proti podnebnim spremembam bo v prihodnje zahteval od človeštva velike premike v prioritetah vlad in tudi posameznikov.

Desetletja in stoletja človekovega, pogosto precej neodgovornega ravnanja so se odrazila v negativnih posledicah, ki jih najbolj občutijo ravno revne države. Kot relativno razvita država mora tudi Slovenija prevzeti del odgovornosti, ki pa se začneja že doma. Ključno pri tem je ozaveščanje javnosti, spoznanje, da naše vsakodnevno ravnanje na bližnje in tudi precej oddaljeno okolje. Zavedanje, da s svojimi dejanji lahko vplivamo na kvaliteto življenja posameznikov na drugem kontinentu je pri tem ključno.«

dr. Roko Žarnić, nekdanji minister za okolje in prostor: "Ker podnebne spremembe ne poznajo meja, je odgovornost za njihovo reševanje globalna – čeravno smo razvite države zanje veliko bolj odgovorne, kot tiste v razvoju."

Jernej Stritih, nekdanji direktor Službe vlade RS za podnebne spremembe: "Globalno segrevanje lahko zaustavimo le v globalnem sodelovanju med državami, podjetji, civilno družbo in posamezniki. Tek podnebne solidarnosti je dober prvi korak k zavedanju, da se moramo s podnebnimi spremembami soočiti kot svetovna skupnost."

Nadškof dr. Marjan Turnšek, predsednik Slovenske Karitas, pa poudarja: »Zelo podpiram Tek podnebne solidarnosti, ker gre za globalno solidarnost pri eni najpomembnejših stvari trenutnega sobivanja ljudi na Zemlji. Ta pomembna stvar je človekov odgovoren odnos do naravnega okolja in kristjani bi rekli do celotnega stvarstva. Odgovoren odnos vidim v harmoničnem in vzajemnem sobivanju človeka sredi sveta, ki nam je skupen prostor zemeljskega življenja. Človek je poklican, da etično, z vso moralno odgovornostjo, ravna ne le s seboj in soljudmi, ampak z vsem ostalim živim in neživim svetom.«

Iz srca se zahvaljujemo vsem mentorjem, ki ste izvedli Teke podnebne solidarnosti po šolah in vsem **učencem, dijakom, učiteljem, staršem, študentom, maratonce in drugim solidarnim tekačem**, ki ste tekli v solidarnosti do soljudi, ki so jih prizadele podnebne spremembe in s **svojimi kilometri 2-krat obkrožili ekvator in tako zgradili 2 kroga podnebne solidarnosti okoli planeta Zemlje**, kar je fantastično. Hvala vsem za vašo solidarnost.

Delavnice za učence in dijake

Na Slovenski Karitas smo v okviru projekta ozaveščanja na temo podnebnih sprememb v povezavi z revščino v Afriki, povabili k izvajanju delavnic »**Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti**«, vse slovenske osnovne in srednje šole predvsem v jesenskem času v šolskih letih od 2010/11 do 2011/12 ter v Tednu globalnega učenja 2012/13. Vsako leto smo pripravili nova podporna **didak-**

tična gradiva o problematiki ter didaktična navodila za učitelje in profesorje za izvedbo različnih delavnic za posamezne starostne stopnje učencev (1., 2. in 3. triado OŠ) in za dijake SŠ. Likovne, ustvarjalne, literarne in/ali interaktivne delavnice so v šolah potekale na podlagi sledečih gradiv o problematiki:

- 8-min. **risano-dokumentarnega filma** "Prihodnost je v naših rokah",
- **PowerPoint predstavitev** o problematiki,
- 10-min. **dokumentarnega filma iz Zambije** »Natwange – Veselimo se« in 3-min komentarja prof. J. Mitwaja o okoljski problematiki v Zambiji,
- 18-min. **dokumentarni film iz Zambije** "Posledice globalnega segrevanja in podnebnih sprememb s poudarkom na Zambiji" (predvsem za SŠ),
- 13-min. **dokumentarnega, sinhroniziranega filma iz Kenije** »Zgodba dečka Nanagira« (predvsem za OŠ),
- **sinhronizirani foto-film** »Zgodba deklice Rosene iz Zambije« (OŠ),
- **foto-govorice** z 12 foto-listi in navodili,
- **dramske igre/zgodbe** »Popotovanje štrka Simona«,
- **didaktične namizne igre** »V labirintu podnebnih sprememb«,
- **razglednica** s sončničnimi semeni »Gojimo zeleno«.

Predvsem preko različnih dokumentarnih filmov iz Afriških držav (največ iz Zambije, kjer so bili posneti v sodelovanju Slovenske karitas s slovenskim misijonarjem p. Mihom Drevenškom), smo želeli mladim prikazati realne posledice podnebnih sprememb v posameznih afriških državah

in območjih ter omogočiti tamkajšnjim prebivalcem, da je bil slišan njihov glas. Na naše vabilo za sodelovanje pri delavnicah se je v letu **2010** odzvalo **219 osnovnih in 41 srednjih šol**, v letu **2011** pa **147 osnovnih in 26 srednjih šol**. Delavnice so na podlagi pripravljenih gradiv učitelji in profesorji/mentorji izvajali sami, pri čemer je skupno sodelovalo **več kot 600 mentorjev** (multiplikatorjev), ki so na ta način o problematiki osvestili skoraj **20.000 učencev osnovnih** in preko **3.000 dijakov srednjih šol**.

Z delavnicami smo želeli učence in dijake spodbuditi, da so razmišljali, kaj povzroča podnebne spremembe in kakšne so njihove posledice na življenja njihovih vrstnikov v revnejših državah, še posebno v Afriki. Ob tem smo želeli pri učencih/dijakih spodbuditi občutek odgovornosti do ravnanja z okoljem in solidarnosti do vseh, ki jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadenejo. Učenci in dijaki so si najprej ogledali dokumentarni film ali PowerPoint predstavitev in se pogovorili o problematiki. Nato so **pri delavnicah**, ki so jih izbrali njihovi učitelji in profesorji, lahko izdelovali različne izdelke **iz odpadne embalaže** - Zemljo, hobotnice, skleda iz odpadnega papirja idr., **lične tablice**, ki jih bodo opozarjale na varčevanje z vodo, energijo, na ločevanje odpadkov, **mandale**, ki prikazujejo otroke različnih kultur; **igrali spletni kviz, fotozgodbo** o problematiki, skozi delavnico in **igrice o Bušmanih spoznavali, kako težko si je natočiti kozarec vode**, ko je primanjkuje, izdelovali **maketo kraja, kjer živi deček Nangiro** itd. Ustvarili so čudovite **plakate, pisna razmišljanja, pesmi, pisali pisma politikom** in primerjali svoja življenja z življenji svojih sovrstnikov v oddaljenih krajih. Številni so za izvedbo delavnic **uporabili tudi foto-govorico in odigrali dramske igrice o štrku Simonu** ter v razredih ali v okolici šol **posadili sončnice**. V **interaktivnih delavnicah** (kot igra vlog, abc metoda, metoda deblo-korenine, miselno potovanje, gibajoča razprava), ki so bile namenjene

predvsem starejšim učencem in dijakom, pa so imeli mladi predvsem priložnost **kritično razmišljati o problematiki in izraziti svoje mnenje**. Učitelji so naše delavnice večinoma vključili v redni pouk, v okvir podaljšanega bivanja, v interesne dejavnosti ali v druge aktivnosti ter jih povezali s praznovanji mednarodnih dni (npr. z mednarodnim dnevom boja proti revščini, mednarodnim dnevom Zemlje). Na posameznih šolah so pripravili tudi razstavo izdelkov, nastalih pri delavnicah za starše. V delavnicah je prisotno kroskurikularno povezovanje globalnih vsebin ter lahko tudi medpredmetno sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij.

Preko delavnic so učenci in dijaki lahko vsaj malo občutili, kakšno je vsakdanje življenje sovrstnikov v revnejših državah, še posebno tistih, ki občutijo posledice podnebnih sprememb, in s svojimi izdelki izrazili solidarnost do njih. Ena izmed učiteljic je zapisala, da so se učencev delavnice resnično dotaknile in da so globoko razmišljali, kako bi lahko pomagali svojim sovrstnikom. **Izdelke, nastale pri delavnicah, si lahko ogledate v spletnih razstavah na povezavi** <http://www.karitas.si/mednarodna-pomoc/>. Delavnice smo občasno na kateri izmed šol izvajali tudi sodelavci Karitas, izvajali so jih tudi skavti za svoje skupine ter animatorji za mlade na lokalni ravni. Učitelji, ki bi želeli prejeti brezplačna didaktična gradiva in izvajati delavnice, naj se obrnejo na info@karitas.si ali jana.lampe@karitas.si.

Delavnice za otroke v vrtcih

Na Slovenski karitas smo mnenja, da je o onesnaževanju okolja, problematiki podnebnih sprememb in o tem, kako živijo vrstniki drugje po svetu, potrebno spregovoriti že med najmlajšimi, zato smo v okviru projekta na to temo pripravili tudi gradiva za izvedbo delavnic za otroke v vrtcih. Spomladi 2010, ob mednarodnem dnevu Zemlje, so delavnice pod naslovom »Prihodnost je v naših rokah« potekale po **106-ih slovenskih vrtcih**, v letu 2012 pa pod naslovom »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti« po **113 vrtcih** v Sloveniji in v Dječjem vrteču Opatija na Hrvaškem. Za vrtce smo pripravili posebna didaktična navodila za vzgojitelje in njihove pomočnike za izvedbo različnih likovnih in ustvarjalnih delavnic, primernih za to starostno stopnjo. Delavnice je skupaj izvajalo preko 450 mentorjev za več kot 10.000 otrok. Potekale

so na podlagi sledečih osnovnih gradiv: risano-dokumentarnega filma "Prihodnost je v naših rokah", dokumentarnega, sinhroniziranega filma iz Kenije »Zgodba dečka Nanagira«, dramske igre/zgodbe »Popotovanje štrka Simona«, foto-govorice, EKO spomina (posebej pripravljeno gradivo za vrtce, preko katerega se išče pare, kako lahko onesnažujemo ali lepo skrbimo za okolje) ter razglednice s sončničnimi semeni »Gojimo zeleno«.

Otroci so si z zanimanjem in pozornostjo najprej ogledali enega izmed dokumentarnih filmov in se skupaj z mentorji pogovarjali o značilnostih življenja v Afriki, o tem, kaj so podnebne spremembe, kaj jih povzročata in kakšne so njihove posledice za življenje njihovih sovrstnikov v Afriki. Preko foto-govorice in igranja EKO spomina so se lahko s pomočjo mentorjev še več pogovarjali o tej problematiki in tudi o tem, kaj mi lahko naredimo za bolj čisto okolje v vsakdanjem življenju. Otroci so pri delavnicah v solidarnosti do otrok v Afriki izdelali tudi čudovite izdelke iz odpadnih materialov in se ob tem naučili, da odpadne materiale lahko koristno uporabimo večkrat. Z nastalimi izdelki so okrasili vrtce. Delavnice so nagradili s sajenjem sončnic. Razstavi izdelkov otrok si lahko ogledate na <http://www.karitas.si/mednarodna-pomoc/>.

»Moram priznati, da mi je ta projekt eden izmed najljubših. Tako kot otroci sem tudi sama veliko spoznala. Res je, da odrasli vemo, v kakšni bedi in pomanjkanju živi milijone ljudi po svetu, se pa premalokrat zavedamo, da lahko k izboljšanju razmer prispevamo tudi mi sami, posamezniki. To znanje so tekom izvajanja različnih dejavnosti pridobili in se ozavestili tudi otroci.«
Vzgojiteljica iz Vrtca Ljutomer

Na spletni strani <http://www.karitas.si/mednarodna-pomoc/> so dostopna vsa didaktična gradiva (filmi, fotogovorica ...) za izvedbo posameznih delavnic v šolah in vrtcih pod rubriko gradiva za učitelje, predstavljamo pa vam jih tudi na sledečih straneh te publikacije.

Navodila za vzgojitelje, učitelje in profesorje (v nadaljevanju učitelji) za izvedbo delavnic v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah

»Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«

Pred vami so navodila za izvajanje delavnic »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«. V oklepaju pri vsaki delavnici je zapisano kateri starostni stopnji so namenjene (vrtci, 1., 2., 3. triada OŠ ali SŠ). Skozi ustvarjalne, likovne, literarne ali interaktivne delavnice bodo **otroci, učenci in dijaki (v nadaljevanju učenci)** razmišljali o tem, kaj so podnebne spremembe, kaj jih povzročajo in kakšne so njihove posledice, še posebno v državah v razvoju. Razmišljali bodo tudi o globalnem vplivu naših dejanj in o tem, kako lahko posamezniki in vlada prispevajo k zmanjševanju podnebnih sprememb.

Prosimo vas, da v okviru delavnic učencem **najprej predstavite problematiko podnebnih sprememb** v državah v razvoju, s poudarkom na Afriki. V pomoč pri vam bodo naslednji filmi:

- dokumentarni film »Natwange – Veselimo se«,
- pričevanje J. Mitwaja o okoljski problematiki v Zambiji,
- sinhronizirani dokumentarni film iz Kenije »Zgodba dečka Nangira«,
- animirano-dokumentarni film »Prihodnost je v naših rokah«,
- PPT-predstavitve »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«,
- sinhronizirani dokumentarni film iz Zambije »Rosenina zgodba«,
- dokumentarni film »Multiple faces of Poverty in Malawi« (samo v angleščini) ...

Problematiko pa lahko predstavite tudi z uporabo **foto govorice** »Živi preprosto in solidarno ...«, **EKO spomina** ali interaktivne namizne **igre** »V labirintu podnebnih sprememb«. V pomoč pa vam bo tudi **dramska zgodba** »Popotovanje štrka Simona«.

Delavnice lahko **nadgradite s posaditvijo drevesa, rastline** ali pa z **izvedo Teka podnebne solidarnosti**. Igrate lahko tudi **spletni kviz, spletne foto-zgodbe ali spletni EKO spomin** (dostopni na www.karitas.si).

Za brezplačna gradiva lahko se lahko obrnete na info@karitas.si ali jana.lampe@karitas.si.

V primeru, da boste na vaši šoli ali vrtcu izvajali delavnice, nam to tudi sporočite.

1. IGRANJE ZGODBE POPOTOVANJE ŠTRKA SIMONA (1., 2. in 3. triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci se zavejo, kaj so podnebne spremembe, kaj jih povzročajo in kakšen je obseg posledic podnebnih sprememb po svetu ter kakšne posledice imajo na življenje ljudi v revnejših deželah, še posebno v Afriki. Razumejo, da podnebne spremembe vplivajo tudi na širšo družbeno strukturo in močno poglobljajo revščino. Vživijo se v druge osebe, v konkretne situacije. Z igranjem zgodbe učenci o problematiki osveščajo tudi druge.

Oblika dela: individualna, skupinska, frontalna.

Metode dela: razgovor, razlaga, diskusija, delo z zgodbo/igra vlog.

Učna sredstva in pripomočki: knjiga »Popotovanje štrka Simona«.

Čas: 30–45 min ali več

Zgodbo lahko le preberete in na njeni podlagi izvajate delavnice, lahko jo zaigrate pri različnih predmetih, razredni uri ali v dramskem, dobrodelnem krožku ... na kakšni šolski prireditvi, kamor povabite tudi starše. Zgodbo lahko zaigrate le svojemu razredu, lahko tudi celi šoli, staršem in tako o okoljski problematiki v povezavi z revščino osveščate tudi druge. Zgodbo lahko učenci priredijo v pogovorni jezik (sleng).

Npr.: **Š. Dora** se nasmehne in objame Zaro: Sem. Ampk si ti je oblubu, da ko si bo ogledu svet, bo priletu naravnost k tebi. Slišala sem vaju, ko sta se govarjala.

Š. Zara: O, ti smota, prislušovala si nama! Ja, res je oblubu. Ampk, si ga poznaš, tok je firbčen, kdo bi vedu, kdaj bo pršu nazaj.

Š. Dora: Zihr ne bo dolg zdržal brez tebe, verjem. Kaj bo pa ... počel?

2. Interaktivna delavnica: IGRA VLOG – GRADNJA AVTOCESTE IN PROBLEM ŽIVALI (1. triada OŠ)

Cilji: učenci ob igri spoznajo, da z gradnjo cest, avtocest ... uničujemo naravo in ekosistem, delamo prepreke naravnim ekosistemom in da vsaka zapora – zaprt krog ekosistemov – lahko privede do tega, da se živali ne morejo več normalno razmnoževati ter da pri tem nastane velik problem zmanjševanja in izumrtja živali. Učencem predstavite, da ima biotska pestrost zelo pomembno vlogo pri ohranjanju človeškega življenja na zemlji (zagotavljanje hrane, zdravil, gradbeni material ...), še posebno za ljudi v Afriki, ki so še zelo odvisni od naravnih virov.

Poudarimo vrednoto skrb za okolje.

Oblika dela: individualna, skupinska.

Metode dela: razlaga, razgovor, prikazovanje, igra vlog.

Učna sredstva in pripomočki: listki z napisom živali (3 listki srna, 3 listki žaba, 3 listki polž, 3 listki kača, 3 listki metulj, 3 listki jež, 2 listka medved ...), zgodba »Popotovanje štrka Simona«, film »Prihodnost je v naših rokah«.

Čas trajanja igre: 20–30 min.

Potek delavnice:

1. Z učenci preberite zgodbo »Gradnja avtoceste in problem žabic«.
2. Učitelj učencem razdeli listke z napisom živali, ki jih ima prepognjene v vrečki.
3. Učitelj pripoveduje: »Živali se sprehajajo po svetu, se sprehajajo same in se sprehajajo ... nato pride pomlad in živali iste vrste se med seboj poiščejo.« Tako mora vsaka žival najti svoj par oz. trojček, tako da so vse enake živali skupaj. Učitelj vpraša učence, zakaj je pomembno, da so se združile?
4. Učence – živali učitelj razdeli v dve ali tri skupine in je pri tem pazljiv, da je v vsaki skupini vsaj ena živalska vrsta. Med skupine postavimo oviro (klop, palico, papirček, platenko, blato, vodo ...), ki predstavlja cesto, avtocesto, mesto, nakupovalno središče, onesnaževanje, smetišče ... Nato zopet povabi učence in govori: »Živali se sprehajajo po svetu, se sprehajajo vsak po svojem teritoriju. Ko pride pomlad, se morajo živali zopet poiskati.« Učenci, z lastnostmi izbrane živali, preko ovir iščejo svoje pare. Za nekatere živali navadna cesta, odpadki niso ovira, za druge, recimo žabe in ježke, pa je in tako ostanejo same.
5. Nato sledi pogovor, v katerem učitelj postavi naslednja vprašanja:
 - Kakšne so še lahko ovire za živali, ki jih naredimo ljudje, da se ne morejo srečevati med seboj?
 - Kako lahko pomagamo živalim pri tem? Ali poznajo kakšen konkreten primer? (npr. nekaterim žabam, polžem ... pomagajo ljudje čez cesto)
 - Ali obstajajo kakšne ovire, da se tudi ljudje ne moremo srečati? (npr. za nekatere starejše ljudi, ki so brez prevoznih sredstev in jih je avtocesta ločila od sosednje vasi pomeni avtocesta ogromno prepreko)
 - Kako smo se počutili, ko smo se sprehajali med odpadki?
 - Kaj povzročamo s svojimi dejanji?
 - Ali naša dejanja tukaj lahko vplivajo na življenja ljudi v Afriki, na njihov kmetijski pridelek, na njihovo izobrazbo, revščino, selitve, njihovo zdravje, na dostop do pitne vode, na biotsko raznovrstnost v Afriki ali na drugem delu sveta.
6. Učitelj lahko na koncu učencem razloži, naša dejanja (način, kako živimo, potrošništvo ...) lahko vplivajo na naravno okolje po celem svetu in tako tudi na življenja ljudi na drugem delu sveta.

Za zaključek pa si ogledajo **8-minutni animirano-dokumentarni film** (DVD) »Prihodnost je v naših rokah«.

3. Ustvarjalna delavnica: ROKE MOJE PRIHODNOSTI (vrtci, 1. triada OŠ)

Cilji: učenci preko filma »Zgodba dečka Nangira« spoznajo drugačnost vsakdanjika njihovih sovrstnikov v Afriki. Nato preko delavnice spoznajo, kaj povzroča podnebne spremembe in kako naša majhna dejanja lahko vplivajo na življenje okoli nas in tudi na življenja ljudi na drugem delu planeta. Zemlja je tako postala ena globalna vas. Kar se zgodi na enem delu sveta, takoj izvejo prebivalci na drugem delu sveta (kot naravne nesreče ...), lahko jemo sadje iz daljnih krajev ...

Oblika dela: individualna, frontalna.

Metode dela: prikazovanje, ustvarjanje, razlaga, razgovor.

Učna sredstva in pripomočki: barvice, listi ali stari koledarji, škarje, DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«.

Čas trajanja igre: 30 min.

Potek delavnice:

1. Za uvod si z učenci oglejte film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije« ali »Prihodnost je v naših rokah«.
2. Po predstavitvi problematike namenite kratek čas za **pogovor o filmu ter podnebnih spremembah ter kako jih občutimo mi v Sloveniji in naši sovrstniki v Afriki**. Pogovor nadaljujte in učence spodbudite k razmišljanju, kako vsak posameznik s svojim načinom življenja vpliva na podnebne spremembe.
3. Sledi izdelovanje »rok moje prihodnosti«. Vsak učenci prejme list papirja (lahko tudi zadnjo stran koledarja ali drugega odpadnega papirja), na katerega obriše svoji roki.
4. Vsak učenci na svoji roki nariše, kaj bo v svojem vsakdanjiku poskusil storiti za lepše in čistejše okolje (ugašanje luči, ločevanje odpadkov, zapiranje vode med umivanjem zob ...) in bo s temi dejanji solidaren do tistih, ki jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadenejo.
5. Nato vsak učenec svoje roke izreže. V delu učilnice/sobe lahko pripravite razstavo »rok naše prihodnost«, ki vas bo opominjala na vaše obljube. V sredino pa lahko napišete napis: Prihodnost je v naših rokah.

4. Ustvarjalna delavnica: »PLESOČA HOBOTNICA« (vrtci, 1. in 2. triada OŠ)

Cilji: Učenci se zavejo, da odpadne materiale lahko ponovno uporabijo in z njim okrasijo razred, sobo, namesto, da bi kupovali nepotrebne okraske. Učitelj poudari, da s svojimi okolju prijaznimi dejanji pokažejo tudi solidarnost do vseh tistih, ki jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadenejo.

Oblika dela: individualna.

Metode dela: ustvarjanje, razlaga, razgovor.

Učna sredstva in pripomočki: platenka (najbolje 0,5 l), 2 x elastika, leseni palčici, zamaški z luknjami.

Čas trajanja igre: 20–30 min

Potek delavnice:

1. Za uvod si z učenci oglejte film »Natwange – Veselimo se« ali »Prihodnost je v naših rokah«, lahko preberete ali zaigrate kakšno od zgodbic »Popotovanje štrka Simona« ali uporabite foto-govorico.
2. Po predstavitvi problematike namenite kratek čas za **pogovor in vprašanja**. Z učenci se na kratko pogovorite o problematiki podnebnih sprememb (vzroki, posledice, kaj sami lahko storimo za bolj čisto okolje) na podlagi vsebine filma, PPT ali foto-govorice.
3. Vsak učenec vzame eno platenko, ji odstrani pvc folijo in jo dobro opere. Nato ji odreže dno pri spodnji črti (2 cm od dna).
4. Na spodnji rob učenec nariše označbe, ki so med seboj oddaljene 16 mm in s škarjami zareže po označbah do najvišje vodoravne črte na širokem delu plastike (noge hobotnice).
5. Učitelj naj z vročo iglo naredi luknji na obeh straneh plastike.
6. Nato vsak učenec odreže dve paličici, ena naj bo dolga 20 cm in druga 15 cm.
7. Najprej učenec vzame daljšo paličico in jo potisne skozi odprtino, ki jo je učitelj naredil z vročo iglo. Nato na sredino te paličice natakne dve elastiki in jo povleče še skozi drugo luknjico.
8. Elastiki potegne skozi luknjico v zamašku in nad zamaškom v elastiko zatakne še drugo (krajšo) paličico.
9. Hobotnici prepognemo noge, da je stabilna in lahko pleše.
10. Vsak učenec na hobotnico lahko nalepi listek z enim dejanjem, ki se ga bo v svojem vsakdanjiku poskušal držati in s tem bil solidaren do tistih, ki jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadenejo (ugašanje luči, ločevanje odpadkov, zapiranje vode med tuširanjem ...)

5. Interaktivna delavnica: AFRIŠKI UČENCI GREDO PO VODO (1., 2. in 3. triada OŠ in SŠ)

Cilji: učenci ob igri spoznajo, da čista pitna voda omogoča življenje in je eden osnovnih pogojev zdravja. Vse več je razlik v razporeditvi in količini padavin, ki vplivajo na hude posledice zagotavljanja pitne vode, ki je že sedaj največji problem in ima najhujše posledice za prebivalstvo v Afriki. Poleg tega je voda življenjski prostor za mnoge živali in rastline. Ob tem je potrebno poudariti, da brez vode ne bi bilo življenja na Zemlji in zakaj jo vse uporabljamo (v gospodarstvu, kmetijstvu, energetiki ...). Ob tem pa se voda zelo hitro lahko onesnaži. Učenci skozi delavnico spoznajo, kako težko si je natočiti kozarec vode, ko je primanjkuje. Učenci razmišljajo o potratih in smotrni porabi vode.

Poudarimo vrednoto solidarnost.

Oblika dela: individualna, skupinska.

Metode dela: razlaga, razgovor, prikazovanje, metoda igre, ustvarjanje plakata, delo z zgodbo/igra vlog.

Učna sredstva in pripomočki: zgodba o Bušmanih - Dragocena voda ali film »Rosenina zgodba«, 2 čajni žlički, 2 kozarca (2 dl), vedro/shranjevalnik z vodo, trditve.

Čas trajanja igre: 20–30 min.

Trditve:

Na svetu že 1,2 milijarde ljudi nima dostopa do pitne vode (poleg Afrike je pitna voda velik problem tudi v Azijskih državah).

V Afriki živi danes 45 % ljudi (pribl. 314 mio) brez stalnega dostopa do kakovostne pitne vode.

Povprečen Afričan ima že danes na voljo 10-krat manjšo količino vode kot Slovenec.

Potek delavnice:

1. Učenci lahko zaigrajo ali preberejo zgodbo »Afriški učenci gredo po vodo«, lahko pa učitelj prebere spodnjo zgodbi-co o Bušmanih.
2. Razdelite učence na dve skupini. Vsaka skupina mora s pomočjo čajne žličke z vodo napolniti kozarec, le-ta pa naj bo od vedra oddaljen vsaj 5 metrov.
3. Ko učitelj označi začetek igre, se igra začne. Vsaka skupina naj čim bolj natančno in pazljivo prinaša vodo po žlički iz vedra do kozarca.
4. Ob zaključku igre se učenci zberejo v krogu in skupaj z učiteljem pogledajo, koliko vode jim je uspelo zbrati.
5. Nato učitelj učencem postavi nekaj vprašanj v razmislek:
 - Za kaj vse lahko uporabite vodo, ki se je nabrala v kozarcu (pitje, zalivanje rož ...)?
 - Sta 2 decilitra vode dovolj za vse to?
 - Kakšno vrednost ima ta majhna količina?
 - Na kakšen način mi v Sloveniji pridemo do vode?
 - Kako pridejo do vode naši sovrstniki v Afriki?
 - Kako vplivajo nalivi, poplave, suše na dostop do pitne vode (v Sloveniji in drugje po svetu)?

- Kako voda vpliva na naše vsakdanje življenje (na naše sposobnosti, izobraževanje, delo? Kako vpliva na nas ob nalivih, poplavah, sušah?)
- Svoje ugotovitve lahko učenci zapišejo v zvezek ali pa naredijo vsi skupaj plakat. Na en plakat narišejo Slovenijo in na drugega Afriko. Vse ugotovitve zapišejo, kamor najbolj sodijo.
- 6. Učenci naj vsak pri sebi razmislijo, kako ravnajo z vodo v svojem življenju. Ali zapirajo pipo medtem ko si umivajo zobe (17 l jo porabimo, če je ne zapremo, pri umivanju rok z milom porabimo pribl. 4 litre vode, pri izplakovanju stranišča tudi do 9 l), ali se tuširajo (pri hitrem tuširanju porabimo pribl. 35 l) ali kopajo (pribl. 80 l) ... Učitelj naj jih spodbudi, da v znamenje solidarnosti do vseh tistih, ki trpijo najhujše pomanjkanje pitne vode, še posebno v Afriki, sedaj bolj pazijo, koliko vode bodo porabili.

Zgodba:

Bušmani so prav gotovo najstarejše in najbolj trdoživo ljudstvo na svetu. Nekateri etnografi trdijo, da se njihove življenjske navade niso znatno spremenile v vseh 25.000 letih, kar žive v Afriki. Pa vendar sedaj ti mali ljudje počasi umirajo in izginjajo in jih je sledeč ocenam le še 55.000.

Bušmani plemena Khosian so pretežno lovci. Nekoč so naseljevali prostrana območja južne Afrike, nato pa so se zaradi neugodnih vremenskih razmer preselili v puščavo Kalahari, kjer jih le še 2000 živi zgolj od lova in nabiralništva. Ti prebivalci pustinje so pravi varuhi okolja.

Verjamejo namreč, da bi vsaka škoda, ki bi nastala v njihovi okolici, prebudila jezo njihovih bogov, zato si živeža vedno priskrbijo le toliko, kot ga resnično potrebujejo za svoje preživetje. Nikoli več. Ženske in učenci preživijo večino svojega časa med nabiranjem rastlin, iskanjem vode ter lovom na majne živali. Učenci znajo prepoznati in imenovati tudi do 200 različnih vrst rastlinja. Možje so izkušeni lovci. Konice njihovih puščic so prepojene s hitro učinkujočim strupom. Le odlično poznavanje puščave, ki se prenaša iz roda v rod pomeni za Bušmane preživetje v tej neprijazni, sušni deželi.

Najpomembnejša v njihovem življenju pa je voda. Suše lahko trajajo tudi po nekaj mesecev, zato v vodnjakih ne ostane niti kapljice. Takrat Bušmani v zemljo izkopljejo globoke luknje prav do vlažnega peska, nato vanje vstavijo dolga votla travna stebelca, za zbiralnik vode pa nojevo jajce. Voda tako preko enega stebelca pride na površje in nato preko drugega steče v jajce. Na ta način pridobijo le za nekaj požirkov te dragocene tekočine, vendar so kljub temu sposobni preživeti v puščavi Kalahari.

6. Ustvarjalna delavnica: LONČEK IZ ODPADNEGA PAPIRJA (vrtci, 1. tirada OŠ)

Cilj: učenci se zavejo, da odpadne materiale lahko ponovno uporabijo. Učenci lahko sami naredijo skledo, kozarec, vrček, krožnik ... iz odpadnega papirja in jim jih ni potrebno kupovati. Pomembno je, da se učenci zavejo, da odpadne materiale lahko ponovno uporabijo in s tem zmanjšajo onesnaženost v okolju. Prav naša dejanja vplivajo na življenje ljudi na drugem delu sveta, tudi v Afriki, Aziji ...

Oblika dela: individualna, skupinska, frontalna.

Metode dela: prikazovanje, ustvarjanje.

Učna sredstva in pripomočki: časopisni papir, lepilo (če je možno sami pripravite lepilo – moka in voda), star kozarec ali plastična skleda, vrček, star krožnik ali kozarec, star čopič, tempera barvice in škarje, DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«.

Čas trajanja igre: 45 min ali več.

Potek delavnice:

1. Pred izvedbo delavnice si z učenci lahko ogledate film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije« ali »Rosenina zgodba« in se o njunih življenjih pogovorite.
2. Z učenci natrgajte ali na trakove narežite časopisni papir in pripravite lepilo za lepljenje.
3. Med tem časom pripravite posodo, kozarec, lonček (karkoli boste izdelovali) in zaščitite mizo. Izbrano posodo obrnite »narobe« in jo položite na mizo.
4. Najprej izbrano posodo premažite z vodo in nanjo nanesite natrgan ali razrezan papir in ga premažite z lepilom. Nato z učenci nalagajte nove in nove plasti papirja ter vsako plast posebej premažite z lepilom. Postopek ponavljamo najmanj osemkrat in potrebno je preveriti, da so vsi trakovi ali koščki papirja prilepljeni.
5. Ko boste nanesli zadnje koščke papirja, jo še enkrat premažite z lepilom.
6. Papirnato posodo pustite kakšen dan na toplem (ob radiatorju, na soncu), da se temeljito posuši.
7. Posodo prebarvajte s tempera barvami in jo porišite (lahko z motivi Afrike).
8. Star lonček, plastično skledo ne odstranite, da bo izdelek obstal, ko boste zalivali sončnice. Na dnu naredite luknjo.
9. Nato vanj lahko posadite sončnice.

7. Delavnica: SAJENJE SONČNICE (vrtci, 1. triada OŠ)

Cilj: učenci se zavedajo, kako pomembne so rastline za naš vsakdan. Učencem lahko poveste, da v nekaterih deželah prekomerno izsekavajo gozdove za gorivo, gradnjo in kmetijstvo. Izsekavanje gozdov pa hudo prizadene pokrajino – kjer so bila prej drevesa, po izsekavanju nastopi erozija. To je proces, pri čemer voda odnaša rodovitno prst,

ki je nujno potrebna za rast zdravega rastlinja. Tako rastline ne morejo rasti in posledično ni dovolj hrane za ljudi in živali, hkrati pa so rastline tudi ogromna skladišča CO₂.

Oblika dela: skupinska, frontalna.

Metode dela: prikazovanje filma, opazovanje rasti rastline.

Učna sredstva in pripomočki: lonček (lahko uporabite lonček iz odpadnega papirja, ki ste ga izdelali v eni izmed delavnic), zemlja, sončnična semena, DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«.

Čas trajanja igre: 15 min.

Potek delavnice:

1. Z učenci si najprej oglejte sinhroniziran film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije« in se o njegovem vsakdanjem življenju tudi pogovorite.
2. Učencem predstavite, kako pomembne so rastline za naš vsakdan.
3. Učence razdelite v skupine.
4. Učenci lahko uporabijo lončke, ki so jih sami izdelali iz odpadnega materiala.
5. Vsaka skupina prejme semena sončnic in lonček zemlje. Skupina učencev naj v en lonček poseje po dve semeni. Sončnico med kaljenjem in rastjo zalivajte ter opazujte. Mlade rastlinice med rastjo potrebujejo vlago. Za zadrževanje vlage lahko tla okoli stebela zastrete s slamo.
6. Po 3 tednih lahko sončnico posadite na prosto.
7. Ko sončnica odcveti lahko semensko glavo uporabite kot hrano za ljudi, ptice, glodavce ali posušite in ponovno uporabite. Steblo lahko kompostirate.

8. Ustvarjalna delavnica: PLAKAT AFRIKE IZ STAREGA PAPIRJA (vrtci, 1. tirada OŠ)

Cilj: učenci spoznajo živali, ki živijo v Afriki in se zavejo, kako pomembno vlogo ima biotska raznovrstnost pri ohranjanju človekovega življenja na Zemlji, predvsem za preživetje – hrana, zdravila, kurjava, gradbeni material ... Z nadgradnjo delavnice učenci lahko spoznajo države, ki ležijo v Afriki.

Oblika dela: skupinska, frontalna.

Metode dela: prikazovanje filma, pogovor, ustvarjanje.

Učna sredstva in pripomočki: časopisni papir, trši plakat ali karton, lepilo, čopič, tempera barvice, DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«.

Čas trajanja igre: 30 min ali več.

Potek delavnice:

1. Za uvod učitelj uporabi foto-govorico ali si oglejte film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije«.
2. Nato se z učenci pogovorite o značilnostih Afrike, živalih v Afriki, življenju njihovih sovrstnikov v Afriki in njihovem vsakdanu, da si bodo lažje predstavljali.
3. Učitelj na trši plakat ali karton nariše obliko afriške celine, učencem pa razdeli star papir.
4. Učenci star papir natrgajo na majhne koščke in iz njih oblikujejo kroglice. Te kroglice nato nalepijo na plakat, na katerem je narisana Afrika.
5. Ko imajo vso celino preplepljeno s kroglicami papirja, z vodenimi ali tempera barvicami pobarvajo morje okoli celine. Nato pa še pobarvajo Afriko (pomagajte si z zemljevidom).
6. Skupaj z učenci poiščite Kenijo in označite, kje živi Nangiro.
7. Delavnico lahko nadgradite in izdelate živali (kot prikazuje naslednja delavnica) in jih prilepite na plakat Afrike.

9. Ustvarjalna delavnica: AFRIŠKE ŽIVALI (vrtci, 1. tirada OŠ)

Cilj: učenci spoznajo Afriške živali, seznanijo se z njihovo prehrano, življenjem, bivališči ... Štrk Simon spregovori o težavah, s katerimi se soočajo živali, ljudje v Sloveniji in v Afriki ter se seznanijo, kako tem živalim lahko pomagamo.

Oblika dela: individualna, frontalna.

Metode dela: branje teksta, prikazovanje filma, ustvarjanje, pogovor.

Učna sredstva in pripomočki: časopisni papir, lepilo, čopič, tempera barvice, slikice živali, DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«.

Čas trajanja igre: 30 min.

Potek delavnice:

1. Za uvod uporabite zgodbe »Popotovanje štrka Simona« ali si oglejte film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije«.
2. Nato se z učenci pogovorite o značilnostih Afrike, predvsem o živalih. Pogovor boste nadgradili z izdelovanjem živali na preprost način.
3. Učitelj vnaprej pripravi obris živali, ki jih učenci pobarvajo in izstrižejo ter postavijo na plakat Afrike.
4. V primeru, da imate starejše učence lahko iz odpadnih materialov izdelate živali (kačo, slona, metulja, kozo, zebro)

in jo prav tako položite na plakat.

- Učenci s pomočjo učitelja razrežejo tetrapak ali uporabijo rolico od toaletnega papirja.
- Nato vzamejo star koledar, nanj s svinčnikom ali flomastrom narišejo želeno žival in jo izrežejo.
- Narisano žival izrežejo, po želji jo lahko porišejo s flomastri, tempera barvicami, tako da žival dobi pravo podobo.
- Na koncu skupaj z učenci lahko vse te izdelke prilepite na plakat Afrike ali pustite te izdelke posamično ter tako izdelate živalski kot. Lahko se pogovorite, kaj živali jedo in kako živijo.
- Izdelane živali lahko pripravite pri lutkovni predstavi in uprizorite katero izmed zgodb »Popotovanje štrka Simona«.

10. Ustvarjalna delavnica: LIČNE TABLICE (vrtci, 1. tirada OŠ)

Cilj: učenci ob gledanju in kasneje ob pogovoru razmišljajo o tem, kaj so, kaj povzročajo podnebne spremembe in kakšne so njihove posledice, še posebno v revnejših državah, ter kaj lahko posameznik naredi za varovanje okolja in podnebja.

Oblika dela: individualna, skupinska, frontalna.

Metode dela: branje zgodbe, prikazovanje filma, razlaga, razgovor, ustvarjanje, igranje igre spomin.

Učna sredstva in pripomočki: karton ali male lesene deske, vodene ali tempera barvice, DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«, knjižica »Popotovanje štrka Simona«.

Čas trajanja igre: 40 min.

Potek delavnice:

- Za uvod uporabite zgodbe »Popotovanje štrka Simona« ali si oglejte film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije« ali animirano-dokumentarni film »Prihodnost je v naših rokah«.
- Po ogledu se pogovorite o filmu, kako jaz kot posameznik lahko vplivam na zmanjšanje podnebnih sprememb ter okolje okoli nas in širom po svetu.
- Za lažje izdelovanje ličnih tablic lahko najprej odigrate igro »EKO spomin«.
- Učitelj učencem razdeli kartonaste ali lesene ploščice. Učenci naj izdelajo opozorilne, slikovne tablice o varčevanju vode in energije.
- Učenci naj izdelajo lične opozorilne tablice o varčevanju vode in energije, ki jih bodo v razredu vedno opominjale, da bodo varčni pri porabi.
Skupaj jih namestite po razredu, da vas bodo vedno opominjale, da bodite varčni pri porabi. Npr.: nad umivalnik obesite tablico z napisom: »Zapiraj vodo!«; nad stikalo za luč: »Ugašaj luči!«; nad računalnik: »Ugašaj računalnik!«.
Na tablice lahko zapišete tudi zanimive podatke. Npr.: »Recikliraj! 1 tona recikiranega papirja reši 17 dreves!«

Človeška aktivnost proizvede 6 gigaton ogljikovega dioksida na leto, medtem ko lahko Zemlja reciklira samo 3 gigatone. Ostalo se vsako leto nabere v ozračju in spodbuja učinek tople grede. Ne pozabite varčevati z vodo in energijo!

- Zmanjšujete porabo vode.** Stranišča (običajno, lahko preverite za vsako stranišče posebej): 9 litrov; tuširanje: 35 litrov, kopanje 80 litrov; pralni stroj: 95 litrov; pomivalni stroj: 50 litrov; umivanje rok: 2 litra, umivanje zob: 1 liter (če ne zapremo vode med ščetkanje: 19 litrov).
- Znižajte temperaturo.** Z zmanjšanjem temperature za samo 1 °C lahko račun za energijo zmanjšate za 5–10 odstotkov in se izognete do 300 kg emisij CO₂ letno na gospodinjstvo.
- Ne dopustite, da toplota uhaja iz vaše hiše dalj časa.** Ko zračite hišo, odprite okna le za nekaj minut. Če bi v šestih mrzlih mesecih (10 °C ali nižja zunanja temperatura) puščali majhno režo odprto cel dan, bi potrebna energija za vzdrževanje toplote v notranjosti pomenila skoraj 1 tona emisij CO₂.
- Ugašajte luči, ko jih ne potrebujete.** Z izklopom petih luči na hodnikih in v prostorih doma, kadar jih ne potrebujete, lahko prihranite približno 60 € letno in se izognete 400 kg emisij CO₂ letno.
- Ne puščajte naprav v načinu pripravljenosti** – popolnoma izključite elektronske naprave. Televizor, ki je vključen tri ure dnevno (povprečni čas gledanja TV v Evropi) in 21 ur v pripravljenosti, porabi približno 40 % energije v načinu pripravljenosti. Naprava v stanju pripravljenosti še vedno porablja 30 % energije glede na stanje delovanja. Tudi mit, da morajo računalniki ostati prižgani čez noč, ne drži. Ugašajte tudi računalniški monitor.
- Izključite svoj polnilnik mobilnega telefona, ko ga ne uporabljate.** Tudi, ko ni povezan s telefonom, še vedno črpa električno energijo. Po ocenah zavržemo 95 % energije, če je polnilnik neprestano vklopljen v vtičnico.
- Segrejte manj vode.** Če zavrete le vodo za svojo skodelico čaja, lahko prihranite veliko energije. Če bi vsi Evropejci zavreli le vodo, ki jo potrebujejo, in se izognili litru nepotrebne vrele vode dnevno, bi s prihranjeno energijo lahko napajali tretjino evropskih cestnih svetilk.
- Pokrijte lonec med kuhanjem.** S tem lahko prihranite veliko energije, potrebne za pripravo hrane. Še boljši so ekonom lonci in uparjalniki: prihranijo lahko približno 70 %!
- Rabljeno steklo vrzite v ustrezne zabojnike. Od ostalih smeti posebej zbirajte papir in karton, plastiko in pločevinke.** Recikliranje ene aluminijaste pločevinke lahko prihrani 90 % energije za izdelavo nove - 9 kg emisij CO₂ na kg aluminija! Pri 1 kg

reciklirane plastike je prihranek 1,5 kg CO₂; pri 1 kg recikliranega stekla 300 gramov CO₂; pri recikliranju 1 kg papirja namesto odlaganja na odlagališče pa se izognemo emisiji 900 gramov CO₂ kot tudi emisiji metana.

• **Papir ponovno uporabite!**

Namesto uporabe novega papirja za osnutke obrnite uporabljeno kopijo in pišite na drugo stran. Uporabljajte izdelke iz recikliranega papirja. Ne pozabite, vsaka tona recikliranega papirja reši 17 dreves v primerjavi s papirjem, narejenim iz novih materialov.

Vir: Evropska komisija, Trocaire

11. Ustvarjalna delavnica: KNJIGA DEČKU NANGIRU IZ KENIJE (vrtci, 1. tirada OS)

Cilj: učenci spoznajo življenje dečka Nangira iz Kenije. Z risanjem risbice učence spodbudimo, da jim ni vseeno za sovrstnike v Afriki. Spodbudimo jih k solidarnosti in da se zavedo, da je naše življenje v Sloveniji lepo, saj se ima vsak možnost izobraževati, ima svoj dom, svojo sobo.

Oblika dela: individualna, frontalna.

Metode dela: prikazovanje filma, pogovor, ustvarjanje, igranje igre spomin.

Učna sredstva in pripomočki: list, barvice, flomastri, vrvica, luknjač, DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«.

Čas trajanja igre: 30 min.

Potek delavnice:

1. Na začetku delavnice si učenci ogledajo film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije«.
2. Z učenci se pogovorite o Nangirovem življenju. Spodbudite učence, da primerjajo svoj vsakdanjik z vsakdanjikom Nangira. Lahko si pomagata z naslednjimi vprašanji:
 - Kakšen je vsakdan dečka Nangira iz Kenije in kakšen je vaš v Sloveniji?
 - S čim se ukvarjajo njegovi starši, s čim vaši v Sloveniji?
 - Katere živali so v preteklosti živele v Keniji, katere danes in zakaj?
 - S kakšnimi težavami se soočajo v Keniji?
 - Kaj počnejo učenci v Keniji popoldne, ko pripeljejo koze iz paše? Katere dejavnosti imate vi v Sloveniji?
 - Kakšne so njihove igrače? Kakšne igrače imate vi učenci?
 - Česa si želi Nangiro? Česa si želite vi?
3. V nadaljevanju spodbudite učence, da boste izdelali **Knjigo za dečka Nangira**. Učenci naj narišejo risbice, z lepimi željami, ki mu jih želijo. Lahko narišejo tudi risbice, kaj bodo v svojih življenjih naredili dobrega za okolje in tako vplivali tudi na lepše življenje dečka Nangira (npr. na kratke razdalje se bodo s starši odpravili peš ali s kolesom namesto z avtomobilom in tako prispevali k čistejšemu zraku in k zmanjšanju podnebnih sprememb, ki so prizadele dečka).
4. Učitelj naj risbice zveže v knjigo.
5. Ob zaključku pa se lahko pogovorite, kaj so učenci narisali in zaigrate EKO spomin ali katero drugo navedeno igro.

12. Delavnica: AFRIŠKA PESMICA »Če imaš rad naš svet« (po melodiji »Ko si srečen«, vrtci, 1. tirada OS)

Cilj: učenci spoznajo življenje dečka Nangira iz Kenije. S petjem pesmice učence spodbudimo, da jim ni vseeno za sovrstnike v Afriki in drugod po svetu. Učence s pesmijo spodbujamo k recikliranju uporabljenih odpadnih materialov in kompostiranju naravnih odpadkov.

Oblika dela: frontalna.

Metode dela: pogovor, prikazovanje filma, metoda spodbujanja, učenje pesmi.

Učna sredstva in pripomočki: besedilo za pesem, DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«.

Čas trajanja igre: 20 min.

Potek delavnice:

1. Učenci si za začetek ogledajo film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije«.
 2. Nato učitelj učence nauči pesmico »Če imaš rad naš svet«.
- Če imaš rad naš svet, (zdaj) z dlanjo udari v dlan.
 Če imaš rad naš svet, (zdaj) z dlanjo udari v dlan.
 Če imaš rad naš svet, imaš res rad naš svet,
 če imaš rad naš svet, (zdaj) z dlanjo udari v dlan.
- Če imaš rad naš svet, posadi sončnico (sončnico).
 Če imaš rad naš svet, posadi sončnico (sončnico).
 Če imaš rad naš svet, posadi sončnico za ptice in čebel'ce,
 če imaš rad naš svet, posadi sončnico (sončnico).
- Če imaš rad naš svet, recikliraj in kompostiraj.
 Če imaš rad naš svet, recikliraj in kompostiraj.

Če imaš rad naš svet recikliraj in ponovno uporabi.

Če imaš rad naš svet, recikliraj in kompostiraj.

Če imaš rad naš svet, naredi dobro delo (dobro delo).

Če imaš rad naš svet, naredi dobro delo (dobro delo).

Če imaš rad naš svet, imaš res rad naš svet,

Če imaš rad naš svet, vzklikni svoj HURA!

13. Delavnica: FOTO-GOVORICA (vrtci, 1. tirada OŠ)

Cilj: učenci s pomočjo foto-govorice spoznajo življenje svojih sovrstnikov v Afriki ter odkrivajo, ocenjujejo, premišlujejo o skrbi za okolje, vplivu in odnosu ljudi do okolja ...

Oblika dela: individualna, frontalna.

Metode dela: razgovor, metoda uporabe foto-govorice, igranje igre spomin.

Učna sredstva in pripomočki: foto-govorica, EKO spomin.

Čas trajanja igre: 30 min.

Potek delavnice:

1. Na začetku delavnice si učenci ogledajo film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije«.
2. O življenju Nangira se pogovorite z učenci s pomočjo foto-govorice.
3. Učitelj učence spodbudi, da si izberejo fotografijo, ki jim je najbolj všeč in povedo zakaj.
4. Nato jim lahko postavi še naslednja vprašanja:
 - Kdo je na sliki?
 - Kakšna je njegova zgodba?
 - Kako bi zgodbo lahko povezal s filmom »Zgodba dečka Nangira iz Kenije«?
 - Kaj bi ga vprašal?
 - Kaj bi mu povedal?
 - Kako živi ta oseba na sliki?
 - Kaj lahko storiš, da bi mu pomagal?
5. Učenci lahko delavnico zaključijo z igro EKO spomin.

14. Interaktivna delavnica: EKO SPOMIN (vrtci, 1. tirada OŠ)

Cilji: učenci se skozi igro zavejo, da so podnebne spremembe posledice človekovih dejavnosti (posledica industrije, prometa, energetike) in potrošnega načina življenja. Poudariti je potrebno, da lahko prav vsak izmed nas z majhnimi dejanji v vsakdanjem življenju zmanjšuje podnebne spremembe. Z igro učenci ugotavljajo, katera dejanja so prijaznejša do okolja in katera dejanja imajo negativen vpliv.

Oblika dela: skupinska, frontalna.

Metode dela: razgovor, prikazovanje, igranje igre spomin.

Učna sredstva in pripomočki: EKO spomin, DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«.

Čas trajanja igre: 15 min.

Potek delavnice:

1. Na začetku delavnice si učenci ogledajo animirano-dokumentarni film »Prihodnost je v naših rokah«.
2. Učitelj naj razreže po črtah EKO spomin, ki smo vam ga poslali, da dobi kartončke za igro spomin. Na vsakem kartončku imate narisano sliko, kako lahko dobro ali slabo vplivamo na okolje okoli nas. V pomoč ali so dejanja okolju prijazna ali ne so vam smeškoti in razlage ob številkah.
3. Za mlajše učence uporabite dva EKO spomina in naj učenci poiščejo pare istih slik, starejši učenci pa naj iščejo pare z nasprotnimi slikami (npr. varčujemo z vodo in smo razsipni z vodo ...)
4. Igro lahko večkrat ponovite in se na koncu o naših dejanjih z učenci pogovorite. Lahko so vam v pomoč slike iz EKO spomina. Učencem predstavite, kako naša dejanja vplivajo na podnebje okoli nas in na sovrstnike drugod po svetu.

15. MAMBA MAMBA (afriška gibalna igra) (vrtci, 1. tirada OŠ)

Cilji: učenci se zavejo, kaj so podnebne spremembe, kaj jih povzroča in kakšen je obseg posledic podnebnih sprememb po svetu ter kakšne posledice imajo na življenja ljudi v revnejših deželah, še posebno v Afriki. V igri se bodo naučili sodelovanja med sabo.

Oblika dela: frontalna.

Metode dela: razgovor, prikazovanje, metoda igre.

Učna sredstva in pripomočki: DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«.

Čas trajanja igre: 10 min ali več.

Potek delavnice:

1. Na začetku si ogledajo film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije«.
2. Učitelj razloži učencem, kako pomembna je raznovrstnost naravnega okolja (vsako bitje, žival, rastlina je nadvse

pomembno za življenje na Zemlji, npr. če izumrejo čebele, se bodo razmere za življenje na Zemlji zelo spremenile), živalske in rastlinske vrste izumirajo tako hitro, kot niso še nikoli v zgodovini. Biotska pestrost ima zelo pomembno vlogo tudi pri ohranjanju človekovega življenja na Zemlji, predvsem za preživetje najrevnejših prebivalcev (zagotavlja hrano, zdravila, kurivo, gradbene materiale).

3. Učenci se postavijo v krog.
4. Učitelj z izštevanjo izbere enega učenca za mambo, ki predstavlja južnoafriško kačo. Učitelj učencem pokaže prostor, kjer se bo odvijala igra. Vsi morajo ostati znotraj označenega območja.
5. Učenec, ki je kača mamba, se postavi na svoj del prostora, stran od ostalih učenci.
6. Na znak se igra začne.
7. Kača mamba skuša ujeti učence. Če kača mamba ujame učenca, se je mora ujeti učenci prijete za ramena ali okoli pasu in je ne sme spustiti. Vsak ulovljen učenec postane del kačjega telesa.
8. Če učenec zbeži iz določenega prostora, mora sestiti na rob prostora in počakati do konca igre. Lovi lahko samo glava kače mamba (prvi učenec). Kača lahko uporabi svoje telo, da ustavlja druge učence.
9. Igra se konča, ko ostane zadnji učenec in ta je naslednja kača mamba.

16. Interaktivna delavnica ABC ŽIVALI (vrtci, 1. tirada OŠ)

Cilji: učenci se zavejo, kako pomembna je raznovrstnost naravnega okolja (vsako bitje, žival, rastlina je nadvse pomembno za življenje na Zemlji, npr. z morebitnim izumrtjem čebel, bi se razmere za življenje na Zemlji zelo spremenile). Biotska pestrost ima zelo pomembno vlogo tudi pri ohranjanju človekovega življenja na Zemlji, predvsem za preživetje najrevnejših prebivalcev (zagotavlja hrano, zdravila, kurivo, gradbene materiale).

Oblika dela: skupinska, frontalna.

Metode dela: prikazovanje, razgovor

Učna sredstva in pripomočki: slike živali, A3 plakat, lepilo, flomaster, DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«.

Čas trajanja igre: 30 min ali več.

Potek delavnice:

1. Učenci si najprej ogledajo film »Zgodba dečka Nangira«.
2. Učitelj predhodno pripravi slike z živalmi, skupaj z učenci k slikam zapišite ime živali (npr. ŽIRAFI).
3. Na plakat učitelj zapiše črke po abecedi.
4. Učencem razdeli živali in učenci živali postavijo na plakat k črki, s katero se začne ime živali.
5. Plakat ABC živali postavite na vidno mesto v vašem prostoru.

17. Interaktivna delavnica DAN NOČ (vrtci, 1. tirada OŠ)

Cilji: učenci spoznajo, kakšno je svetlobno onesnaževanje in kako svetloba onesnažuje okolje npr. onemogoča vidnost zvezd, trošenje energije, moti živali, spanje ljudi. Učence je potrebno spodbuditi k zmanjšanju porabe električnih svetlobnih naprav, k ugašanju luči, k popolnemu izklapljanju električnih naprav, ko jih ne potrebujejo, jih ne puščajo v stanju pripravljenosti ... Začetek je v malih dejanjih, ki lahko privedejo tudi do velikih sprememb.

Oblika dela: skupinska, frontalna.

Metode dela: razgovor, prikazovanje, metoda igre.

Učna sredstva in pripomočki: zgodba spodaj, knjižica »Popotovanje štrka Simona«, ali kateri izmed dokumentarnih filmov z DVD-ja »Živi preprosto in solidarno ...«.

Čas trajanja igre: 15 min.

Potek delavnice:

1. Učenci se razporedijo po prostoru. Učitelj jim pove naslednja navodila.
2. Kadar učitelj prebere besede svetlo, sonce, luč ... oz. vse besede, ki so povezane s svetlobo učenci vstanejo, kadar pa prebere noč, tema ... oz. vse, kar je povezano s temo učenci počepnejo.
3. Učitelj začne z branjem spodnje zgodbe.
4. Po zaključku igre si lahko z učenci ogledate film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije« in se pogovorite o življenjih učenci v Sloveniji in v Afriki ali preberete iz knjižice »Popotovanje štrka Simona« zgodbo o golobih.

V nedeljo sem se odpeljala na izlet v naravo. Bil je lep, sončen dan, zato se mi ni nikamor mudilo. Šele ko se je začelo mračiti, sem se odpravila domov. Ker je bilo temno, so se na nebu začele prižigati prve zvezde. Ulegla sem se v travo in jih opazovala, kako se počasi prižigajo.

Postalo mi je hladno in odpravila sem se skozi gozd domov. V gozdu je bilo tako temno, da me je postalo kar malo strah. Vsa napeta sem poslušala, če kje hodi kakšna žival. Ko sem prišla iz gozda, sem opazila prve hiše. Bile so še bolj temne kot vsa narava, kot črne gobice na travniku.

Nadaljnjo pot mi je osvetljevala luna, in seveda zvezdice, tako da ni bilo več tako strašno temno. Zavila sem v bližnjo vas, kjer me je že čakal moj avto. Ljudje so imeli v hišah prižgane luči. Čeprav nisem srečala nikogar, se nisem več počutil osamljeno. Lučke v

oknih so mi govorile, da so v bližini ljudje. Končno sem prišla do avta, se usedla vanj in odpeljala v Ljubljano. Najprej me je čakala vožnja skozi temen gozd, po ozki, vijugasti cesti. Še dobro, da so moje luči pri avtu dobro žarele. Ko pa sem se spustila v dolino, je bila cesta že prijetno osvetljena. Ljudje so lepo poskrbeli in osvetlili cesto in pločnik. Nekaj luči je bilo novih in te so bile obrnjene le navzdol, tako, da je bila osvetljena le cesta, okolica pa je bila še vedno temna. Kočno sem prišla na avtocesto. Tako lepo je bila osvetljena, da me ni bilo več strah, kje se vozim. Ob vožnji sem opazovala vasi ob katerih sem se vozila. Ene so bile tako močno razsvetljene kot da bi bil dan. Bolj ko sem se približevala Ljubljani, bolj je bilo svetlo. Že od daleč se je videl svetlobni soj okoli mesta. Bilo je tudi kar nekaj osvetljenih panojev, različnih, tudi zelo močnih barv, ki so se spreminjale. Ta svetloba mi je kar bodla v oči, tako da sem komaj gledala. In ulice so bile svetle, kot da ne bi bila noč. Avto sem pustila na parkirišču in odhitela v stanovanje. Ko sem stopila v stanovanje, sem hitro prižgala luč. Ker pa sem bila utrujena, sem se ulegla v posteljo. Ugasnila sem vse luči, zaspala in sanjala o gozdu, zvezdah in lepem, čarobnem temnem večeru ...

18. IGRE V PESKOVNIKU (vrtci, 1. tirada OŠ)

Cilji: učenec preko igre v peskovniku prejme glavno sporočilo o različnosti med pokrajinami in okoljski pravičnosti. Učenci spoznajo različnost življenja njihovih sovrstnikov na drugih celinah s poudarkom na dostopnosti do vode. Učence spodbudimo k varovanju in čistemu okolju, v katerem živimo.

Oblika dela: skupinska, frontalna.

Metode dela: ustvarjanje, prikazovanje.

Učna sredstva in pripomočki: peskovnik, DVD »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti«.

Čas trajanja igre: 30 min ali več.

Potek delavnice:

1. Pred začetkom igre v peskovniku si oglejte film »Zgodba dečka Nangira iz Kenije« in se o njegovi vsebini pogovorite.
2. Skupina se nato odpravi v peskovnik. Igra v peskovniku se lahko začne z igro Mamba, mamba.
3. Učenci se vživijo v preprosto življenje afriških učencev.
4. Peskovnik razdelimo na dva dela.
5. V prvi polovici peskovnika iz peska oblikujejo pokrajino v Keniji, kjer živi deček Nangiro. Izdelajo živali, rastline, afriške hiške ... in ta polovica peskovnika naj bo brez vode. Na drugi polovici peskovnika pa učenci oblikujejo slovensko pokrajino – hiše, živali, drevesa, njive, reke in potoke (fizično postavite vodo v peskovnik), ceste, avtomobile ...
6. Ko učenci zaključijo z delom se z njim pogovorite o različnosti med pokrajinami in o okoljski pravičnosti – planet Zemlja je namenjen vsakomur izmed nas. Je najverjetneje edino prebivališče živih bitji v našem osončju in je naravna dediščina, ki prehaja iz roda v rod. Prihodnjim rodovom bo na voljo takšno okolje, kakršno jim ga bomo zapustili. Naša okoljska pravičnost je, da vsi mi varujemo in ohranimo okolje, v katerem živimo.

19. Ustvarjalna delavnica: »ŽOGA IZ POKROVČKOV« (vrtci, 1., 2. in 3. triada OŠ in SS)

Cilj: Prav vsak pokrovček je izdelan in različnih materialov. Učenci razmišljajo koliko energije je bilo potrebno za njegovo izdelavo, v kolikšni meri je bila prisotna pridelava in kakšne posledice imajo pridelave in proizvodnje pokrovčka na okolje. Pomembno je, da se učenci zavejo, da odpadne materiale lahko ponovno uporabijo in s tem zmanjšajo onesnaženost v okolju. Prav naša dejanja vplivajo na življenje ljudi na drugem koncu sveta, tudi v Afriki, Aziji ...

Oblika dela: v dvojicah, v skupini.

Metode dela: razlaga, razgovor, ustvarjanje.

Učna sredstva in pripomočki: časopisni papir, lepilo (mekol lepilo, silikonsko lepilo), pokrovčki, tempere.

Čas trajanja igre: 45 min ali več.

Potek delavnice:

1. Učitelj učence razdeli v skupine (2–6).
2. Vsaka skupina učencev pripravi časopisni papir in pripravi lepilo za lepljenje.
3. Učenci časopisni papir zlepijo skupaj, da nastane okrogle oblike podobno žogi. Nato časopisno kroglo pobarvajo na belo barvo.
4. Namesto da kroglo izdelajo iz časopisnega papirja, lahko učitelj kupi »stiroporasti krog«.
5. Med tem časom, ko se krogla suši, si lahko ogledajo film »Prihodnost je v naših rokah«, »Natwange – Veselimo se«, PowerPoint predstavitev ali pa uporabite foto-govorico (lahko celotno, ta tema na foto listu št. 11) ali si preberejo zgodbico »Smeti na gozdni jasi«.
6. Z učenci se na kratko **pogovorite o problematiki podnebnih sprememb** (vzroki, posledice – poudarek na Afriki, kaj lahko mi storimo) na podlagi vsebine filma ali PPT ali foto-govorice.
7. Nato na posušeno kroglo učenci nalepijo zamaške različnih pijač.
8. Žogo iz zamaškov lahko uporabite pri različnih igrah z žogo, pri delu v skupini ali pa žoge obesite v razredu.

20. Ustvarjalna delavnica: »IZDELOVANJE PLAKATA PO SKUPINAH« (1., 2., 3. triada OS in SS)

Cilj: učenci se preko izdelave plakata ozavešajo o problematiki podnebnih sprememb, o vzrokih, posledicah le-teh in tudi o tem, kaj lahko naredijo kot posamezniki, da bo življenje na našem planetu lepše.

Oblika dela: v dvojicah, v skupini.

Metode dela: razlaga, razgovor, ustvarjanje.

Učna sredstva in pripomočki: foto-govorica, film Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji, film »Veselimo se«, PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, Zgodbe »Popotovanje štrka Simona«, šelehamer, barvice, pisala, lepilo, škarje.

Učencem lahko predhodno naročite, naj prinesejo k pouku tudi stare revije, reklamne papirje, časopise, da bodo za izdelavo plakata lahko izrezali slike, ki so povezane s spremembami podnebja, onesnaževanjem in tudi takšne, ki prikazujejo posledice sprememb podnebja (lahko jih skupaj doma poiščejo s starši).

Učencem dan ali dva pred izvedbo delavnice naročite, da se za domačo nalogo s starši ali skrbniki pogovorijo o spremembah podnebja, o tem, kaj so spremembe podnebja in zakaj se dogajajo, pa tudi o tem, kaj doma naredijo, oziroma kaj lahko naredijo za zmanjšanje podnebnih sprememb (ločujejo odpadke ...).

Potek delavnice:

1. Za uvod uporabite foto-govorico ali učencem predstavite PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali si oglejte film Josepha Mitwaja« ali preberete ali učenci zaigrajo eno izmed zgodb »Potovanje štrka Simona, da se učenci seznanijo s problematiko.
2. Namenite kratek čas za pogovor in vprašanja. Z učenci se na kratko pogovorite o problematiki podnebnih sprememb (vzroki, posledice, kaj lahko storimo za bolj čisto okolje).
3. Učence nato razdelite v skupine (2–6 učencev) in jim razdelite šelehamer.
4. Učenci izdelujejo plakate z naslovom »Živi preprosto in solidarno«. Učenci pišejo, rišejo, lepilo slike na plakate ... na podlagi pogovora z učiteljem ter vsebine, ki ste jo spoznali iz gradiv, o vzrokih in posledicah sprememb podnebja. Poudarek naj bo na revnih državah, še posebej, kako spremembe podnebja vplivajo (bodo vplivali) na življenja njihovih vrstnikov v Afriki; lahko dodajo, kakšen je (bo) vpliv na življenja prebivalcev v Sloveniji in kaj mi lahko storimo, da bo življenje na našem planetu lepše. Predlog za delo po skupinah: vsaka skupina lahko izdelata plakat, ki govori o celotni problematiki podnebnih sprememb (o vzrokih, posledicah in o tem, kaj bi bilo potrebno storiti za zmanjšanje in blaženje teh posledic) ali pa posamezna skupina dela po eno izmed tem, ki so povezane s spreminjanjem podnebja.
5. Učitelj končne izdelke učencev razstavi v šoli, da jih bodo lahko vsi videli. Zelo dobro bi bilo, da bi bili ti plakati razstavljeni tudi takrat, ko bodo starši prišli na roditeljski sestanek.

21. Interaktivna delavnica: ABC KVIZ (1., 2. in 3. triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci se zavedo, kaj so podnebne spremembe, kaj jih povzročajo in kakšen je njihov po svetu ter kakšne posledice imajo na življenja ljudi v revnejših državah, še posebej v Afriki. Razumejo, da tam podnebne spremembe vplivajo tudi na širšo družbeno strukturo in poglobljajo revščino.

Oblika dela: skupinska.

Metode dela: prikazovanje, razgovor.

Učna sredstva in pripomočki: trije A4 listi z napisanimi črkami A, B, C, Interaktivni kviz »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« je dostopen na <http://atelje.info/karitas-podnebna-pravicnost/>, Fižolčki/gumbi/bomboni, foto-govorica, PPT »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali film Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji.

Čas trajanja: 45 min.

Potek delavnice:

1. Za uvod uporabite foto-govorico ali učencem predstavite PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali si z učenci oglejte film Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji.
2. Na tla položite 3 liste (najmanj velikosti A4) z napisanimi črkami A, B, C.
3. Učitelj, ki je vodja kviza, prebere vprašanje in ponudi 3 različne odgovore, od katerih je le en pravilen. Kviz je lahko predvajan na platnu, da učenci lahko vidijo vprašanje in možne odgovore.
4. Vsak udeleženec kviza gre k črki A ali B ali C, za katero meni, da predstavlja pravilen odgovor.
5. Skupina z istim odgovorom svojo trditev tudi utemelji.
6. Učitelj prebere pravilen odgovor in tisti, ki so izbrali pravilen odgovor, dobijo za nagrado npr. bombon/fižolček/gumb.
7. Zmagovalec je tisti, ki zbere največ bombonov/fižolčkov/gumbov.

22. Ustvarjalno-interaktivna delavnica: RAZSTAVA SLJK, IZDELKOV, PISEM, PESMI (1., 2., 3. triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci se zavedo, kaj so podnebne spremembe, kaj jih povzročajo in kakšen je njihov po svetu ter kakšne posledice

imajo na življenje ljudi v revnejših državah, še posebej v Afriki. Učenci razumejo, da so posledice podnebnih sprememb pojavi, ki vplivajo na širšo družbeno strukturo, še posebno v državah v razvoju.

Oblika dela: skupinska, individualna.

Metode dela: ustvarjanje literarnih, likovnih izdelkov, igra vlog, nastopanje, otvoritev razstave.

Učna sredstva in pripomočki: plakati, literarni izdelki, likovni izdelki.

Čas trajanja: 45 min.

Potek delavnice:

1. Za uvod za seznanitev s problematiko podnebnih sprememb uporabite foto-govorico ali učencem predstavite PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali si z učenci oglejte film Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji.
2. Učenci ustvarjajo plakate, literarne, likovne izdelke na temo podnebnih sprememb in njihovega vpliva na življenje ljudi v državah v razvoju.
3. Učenci izberejo izdelke, ki so jih izdelali v delavnicah »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, ki najbolje predstavljajo problematiko podnebnih sprememb v povezavi z revščino v Afriki.
4. Z vodstvom šole se dogovorijo, da izdelke razstavijo nekje na šoli, lahko pa tudi v lokalni knjižnici, banki, pošti in na ogled povabijo tudi ostale učence in učitelje šole ter starše.
5. Ob odprtju razstave lahko pripravijo tudi kratek otvoritveni dogodek, kjer lahko preberejo pisma in pesmi učencev, zaigrajo igro »Popotovanje štrka Simona«, dodajo kakšno svojo glasbeno točko. Na otvoritev povabijo tudi ostale učence in učitelje šole ter starše, lokalne medije.

23. Pogovorno-ustvarjalna delavnica: VRNITEV IZ AFRIKE (2. in 3. triada OS in SŠ)

Cilj: učenci se zavejo, kaj so podnebne spremembe, kaj jih povzroča in kakšen je obseg posledic podnebnih sprememb po svetu ter kakšne posledice imajo na življenje ljudi v revnejših deželah, še posebno v Afriki. Razumejo, da podnebne spremembe vplivajo tudi na širšo družbeno strukturo in močno poglobljajo revščino.

Oblika dela: skupinska, frontalna.

Metode dela: razgovor, razlaga, diskusija, ustvarjanje plakata, delo z zgodbo/igra vlog.

Učna sredstva in pripomočki: list papirja, knjiga »Popotovanje štrka Simona«.

Čas: 30–45 min.

Potek delavnice:

1. Zgodbo z naslovom »Vrnitev iz Afrike« učenci lahko najprej zaigrajo ali samo preberejo.
2. Skupino učencev razdelimo na dve manjši skupini. Vsaka skupina dobi list ali plakat. Simon je šel po svetu, da bi raziskoval in pomagal reševati svet. Kaj bi morali po vašem mnenju spremeniti na tem svetu in kaj v svojem domačem okolju v povezavi s podnebnimi spremembami ali onesnaževanjem okolja? Zapišite!
3. Člani vsake skupine skupaj izberejo eno stvar, ki jo je po njihovem treba najprej začeti reševati in poiščejo rešitve.
4. Svoje ugotovitve vsaka skupina predstavi celotnemu razredu.
5. Učitelj učence spodbudi k pogovoru z vprašanji:
 - Kaj menijo, ali se splača delati dobro ali ne, v svetu, v domačem okolju ali je vseeno, če samo »žuram« in se zabavam, delam kar hočem, drugi me ne zanimajo?
 - Kaj jaz kot učenec lahko naredim, da spreminjam svet, okolje okrog sebe? Učitelj naj učence spodbudi, da najdejo konkretne stvari, ki jih lahko naredijo v vsakdanjem življenju. Vsak si lahko zapiše eno stvar na listek. Tako bomo vedeli tudi za njihova pričakovanja in želje.
 - Lahko pomagam spreminjati svet ali ne?
 - Ali s svojimi dejanji tukaj lahko pomagam Afriki?

24. Pogovorno-ustvarjalna delavnica: GRADNJA AVTO-CESTE IN PROBLEM ZABIC (2. in 3. triada OS in SŠ)

Cilj: učenci se zavedajo, kako mi s svojim načinom življenja spreminjamo naravni ekosistem in izgubo biotske raznovrstnosti (ogroženih bo veliko živalskih in rastlinskih vrst). Učencem povejte, da ima biotska pestrost zelo pomembno vlogo pri ohranjanju človeškega življenja na Zemlji (zagotavljanje hrane, zdravil, gradbeni material ...), še posebno za ljudi v Afriki, za katere je poljedelstvo ena izmed glavnih virov preživetja.

Poudarimo vrednoto skrb za okolje.

Oblika dela: individualna, skupinska.

Učna sredstva in pripomočki: list ali plakat z narisanim človekom, okoli katerega so puščice, ki kažejo nanj.

Metode dela: razlaga, razgovor, ustvarjanje plakata, delo z zgodbo/igra vlog.

Čas: 30–45 min.

Potek delavnice:

1. Ob začetku delavnice si učenci lahko preberejo zgodbo z naslovom »Gradnja avtoceste in problem žabic«
2. Vsak učenec dobi list ali plakat z narisanim človekom okoli katerega so puščice, ki kažejo nanj. Človeka s puščicami lahko predhodno nariše učitelj, lahko jih narišejo učenci sam. Na levo stran lista naj na puščice vsakdo napiše nekaj stvari, ki vplivajo nanj in kako (npr. facebook/me vabi na dogodke, mediji/zaradi njih razmišljam o svetu, vreme/če je sončno se lažje učim in sem bolj vesel, podnebje, temperatura). Na desno stran lista napišejo, kdo vpliva naj in kako (npr. prijatelji/zaradi njihovega vpliva poslušam reggae glasbo, starši, učitelj) Delo je individualno.
3. Učitelj izberete najbolj pogumne učence J oz. učence, ki želijo predstaviti svojega človeka oz. sebe s stvarmi in ljudmi, ki vplivajo nanj. Vsak predstavi tisto, kar želi. Pri tem pa spodbudimo tudi ostale, da povedo en ali dva primera. Kako lahko okolje vpliva name – pozitivno/negativno?
4. Učitelj med predstavitvijo učencem lahko postavi vprašanja:
 - Kako se odločam?
 - Se podrejam skupini, ali mislim z lastno glavo?
 - Si upam povedati, kaj mislim?
 - Si upam storiti drugače?
 - Kako se vedem v svoji skupini prijateljev, doma, v šoli ...?
5. Nato naj učenci poiščejo načine, kako se pogovoriti s svojimi prijatelji/skupino, ko mislijo drugače kot skupina, da jih bodo poslušali in vseeno spoštovali, tudi če imajo drugačno mnenje. Lahko zapišete nekaj primerov.
6. Mogoče še en konkreten primer v povezavi z okoljem. Če grem v trgovino peš, namesto z avto, lahko veliko prispevam k reševanju podnebnih sprememb in s tem k ohranjanju biotske pestrosti. Sošolec ni mojega mnenja. Ali znam zagovarjati svoje stališče, ali spoštujem tudi sošolca, ki ima drugačno mnenje?
7. Ali naša dejanja tukaj lahko vplivajo na življenja ljudi v Afriki, na njihov kmetijski pridelek, na njihovo izobrazbo, revščino, selitve, njihovo zdravje, na dostop do pitne vode, na biotsko raznovrstnost v Afriki. Kako to zagovarjam ali spoštujem mnenje drugače mislečega?
8. Učitelj lahko učencem razloži, da tako kot ljudje različno vplivajo na nas in naše živčevje, tako tudi naša dejanja (način kako živimo, potrošništvo) lahko vplivajo na naravno okolje po celem svetu in tako tudi na življenja ljudi na drugem delu sveta.

25. Interaktivna delavnica: IGRA VLOG – ŽIVLJENJSKE POTI (2. in 3. triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci spoznajo, kako različne so lahko življenjske okoliščine posameznikov. Preko te delavnice želimo pri učencih spodbuditi tudi čut za solidarnost do ljudi, ki so drugačni, še posebno do tistih, ki trpijo za posledicami podnebnih sprememb v revnejših deželah.

Oblike dela: frontalna, individualna.

Metode dela: prikazovanje, razlaga, razgovor, igra vlog.

Učna sredstva in pripomočki: PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, seznam oseb, list z vprašanji.

Čas trajanja: 45 min ali več.

Potek delavnice:

1. Učencem predstavite vsebino PowerPoint predstavitve »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali si ogledajo film »Natwange – Veselimo se«. Predstavitev smo pripravili tako, da učitelj lahko sam posreduje vsebino.
2. Učenci naj se razporedijo na eno stran prostora, drug poleg drugega. Prostor naj omogoča prosto gibanje (predlagamo, da pred začetkom ure pomaknete mize in klopi k zidu). Vsak udeleženec prejme enega od listov z opisom osebe, ki jo bo odigral. Več učencev lahko igra isto vlogo.
3. Opise oseb imate na ob koncu navodil za to nalogo. Prosimo vas, da jih prej fotokopirate in razrežete. Učencem razložite, kako bo ta aktivnost potekala in poudarite, da namen te aktivnosti ni s koraki prehiteti vseh ostalih.
4. Učenci se poskušajo vživeti v svojo vlogo in odgovarjati na vprašanja v nadaljevanju (za opisom oseb) kot bi odgovorila njihova oseba. Vprašanja postavlja učitelj in učencem razloži, da je na vsako od vprašanj možno odgovoriti z 'da' ali 'ne'. Če odgovorijo z 'da', naredijo en korak naprej.
5. Po zadnjem vprašanju naj učenci ostanejo na svojem mestu. Vsak od njih naj nato predstavi osebo, ki jo je odigral in opiše svoja občutja, upanja in strahove ob vživetju v tako vlogo, lahko pa tudi občutja ob odgovorih.
6. Nato naj učenci osredotočijo pozornost na okoliščine, v kakršnih ljudje živijo, čeprav velikokrat zanje niso krivi sami. Z učenci se pogovorite o tem ali si lahko zamislijo življenja teh ljudi in ne le-teh nekaj korakov.
7. Na koncu izvedbe te delavnice prosite učence, da svoja razmišljanja in vse občutke, ki so jih doživljali ob vživljanju (»igranju vlog«) v življenjske zgodbe posameznikov (in o katerih ste se že pogovorili) tudi zapišejo. Prosimo vas, da nam ta razmišljanja posredujete.

OSEBE:

Osemletna deklica z dvema mlajšima bratoma, ki mora skrbeti za svojo družino. Vsak dan porabi 4 ure za prinašanje pitne vode. Že nekaj let v »najbližjem« vodnjaku nekajkrat letno presahne voda, tako da moraš hoditi po vodo še dlje. Sušna obdobja so vsako

leto daljša.

Devetletna deklica iz okolice Prekmurja. Tvoja družina se preživlja s kmetijstvom. Toča vam je uničila skoraj ves pridelek.

Dvanajstletni deček iz Kenije. Tvoja družina se preživlja z gojenjem koz. Tvoja naloga je, da skrbiš zanje, da imajo dovolj hrane. Lani so vam zaradi suše skoraj vse poginile.

Osemnajstletni deček iz Madagaskarja, katerega družina se preživlja s kmetijstvom. Tvoja vas in še veliko sosednjih je zaradi močnega deževja pod vodo. Za več tednov ste morali zapustiti svoj dom. Voda je odnesla vašo hišo, pridelke in rodovitno prst.

Trinajstletna deklica, edinka, hči premožnih staršev iz okolice Ljubljane. V septembrskih poplavah je bila vaša hiša do prvega nadstropja več dni zalita z vodo.

Ostarela babica, s simbolično pokojnino iz okolice Kostanjevice na Krki. V poplavah je tvoja hiša več dni pod vodo (le streha je gledala izpod vode). Ostalo ti je le, kar si imela na sebi.

Enoletni dehidriran in podhranjen deček iz Ruande, kjer je letošnja suša je uničila skoraj celotni pridelek.

Triletna deklica iz Zimbabveja, ki je zbolela za najhujšo obliko malarije.

Petletni deček iz Nigerije, hudo dehidriran zaradi hude oblike diareje. V tem predelu Nigerije je hudo pomanjkanje vode. Zaradi poplav so postali številni vodnjaki s pitno vodo neuporabni.

Dvajsetletni mladenič, bogat, sin veleposlanika.

Petintridesetletna ženska, mati štirih učencev, katere mož je umrl za AIDS-om. Zaradi suše si s svojimi otroki morala zapustiti svojo vas in se nastaniti v begunskem kampu v DR Kongo.

VPRAŠANJA:

1. Ali imaš vsak dan na voljo dovolj vode za pitje?
2. Ali imaš vsak dan na voljo dovolj hrane?
3. Ali imaš vsak dan na voljo dovolj vode za umivanje?
4. Ali imaš možnost živeti v svojem domu, ki je na varnem in suhem?
5. Si lahko kupiš novo obutev neke znamke nekajkrat na leto?
6. Si ti ali tvoja družina lahko privoščite poletne počitnice?
7. Imaš doma internetno povezavo?
8. Si imel/a možnost, da si obiskoval/a v osnovno šolo?
9. Si imel/a možnost, da si obiskoval/a v srednjo šolo?
10. Si (sam ali ti kdo drug) lahko zagotoviš preživetje?
11. Si lahko privoščiš osnovne življenjske potrebščine?
12. Hodiš v kino?
13. Greš s prijatelji lahko nekam na sok ali kavo?
14. Ali starši skrbijo zate?
15. Imaš možnost početi tisto, kar rad počneš, se ukvarjati s hobiji?
16. Dobivaš žepnino/slужиš denar?
17. Boš lahko brez težav našel službo?
18. Imaš svoje stanovanje/hišo?
19. Lahko potuješ kar tako, ker to rad počneš?
20. Imaš kogarkoli, ki bi poskrbel zate?
21. Skrbiš le za svoje preživetje, ali še za koga drugega?

26. Literarna delavnica: PISANJE ESEJA, PESMI ALI PISMA POLITIKOM (2. in 3. triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci se zavejo problematike podnebnih sprememb po svetu ter kakšne posledice imajo na življenja ljudi v revnejših državah, še posebej v Afriki. Razumejo, da posledice podnebnih sprememb vplivajo tudi na širšo družbeno strukturo in močno poglobljajo revščino.

Oblike dela: individualna.

Metode dela: razlaga, razgovora, ustvarjanja pisnih izdelkov, nevihta možganov.

Učna sredstva in pripomočki: foto-govorica, PowerPoint predstavitev, Zgodba Popotovanje štrka Simona, film Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji ali film »Natwange – Veselimo se«.

Čas trajanja: 45 min

Predlagamo, da dan pred izvedbo delavnice učencem naročite, da poiščejo na spletnih straneh čim več podatkov in dejstev o globalni razsežnosti, vzrokih in posledicah podnebnih sprememb.

Potek delavnice:

1. Za uvod z učenci naredite kratko '**nevihto možganov**' o podnebnih spremembah. Vprašajte jih, na kaj pomislijo ob besedah podnebne spremembe. Razmišljanja učencev zapišite na tablo.
2. Uporabite **foto-govorico** ali učencem predstavite vsebino **PowerPointa** »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, da bodo bolje razumeli to problematiko. Lahko si preberejo ali zaigrajo katero izmed zgodb iz knjige »Potovanje štrka Simona« ali pa si ogledajo film Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji ali film »Natwange – Veselimo se«.
3. Z učenci se nato pogovorite o problematiki podnebnih sprememb. Lahko pa po končani predstavitvi z učenci ponovno naredite kratko '**nevihto možganov**' o vsem, kar jim sedaj pride na misel ob besedah podnebne spremembe in zapišite te misli na tablo. Primerjajte jih s tistimi, ki ste jih zapisali ob 'nevihti možganov' na začetku ure.
4. Učenci nato napišejo **esej, zgodbo ali pesem** na temo »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali »Podnebne spremembe spreminjajo Afriko« (pišejo svojo zgodbo, v kateri se živijo v vlogo Afričana, ki je prizadet zaradi posledic podnebnih sprememb ali pišejo na splošno, kako podnebne spremembe vplivajo/bodo vplivale na življenje v Afriki).
5. Lahko pa napišejo tudi **odprto pismo** namenjeno slovenskim politikom (konkretno ministru za zunanje zadeve, mi-

nistru za okolje in prostor ali pa predsedniku države ali vlade RS), da bi več naredili za reševanje problematike podnebnih sprememb. Naši politiki imajo možnost in moč, da vplivajo na zmanjševanje vzrokov, ki povzročajo podnebne spremembe ter na povečanje deleža razvojne pomoči RS za preprečevanje revščine v Afriki. S tem posledično pomagajo tudi pri reševanju tamkajšnje problematike, ki je povezana z vplivom podnebnih sprememb. V ta pisma naj učenci vključijo svoje ideje, zgodbe ... kaj bi morali po njihovem mnenju naši politiki narediti za rešitev tega problema. Pisma učencev, ki bodo nastala v okviru te delavnice, bodo tudi predstavljena slovenskim politikom in s tem bodo vaši učenci naredili konkretno solidarnostno gesto za pomoč učencem in tudi odraslim, ki trpijo zaradi posledic podnebnih sprememb.

Druga konkretna možnost je, da učenci napišejo **pismo, ki ga naslovijo na posamezna podjetja**, ki predstavljajo velike onesnaževalce in vire izpustov toplogrednih plinov. To **pismo** lahko skupaj napišete tudi **v angleščini pri uri angleškega jezika**.

27. Interaktivna delavnica: ABC METODA (2. in 3. triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci se zavedajo, kaj so, kaj jih povzroča in kakšen je obseg posledic podnebnih sprememb po svetu ter kakšne posledice imajo na življenje ljudi v revnejših državah, še posebej v Afriki. Skozi delavnico bodo srečali in morali razmisliti o pojmihi oziroma besednih zvezah povezanih s podnebnimi spremembami.

Oblika dela: individualna, skupinska.

Metode dela: razgovor, metoda iger.

Učna sredstva in pripomočki: listi s črkami (ABC; ČDE; FGH ...), foto-govorica ali PPT »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali film Josepha Mitwaja« ali ena izmed zgodb »Potovanje štrka Simona.

Čas trajanja: 15 min.

Potek delavnice:

1. Na tla položimo liste, na katerih so napisane črke abecede (ABC; ČDE; FGH ...).
2. Nato učitelj učencem postavi vprašanja in učenci postavijo svoje nogo na ustrezne črko, kot zahteva vprašanje učitelja.
3. Učitelj postavi vprašanje:
 - Postavite svojo desno nogo na črko, ki je začetnica vašega imena (če se še ne poznajo med seboj ali za ogrevanje, da spoznajo metodo ali npr. če se že poznajo ..., nogo na črko, s katero se začne beseda, ki označuje vaše trenutno počutje).
 - Postavite svojo levo nogo na črko, ki je začetnica imena kraja, kjer stanujete, če se še ne poznajo med seboj).
 - Postavite svojo desno nogo na črko, ki vam pride na misel, ob pojmu podnebne spremembe (max 2 besedi).
 - Postavite svojo levo nogo na črko, ki vam pride na misel, ob besedi revščina.
 - Postavite svojo desno nogo na črko, ki vam pride na misel, ob besedni zvezi posredne posledice podnebnih sprememb. (konflikti, begunci, pomanjkanje vodnih virov, pomanjkanje pitne vode, zmanjšanje biotske raznovrstnosti, neenakost med spoloma, širjenje bolezni, pomanjkanje hrane ...)
4. Učenci nato lahko delavnico nadgradijo z eno izmed kartic foto-govorice ali si ogledajo PPT ali film Josepha Mitwaja ali preberejo/zaigrajo eno izmed zgodb »Potovanje štrka Simona.

28. Interaktivna delavnica: METODA DEBLO - KORENINE (2. in 3. triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci se zavedajo problematike podnebnih sprememb po svetu ter kakšne posledice imajo na življenje ljudi v revnejših državah, še posebej v Afriki. Razumeli bodo, da posledice podnebnih sprememb vplivajo tudi na širšo družbeno strukturo in močno poglobljajo revščino.

Oblika dela: skupinska, frontalna,

Metode dela: delo v skupini, razgovor,

Učna sredstva in pripomočki: A3 listi, foto-govorica ali PPT »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali DVD s filmom Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji ali »Natvange – Veselimo se«, knjiga z zgodbami »Potovanje štrka Simona«.

Čas trajanja: 45 min ali več.

Potek delavnice:

1. Učenci se razdelijo v skupine. Vsaka skupina izbere svoje deblo, ki bo zbiralo informacije in jih bo zapisoval. Deblo ostane na svojem mestu in piše odgovore. Ostali člani skupine so koreninice, ki zbirajo informacije o določenem problemu/vprašanju in jih poročajo deblu.
2. Vsi si zapišejo vprašanja, debela vprašanja zapišejo na plakat:
 - Kaj so podnebne spremembe?
 - Kako onesnažujemo naš planet?
 - Kakšne posledice imajo podnebne spremembe na življenje ljudi po svetu?
 - Kaj lahko storimo za bolj čisto okolje?
3. Korenine se gibljejo (do članov drugih skupin) in pri različnih udeležencih posameznih skupin iščejo odgovore na

vprašanja, ki jih imajo zapisana na plakatu. Bolj kot bodo koreninice aktivne, uspešnejša bo skupina. Vprašanja se lahko ponavljajo. Na koncu vedno pridejo k deblu, ki zapiše odgovore. Koreninice lahko sprašujejo tudi vse člane druge skupine. Vprašanje lahko postavijo tudi učencu, ki predstavlja deblo.

4. Učitelj med iskanjem odgovorov učence le opazuje, jim pusti lastno mnenje – kritično razmišljanje.
5. Ko učitelj določi konec iskanja odgovorov. Vsaka skupina odgovori na vsa vprašanja in predstavi ostalim skupinam odgovore, ki so jih našli. Učitelj pri tem spodbuja, spoštuje in pohvali vsako mnenje (v splošnem ni napačnih mnenj – z izjemo nekaj skrajnosti) ter zagotavlja, da učenci poslušajo stališča in argumente drugih.
6. Za uvod si z učenci oglejte film Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji ali uporabite foto-govorico ali jim predstavite PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«.

29. Interaktivna delavnica: MISELNO POTOVANJE (2. in 3. Triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci razmišljajo in razumejo, kako pridejo različni izdelki do nas, kako dolgo pot so morale posamezne snovi prepotovati, koliko energije je bilo porabljenega za prevoz in kakšne posledice imajo pridelave in proizvodnje posameznih izdelkov na okolje. Učence lahko spodbudimo k razmišljanju, kako s svojimi vsakdanjimi dejanji vplivajo na naš planet in kakšna je pri tem naša soodvisnost z ljudmi na drugem koncu sveta.

Oblika dela: individualna, frontalna.

Metode dela: metoda iger in simulacije.

Učna sredstva in pripomočki: list papirja, foto-govorica ali PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali DVD s filmom Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji ali »Natvange – Veselimo se«, knjiga z zgodbami »Potovanje štrka Simona«.

Čas trajanja: 30 min ali več.

Potek delavnice:

1. Učenci lahko preberejo ali zaigrajo zgodbo »Problem onesnaženosti s CO₂« ali izberete eno izmed kartic foto-govorice, lahko jim predstavite PPT.
2. Učitelj učence vodi skozi delavnico. Učenci naj zaprejo oči in se osredotočijo na zadnje dni ter pomislijo na to, kako so zjutraj vstali, prihajali v šolo, kaj so zajtrkovali ... Pomislite na stvari, ki ste jih videli med potovanjem. Pomislite, kje ste spali, o hrani, ki ste jo pojedli, o oblekah, ki ste jih nosili, o komunikacijah, ki ste jih imeli, in o porabi različnih tipov energije, ki ste jo porabili ob teh različnih dejanjih. Nato pomislite, kaj ste jedli za kosilo, večerjo ... od kod so izdelki in hrana, koliko energije je bilo porabljenega ob proizvodnji hrane, koliko pri transportu do trgovine in naše hiše.
3. Nato naj učenci za trenutek odprejo oči.
4. Učitelj učence ponovno spodbudi, da zaprejo oči in se poistovetijo s svojim sovrstnikom v Afriki.
5. Prebere jim naslednje besedilo: Mlad Afričan zgodaj zjutraj vstane (ob 4h, 5h), se obleče v vsakdanje oblačilo ter odide več kilometrov peš s kantico po vodo, kjer pri vodnjaku natoči pitno vodo za svojo družino. Hitro odhiti domov, če mu uspe, odide še malo v šolo. Hrana, ki jo uživa je predvsem riž, banane, fižol, koruza, sladki krompir, maniok ... vendar se nikoli ne naje do sitega. Pogosto je le enkrat na dan (kosilo), za zajtrk ima čaj, za večerjo kozarec vode. Vode je malo za pitje, kaj šele za umivanje.
6. Vsak učenec dobi prazen list, na katerega zapiše, kje je bila največja razlika njegovega življenja v Sloveniji in življenja sovrstnika v Afriki.
7. Na spletu lahko s pomočjo spletnega računalna izračunate, koliko CO₂ porabite s svojim prihodom v šolo.
8. Vsak izmed učencev lahko našteje in na list dopiše, kar največ različnih snovi, ki jih posamezni izdelek vsebuje (hrana, obleka ...) Preučite tudi njihovo embalažo in od kod so sestavine prišle. Koliko CO₂ se je sprostil pri transportu izdelka do trgovine in do nas?
9. Pri učencih ugotovite ali so se pri nakupu živil, izdelkov že slučajno kdaj spraševali, kako dolgo pot so morali polizdelki, izdelki prepotovati, koliko je bilo porabljenega energije za prevoz? V kolikšni meri je bila potrebna predelava in tako vsa potrebna poraba energije?
10. Končna slika potovanja bi imela vse prej kot jasno podobo – a prav ta zmeda prikazuje številne procese in enormno porabo energije na poti posameznega izdelka.
11. Delavnico lahko tudi nadgradite, in sicer z razmislekom:
 - Ali lahko izdelek in/ali njegovo embalažo ponovno uporabimo ali recikliramo?
 - Je naš izdelek, embalaža, ko ga zavržemo sploh razgradljiv in s tem okolju prijazen?
 - Je mogoče kupiti izdelek z manjšo porabo energije, izpustov? (pridelaj sam, kupuj slovensko, na tržnici, pri kmetu).

30. Interaktivna delavnica: SPREHAJOČA/GIBAJOČA RAZPRAVA (walking/moving debate) (3. triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci preko zanimive učne metode razpravljajo/kritično razmišljajo o podnebnih spremembah oziroma globalnih temah. Učenci pojasnjujejo/izražajo svoja mnenja, stališča z navajanjem argumentov, protargumentov, osvetljujejo probleme iz različnih vidikov. Učenci razumejo, da so posledice podnebnih sprememb pojavi, ki vplivajo tudi na širšo družbeno strukturo tako na šolstvo, zdravstvo, zaposlovanje, gospodarstvo in da poglobljajo revščino.

Oblika dela: frontalna, individualna.

Metode dela: razpravljalni pogovor z gibanjem.

Učna sredstva in pripomočki: pet A4 listov z napisanimi mnenji (se popolnoma strinjam; se delno strinjam; neodločen sem; ne strinjam se; absolutno se ne strinjam), izjave za debato.

Čas trajanja: 20 min.

Potek delavnice:

1. Za uvod uporabite foto-govorico ali učencem predstavite PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, si oglejte film Josepha Mitwaja ali preberete/zaigrajte eno izmed zgodb »Potovanje štrka Simona«, da se učenci seznanijo s problematiko.
2. Na različne dele učilnice učitelj nalepi liste z izjavami (se popolnoma strinjam; se delno strinjam; neodločen sem; ne strinjam se; absolutno se ne strinjam).
3. Učitelj nato prebere prvo trditev.
4. Vsak učenec se postavi k enem mnenju. Učitelj poda žogico prvemu učencu in pove svoje mnenje, zakaj se je postavil k tej izjavi. Žogico si podajajo toliko časa, dokler vsak ne pove svojega mnenja. Vsakdo se, medtem ko posluša mnenje drugih, lahko premakne k drugi izjavi kot je bil na začetku, če ga nekdo s svojimi argumenti prepriča v nasprotno.
5. V eni gibajoči razpravi običajno razpravljamo o treh oz. štirih različnih trditvah. Bolj so izjave/trditve kontroverzne, zanimiveje je.
6. Udeležencem je pomembno poudariti, da je to le izražanje njihovega mnenja. In da ima vsak svoje mnenje in vsako mnenje je pravilno.

Nekaj trditev za razpravo:

- Michael Jackson je najboljši pevec na svetu.
- Problematika lakote je bolj pomembna kot problematika podnebnih sprememb.
- Za preprečitev globalnega segrevanja je že prepozno.
- Vsak od nas lahko nekaj prispeva k zmanjšanju globalnih podnebnih sprememb in revščine.
- Naša dejanja vplivajo na življenja ljudi v državah v razvoju.
- Govoriti o podnebnih spremembah v Afriki v naših razredih ni pomembno.

31. Interaktivna delavnica: ČASOVNI TRAK (3. triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci preko razporejanja različnih zgodovinskih dogodkov spoznavajo globalne teme in dogodke povezane s podnebnimi spremembami.

Oblika dela: frontalna, skupinska.

Metode dela: dela z besedilom, razvrščanja dogodkov.

Učna sredstva in pripomočki: delovni list z dogodki (ki jih učitelj razreže po posameznih dogodkih), delovni list časovni trak, foto-govorica ali PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali DVD s filmom Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji ali »Natvange – Veselimo se«, knjiga z zgodbami »Potovanje štrka Simona«.

Čas trajanja: 20 min.

Priprava na delo:

Učitelj po potrebi (glede na število skupin) kopira Delovni list časovni trak ter Delovni list dogodki. Učitelj izreže posamezne dogodke.

Potek delavnice:

Za uvod za seznanitev s problematiko podnebnih sprememb uporabite foto-govorico ali jim predstavite PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali si z učenci oglejte film Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji.

1. Vsaka skupina dobi vse listke z dogodki (npr. pomešane v kuverti) in časovni trak ter razporedi dogodke na časovni trak (od 1990–2015 (glede na letnice, v katerih menijo, da se je posamezni dogodek zgodil).
2. Za razporeditev dogodkov imajo 5–10 min časa.
3. Ko končajo, učitelj prebere letnico. Vsaka skupina posebej pove, za kateri dogodek oni menijo, da se je zgodil v tem letu. Učitelj pove rešitev.

Vprašanja za razgovor:

Pri razvrstitvi katerih dogodkov ste imeli najmanj težav?

Pri razvrstitvi katerih dogodkov ste imeli največ težav?

DELOVNI LIST: DOGODKI (razrežite)

Ameriška komisija za telekomunikacije (FCC) odobri trženje prvega mobilnega telefona, proizvajalca Motorola, s čimer se prične doba mobilne tehnologije v telekomunikacijah.

Zimske olimpijske igre v Sarajevu.

26. april - jedrska nesreča v Černobilu (Ukrajina) zahteva 31 neposrednih žrtev, več tisoč ljudi pa je kasneje izpostavljenih prevelikemu radioaktivnemu sevanju.

Na Evrosongu v Švici je zmagala Jugoslavija s pesmijo "Rock Me" skupine Riva.

1. novembra so bila zaradi dolgotrajnega deževja, divjanja hudournikov, zemeljskih plazov, prizadeta obsežna območja ob Savinji, Kamniški Bistrici in Sori ter pritokih. Poplavljeni so bili Celje. Poplave so terjale 2 žrtvi.

Kjotski protokol. Sprejetje in začetek mednarodnih pogajanj o pravilih izvajanja Kjotskega protokola.

Človeštvo preseže šest milijard.

Tega leta so bile tudi poplave v Mozambiku. Narasle vode so poplavile 1.400 km² kmetijskih površin in zahtevale okrog 800 žrtev.

Vročinski val v Evropi. Zaradi vročine je umrlo okrog 37.500 ljudi, predvsem v Franciji. V tem letu je bil največji primanjkljaj vode v zadnjih petdesetih letih povsod v Sloveniji.

Orkan Katrina je opustošil del obale Mehikanskega zaliva v ZDA, predvsem mesto New Orleans. Naredil je največ denarne škode od vseh naravnih nesreč v zgodovini ZDA (približno 84 milijard dolarjev). V nesreči je umrlo čez 1800 ljudi. V zadnjih 35 letih so se viharji moči orkana Katrina podvojili. Vremenoslovci trdijo, da je za to kriv dvig temperature morja na površini.

Slovenska Karitas je pomagala prizadetim zaradi konflikta v Darfurju (spori med plemeni zaradi pomanjkanja vode in obdelovalne zemlje).

18. septembra so bila, zaradi močnih nalivov in divjanja hudournikov poplavljeni območja v Bohinju, Kropi, ob Selški Sori ter Savinji s pritoki. Poplavljeni so bili Železniki, Kropa in naselja v Spodnji Savinjski dolini. Poplave so terjale 6 žrtev.

Globalno najtoplejše leto od leta 1850, kar opravljajo meritve (skupaj z letom 2005 in 1998), kar potrjuje dolgoročni trend globalnega segrevanja ozračja (WMO). Združeni narodi (FAO in WFP) so v tem letu v svojem poročilu ocenili, da 22 državam grozi **dolgotrajna prehranska kriza**, ki ji botrujejo naravne katastrofe, spopadi in šibke državne institucije. Veliko je bilo ekstremnih vremenskih pojavov, kot so katastrofalne suše predvsem v posameznih afriških državah, poletni vročinski val v Rusiji in katastrofalne monsunske poplave v Pakistanu, poplavljeni so bili tudi južni deli Ljubljane ter mesta ob Ljubljani, Krki, Savinji, Sori, Dragonji, Kolpi.

Doseženi razvojni cilji tisočletja.

DELOVNI LIST: ČASOVNI TRAK (razrežite)

1980		2003
1981	1992	2004
1982	1993	2005
1983	1994	2006
1984	1995	2007
1985	1996	2008
1986	1997	2009
1987	1998	2010
1988	1999	2011
1989	2000	...
1990	2001	2015
1991	2002	

DELOVNI LIST: REŠITVE

- 1983** Ameriška komisija za telekomunikacije (FCC) odobri trženje prvega mobilnega telefona, proizvajalca Motorola, s čimer se prične doba mobilne tehnologije v telekomunikacijah.
- 1984** Zimske olimpijske igre v Sarajevu.
- 1986** 26. april - jedrska nesreča v Černobilu (Ukrajina) zahteva 31 neposrednih žrtev, več tisoč ljudi pa je kasneje izpostavljenih prevelikemu radioaktivnemu sevanju.
- 1989** Na Evrosongu v Švici je zmagala Jugoslavija s pesmijo "Rock Me" skupine Riva.
- 1990** 1. novembra so bila, zaradi dolgotrajnega deževja, divjanja hudournikov, zemeljskih plazov, prizadeta obsežna območja ob Savinji, Kamniški Bistrici in Sori ter pritokih. Poplavljen je bilo Celje. Poplave so terjale 2 žrtvi.
- 1997** Kjotski protokol. Sprejetje in začetek mednarodnih pogajanj o pravilih izvajanja Kjotskega protokola.
- 1999** Človeštvo preseže šest milijard.
- 2000** Tega leta so bile tudi poplave v Mozambiku. Narasle vode so poplavile 1.400 km² kmetijskih površin in zahtevale okrog 800 žrtev.
- 2003** Vročinski val v Evropi. Zaradi vročine je umrlo okrog 37.500 ljudi, predvsem v Franciji. V tem letu je bil največji primanjkljaj vode v zadnjih petdesetih letih povsod v Sloveniji.
- 2005** Orkan Katrina je opustošil del obale Mehikanskega zaliva v ZDA, predvsem mesto New Orleans. Naredil je največ denarne škode od vseh naravnih nesreč v zgodovini ZDA (približno 84 milijard dolarjev). V nesreči je umrlo čez 1800 ljudi. V zadnjih 35 letih so se viharji moči orkana Katrina podvojili. Vremenoslovci trdijo, da je za to kriv dvig temperature morja na površini.
- 2006** Slovenska Karitas je pomagala prizadetim zaradi konflikta v Darfurju (spori med plemeni zaradi pomanjkanja vode in obdelovalne zemlje).
- 2007** 18. septembra so bila, zaradi močnih nalivov in divjanja hudournikov poplavljen območja v Bohinju, Kropi, ob Selški Sori ter Savinji s pritoki. Poplavljeni so bili Železniki, Kropa in naselja v Spodnji Savinjski dolini. Poplave so terjale 6 žrtev.
- 2010** **Globalno najtoplejše leto** od leta 1850, kar opravljajo meritve (skupaj z letom 2005 in 1998), kar potrjuje dolgoročni trend globalnega segrevanja ozračja (WMO). Združeni narodi (FAO in WFP) so v tem letu v svojem poročilu ocenili, da 22 državam grozi **dolgotrajna prehranska kriza**, ki ji botrujejo naravne katastrofe, spopadi in šibke državne inštitucije. Veliko je bilo ekstremnih vremenskih pojavov, kot so katastrofalne suše predvsem v posameznih afriških državah, poletni vročinski val v Rusiji in katastrofalne monsunske poplave v Pakistanu, poplavljeni so bili tudi južni deli Ljubljane ter mesta ob Ljubljani, Krki, Savinji, Sori, Dragonji, Kolpi.
- 2015** Doseženi razvojni cilji tisočletja.

32. Interaktivna delavnica: VIDEO NATEČAJ (3. triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci spoznajo, kako različne so življenjske okoliščine posameznikov. Pri tej delavnici želimo spodbuditi tudi čut za solidarnost do ljudi, ki so drugačni, še posebej do tistih, ki trpijo za posledicami podnebnih sprememb v revnejših državah. Spoznajo tudi problematiko podnebnih sprememb v Afriki (vzroke, posledice, možne rešitve).

Oblika dela: demonstracija, delo v skupinah.

Metode dela: skupinska.

Učna sredstva in pripomočki: telefon, kamera, fotoaparatus, foto-govorica, PowerPoint, film Joseph Mitwa in »Natwange – Veselimo se«, knjiga »Potovanje štrka Simona«.

Čas trajanja: 45 min ali več (odvisno ali bodo kratek video posneli v šoli ali doma).

Potek delavnice:

1. Za uvod uporabite foto-govorico ali jim predstavite PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali si z učenci oglejte film Josepha Mitwaja o okoljski situaciji v Zambiji, da bodo bolje razumeli to problematiko. Lahko si preberejo ali zaigrajo katero izmed zgodb iz knjige »Potovanje štrka Simona« ali pa si ogledajo film »Natwange – Veselimo se«.
2. Na podlagi pridobljenega gradiva in znanja učenci napišejo scenarij za kratek film. Pri tem lahko uporabijo različne pripomočke (oblačila, kartice ...).
3. Učenci odigrajo scenarij in posnemajo film z naslovom »Živi preprosto in solidarno« in »V smeri podnebne pravičnosti«. Lahko posnamejo kratek filmček na temo, kako onesnažujemo planet (lahko kot igro vlog v razredu) ali pa reševanje problematike. Film lahko posnamejo tudi izven šolskih razredov, naj bodo čim bolj domiselni.
4. Učenci lahko preuredijo in zaigrajo katero izmed zgodb iz knjige »Popotovanje štrka Simona«, se vživijo v vlogo njihovih sovrstnikov v Afriki, prikažejo njihov vsakdan ...
5. Film naj objavijo na Youtube strani in povezavo pošljejo na Slovensko karitas, da ga objavimo tudi na naši spletni strani.

33. Likovna delavnica: »Izdelava planeta Zemlje iz odpadnih materialov« (vrtci, 1. triada OŠ)

Cilj: vzpostaviti odnos do Zemlje in vsega, kar živi na njej, učenci se zavejo, da odpadne materiale lahko ponovno uporabijo.

Oblika dela: individualna, še bolje, da delajo v dvojicah ali v skupini.

Metode dela: razlaga, razgovor, ustvarjanje.

Učna sredstva in pripomočki: DVD »Prihodnost je v naših rokah«, plastične vreče, platenke, škatle, papirnata vreča za kruh, krep selotejp, karton, časopisni papir, reklame, tempera barvice, lepilo, škarje, stenski zemljevid sveta ali globus (za lažjo predstavo).

Čas trajanja: 45 min

Potek delavnice:

1. Za uvod si z učenci oglejte 8-minutni animirano-dokumentarni film (DVD) »Prihodnost je v naših rokah«.
2. Nato se z učenci na kratko pogovorite o problematiki podnebnih sprememb (vzroki, posledice, kaj lahko mi storimo) na podlagi vsebine filma in pogovora učencev s starši ali skrbniki.
3. Učenci napolnijo plastično vrečko z raznimi odpadnimi materiali, kot so plastične vrečke, papir ... (vrečka mora biti napolnjena tako, da bo na koncu dobila približno obliko krogle). To napolnjeno vrečko zavežejo ali zalepijo, jo dajo v papirnato vrečo od kruha, ki jo prelepijo s krep selotejpom. Dobili bodo kroglo, ki bo predstavljala Zemljo.
4. Nato na kroglo z lepilom prilepijo koščke odpadnega papirja (lahko časopisni papir ali kakšen bolj svetel papir, da bodo lažje nanjo risali).
5. Učenci nato s tempera ali vodenimi barvicami na kroglo simbolično narišejo oceane, morja ter kontinente, tako da bodo dobili podobo planeta Zemlje.
6. Učenci lahko na primer tej zemlji dodajo tudi roke, noge, usta (Zemlja ima lahko vesela ali žalostna usta).
7. Iz kartona ali papirja lahko izrežejo ljudi, ki jih pobarvajo in nalepijo po različnih kontinentih.
8. Iz reklamnih papirjev lahko izrežejo različne cvetlice, živali ... vse, kar živi na Zemlji, in jih zopet prilepijo na narejeno Zemljo.
9. Lahko izdelajo ali izrežejo iz papirja ali reklam tudi onesnaževalce, kot so avtomobili, tovarne ... in jih zopet prilepijo na svojo Zemljo.

34. Likovna delavnica »Maketa življenje Nangira« (1. triada OŠ)

Cilj: učenci se vživijo v življenje v Afriki in razmišljajo o posledicah podnebnih sprememb na ta del sveta.

Oblika dela: skupinska.

Metode dela: razlaga, razgovor, ustvarjanje.

Učna sredstva in pripomočki: DVD »Prihodnost je v naših rokah«; velik, trši papir za podlago; svinčnik; različna odpadna embalaža (lončki različnih oblik, platenke, tetrapaki, pokrovčki, odpadni papir, vrečke ...); časopis; vodene barvice ali

tempere; stenski zemljevid Afrike ali atlas (za lažjo predstavo); lepilo (mešanica moke in vode).

Čas trajanja: 45 min

Potek delavnice:

1. Za uvod si z učenci oglejte 8-minutni animirano-dokumentarni film (DVD) »Prihodnost je v naših rokah«.
2. Z učenci se na kratko pogovorite o problematiki podnebnih sprememb (vzroki, posledice, kaj lahko mi storimo) na podlagi vsebine filma in pogovora učencev s starši ali skrbniki.
3. Učence razdelite v skupine (4–6 učencev).
4. Učenci naj po skupinah na velik trši papir (karton) s svinčnikom narišejo pokrajino dečka Nangira, kot si jo predstavljajo.
5. Nato naj na karton prilepijo odpadno embalažo, ki bo predstavljala določeno reliefno obliko (npr. hrib).
6. Vse naj prekrijejo s koščki časopisa, vsak košček naj po vrhni strani premažejo z vodo razredčenim lepilom (kaširanje). Vse skupaj se mora posušiti.
7. Učenci nato s tempera ali vodenimi barvicami narišejo pokrajino (puščava, jezero, njive, gozd).
8. Učenci lahko iz odpadne embalaže izdelajo tudi ljudi (dečka Nangira in njegovo družino), živali, rastline.

35. Ustvarjalna delavnica »Izdelava kaširanega papirja« (1. triada OŠ)

Cilj: spodbujanje učencev k predelavi, ponovni uporabi odpadnega materiala in izdelavi novih materialov (iz odpadnega papirja, prtičkov se bodo naučili izdelati nov papir na preprost način, ki ga lahko uporabijo v vsakdanjem življenju).

Oblika dela: v dvojicah, v skupini.

Metode dela: razlaga, razgovor, ustvarjanje.

Učna sredstva in pripomočki: DVD »Prihodnost je v naših rokah«, časopisni papir, posoda za mešanje mase, vroča voda, mešalnik, mreža z okvirjem, kuhinjska krpa, barvilo (če je možno naravno, npr.: sok rdeče pese, sok borovnic ...), poslikani papirnati serviet.

Čas trajanja: 30 min in več

Potek delavnice:

1. Za uvod si z učenci oglejte 8-minutni animirano-dokumentarni film (DVD) »Prihodnost je v naših rokah«.
2. Z učenci se na kratko pogovorite o problematiki podnebnih sprememb (vzroki, posledice, kaj lahko mi storimo) na podlagi vsebine filma in pogovora učencev s starši ali skrbniki.
3. Učence razdelite v skupine (2–6 učencev).
4. Učenci papir narežejo na trakove ali natrgajo na koščke.
5. Koščke natrganega papirja nato stresite v posodo in jih prelijte z vročo vodo. Namočen papir in vodo učitelj meša z mešalnikom, da nastane kašasta zmes. Če želite imeti redkejšo maso dodajte več vode, če pa gostejšo pa manj vode. Lahko dodate tudi barvilo, da boste imeli barvni papir ali slike izrezane iz papirnatih servietov.
6. Učitelj med tem pripravi mrežo z okvirjem. Na mrežo nalije nekaj papirnate kaše in mrežo drži vodoravno nad lijakom. Ko večina vode odteče, obrišite še spodnji del mreže, da po sobi ne kaplja.
7. Na mizo položite več plasti časopisnega papirja ter nanj previdno položite okvir. Na zmes v okvirju položite kuhinjsko krpo in okvir obrnete, da zmes odstranite od okvirja. Sedaj še na zgornjo stran zmesi položite krpo, da boste popivali odvečno vodo (krpa je zgoraj in spodaj). Zgornjo krpo otežite (z deskami, knjigami ali rokami), da voda odteče (10 min).
8. Nato previdno odstranite krpe in kaširan papir položite na karton, da se posuši na zraku. Če se med sušenjem papir zvije, naj ga učitelj zlika z vročim likalnikom (preko krpe).
9. Z učenci lahko sestavite pesem, misel ... namenjeno učencem v Afriki in jo napišete na novo izdelan papir in ga skupaj obesite na vidno mesto v vaši šoli.

36. Literarna delavnica »Pisanje izjav učencev o podnebnih spremembah« (vrtci, 1. triada OŠ)

Cilj: učenci ob gledanju in kasneje ob pogovoru razmišljajo o tem, kaj so, kaj povzroča podnebne spremembe in kakšne so njihove posledice na življenje ljudi, še posebej v revnejših državah ter kaj lahko posameznik naredi za varovanje okolja in podnebja.

Oblika dela: individualna, skupinska.

Metode dela: razlaga, razgovor, ustvarjanje.

Učna sredstva in pripomočki: DVD »Prihodnost je v naših rokah«, list papirja in pisalo, snemalnik (lahko fotoaparati, diktafon).

Čas trajanja: 20 min

Potek delavnice:

1. Za uvod si z učenci oglejte 8-minutni animirano-dokumentarni film (DVD).
2. Z učenci se nato pogovorite o vsebini filma in o tem, kaj so se doma s starši ali skrbniki pogovarjali.
3. Učitelj naj si zapisuje ali posname, kar bodo povedali učenci na temo podnebnih sprememb, njihovih vzrokov in po-

- sledic (še posebej v revnejših deželah) ter kaj lahko kot posameznik ali pa družba naredimo za blaženje teh posledic.
- Učenci lahko tudi sami zapišejo nekaj besed o tem, kako podnebne spremembe vplivajo na življenje njihovih vrstnikov v Afriki in na kakšen način jim lahko v Sloveniji pomagamo.
 - Lahko tudi cel razred skupaj napiše pesem na to temo, lahko jo tudi uglasbi na kakšno znano melodijo (npr. Ko si srečen).

37. Literarna delavnica »Pismo Nangiru« (1. in 2. triada OŠ)

Cilj: učenci se preko resnične zgodbe o dečku Nangiru iz Kenije srečajo s konkretnim primerom vpliva podnebnih sprememb na življenja ljudi v podsharski Afriki. Skozi pisanje razvijajo čustveno in domišljijско razmišljanje, razmišljajo o varovanju in skrbi za okolje in vplivu posameznika na podnebje ter o posledicah, ki jih ta dejanja povzročajo prebivalcem najrevnejših dežel.

Oblika dela: individualna.

Metode dela: razlaga, razgovor, ustvarjanje.

Učna sredstva in pripomočki: DVD »Prihodnost je v naših rokah«, delovni list: Zgodba o Nangiru, A4 papir, stari časopisi, revije, pisala.

Učenci lahko od doma prinesejo stare časopise, papirje.

Čas trajanja: 30 min

Potek delavnice:

- Za uvod si z učenci oglejte 8-minutni animirano-dokumentarni film (DVD) »Prihodnost je v naših rokah«, ki ste ga prejeli.
- Po ogledu filma namenite kratek čas za pogovor in vprašanja. Z učenci se pogovorite o problematiki podnebnih sprememb (vzroki, posledice, kaj sami lahko storimo za bolj čisto okolje) na podlagi vsebine filma in pogovora učencev s starši ali skrbniki.
- Učencem preberite zgodbo o Nangiru.
- Vprašajte jih, če tudi oni kdaj onesnažujejo okolje in tako vplivajo tudi na življenja učencev v Afriki. Z učenci se pogovorite o podobnostih in razlikah med njihovimi življenji in življenjem, ki ga živi Nangiro.
- Vsak učenec naj na list zapiše, kako bi lahko sam prispeval k zmanjševanju podnebnih sprememb.
- Učenci naj Nangiru napišejo pismo, v katero mu bodo napisali, kakšne spremembe so uvedli v svoje vsakdanje življenje, da bi postali prijaznejši do podnebja.
- Učenci naj pismo tudi okrasijo z risbami ali s fotografijami v povezavi s problematiko iz starih revij in časopisov.

38. Literarna delavnica »Sestavite »krožno« zgodbo podnebnih sprememb« (1. in 2. triada OŠ)

Cilj: učenci ob gledanju in kasneje ob pogovoru razmišljajo o tem kaj so, kaj povzroča podnebne spremembe in kakšne so njihove posledice na življenja ljudi, še posebej v revnejših državah, ter kaj lahko posameznik naredi za varovanje okolja in podnebja. S pripovedovanjem se uživajo/si predstavljajo življenja svojih sovrstnikov v Afriki.

Oblika dela: individualna, skupinska

Metode dela: razlaga, razgovor, ustvarjanja zgodbe

Učna sredstva in pripomočki: DVD »Prihodnost je v naših rokah«, delovni list: Zgodba o Nangiru, snemalnik (fotoaparatur, diktafon) ali A4 papir, pisala.

Čas trajanja: 30 min

Potek delavnice:

- Za uvod si z učenci oglejte 8-minutni animirano-dokumentarni film (DVD) »Prihodnost je v naših rokah«, ki ste ga prejeli.
- Po ogledu filma namenite kratek čas za pogovor in vprašanja. Z učenci se pogovorite o problematiki podnebnih sprememb (vzroki, posledice, kaj sami lahko storimo za bolj čisto okolje) na podlagi vsebine filma in pogovora učencev s starši ali skrbniki.
- Po želji lahko preberete zgodbo o Nangiru, da se učenci soočijo z realnimi posledicami podnebnih sprememb na življenje Afričanov. Lahko najprej izvedete korak 4. (pripovedovanje zgodbe), da bodo učenci sami razmišljali, kako podnebne spremembe vplivajo na življenje v Afriki in zgodbo o Nangiru preberete za zaključek/za primerjavo zgodbi, ki so jo sestavili učenci.
- Učenci naj se usedejo v krog (učitelj pripravi stole). Nekdo izmed učencev naj začne pripovedovati zgodbo v povezavi s podnebnimi spremembami (lahko se uživajo v vlogo afriškega učenca) in se ustavi po nekaj stavkih. Nadaljuje naslednji učenec (v smeri urinega kazalca), ki obdrži nit zgodbe ... Pripovedovanje naj se nadaljuje do smiselnega zaključka. Če učenci izgubijo nit, naj se učitelj vmeša v krog in napelje zgodbo nazaj v pravo smer (v povezavi s podnebnimi spremembami).
- Zgodbo lahko zapišete ali posnamete in jo pošljite na naš naslov.

39. Ustvarjalna delavnica – POTOVANJE IZDELKOV DO POLIC V TRGOVINAH (2., 3. triada OŠ, SŠ)

Cilj: učenci razmišljajo in razumejo, kako pridejo različni izdelki na police v trgovini, kako dolgo pot so morale snovi prepotovati, da so končno prispele v njihovo trgovino, koliko je bilo porabljenih energij za njihov prevoz (predvsem pri mednarodnih transportih), v kolikšni meri je bila prisotna predelava (in tako vsa potrebna poraba energije), kakšne posledice imajo pridelave in proizvodnje posameznih izdelkov na okolje.

Oblike dela: frontalna, skupinska.

Metode dela: prikazovanje, razgovor, razlaga, ustvarjanje plakata.

Učna sredstva in pripomočki: PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, prazni listi (A4), večji listi za plakate (glede na št. skupin).

Čas trajanja: 45 min ali več.

Potek delavnice:

1. Učencem predstavite vsebino PowerPointa »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, da bodo bolje razumeli to problematiko. Predstavitev je pripravljena tako, da lahko učitelj sam posreduje vsebino. Diapozitiva 26 in 28 lahko izpustite, da učenci sami poiščejo rešitve.
2. Učence nato razdelite v skupine (4–6 učencev). Vsaka skupina dobi prazen delovni A4 list in večji list za plakat.
3. Razdelite med vsako skupino različne izdelke, na primer DVD, živilo v ovitku, športno obutev. Pri tem gledajte, da bodo preprosti predmeti (torej tistih, ki so sestavljeni le iz nekaj osnovnih materialnih sestavin) v enakovrednem razmerju z bolj zapletenimi proizvodi, prav tako pa skupinam priskrbite tudi predmete, ki nosijo oznako okolju prijaznih izdelkov; izdelki iz recikliranega papirja ali morda peresnica iz odpadnih gum.
4. Učenci naj naštejejo kar največ različnih snovi, ki jih posamezni izdelek vsebuje. Prepričajte se, da so si izdelek resnično dobro ogledali in preučili tudi njegovo embalažo. Je morda najti oznake o vsebnosti različnih materialov? So na živilu zapisane prav vse sestavine?
5. Učence vprašajte, ali so se pri nakupu takih izdelkov že slučajno kdaj spraševali:
 - Kako dolgo pot so morale snovi prepotovati, da so končno prispele v njihovo trgovino (ob tem je potrebno upoštevati tudi vprašanje, koliko je bilo porabljenih energij za prevoz, predvsem pri mednarodnih transportih, npr. za kavo)?
 - V kolikšni meri je bila prisotna predelava in tako vsa potrebna poraba energije?

Učencem povejte, da bo to glavna tema razmišljanja te delavnice. Njihova naloga je, da na plakat zarišejo pot, ki jo mora prepotovati določen izdelek, ki so ga kot skupina prejeli (od surovin potrebnih za izdelek do prihoda na police v trgovinah in odpadka).

Za primer takega potovanja uporabimo tablico čokolade.

Vsakokrat naj si zamislijo le pot ene sestavine enega končnega izdelka. Najprej naj izrišejo potovanje mleka. Narišejo naj kravo (in pri tem naj ne pozabijo omeniti metana, ki ga krave proizvajajo), nato naj narišejo še tovornjak za dostavo mleka, čemur sledi še mlekarna, pa še eno dostavno vozilo, ki predelano mleko odpelje do tovarne čokolade itd. Nato naj preidejo na sladkor (kje sploh raste?), ovojno folijo (katera kovina, kje se nahajajo njena najdišča) in kot zadnje še ovojni papir.

Končna slika potovanja bo imela vse prej kot jasno podobo - a prav vsa ta zmeda prikazuje številčnost procesov in enormno porabo energije na poti izdelka do police v trgovini, le da o tem potovanju morda sploh nikdar nismo niti razmišljali.

Ko skupine končajo s svojimi slikami potovanj, naj poleg vsake povezave, kjer mislijo, da gre tudi za nastanek toplogrednih plinov, narišejo zvezdico.

6. Vajo lahko tudi razširite in sicer z razmislekom:
 - Ali lahko izdelek in/ali njegovo embalažo ponovno uporabimo ali recikliramo?
 - Je izdelek, ko ga enkrat zavržemo, sploh razgradljiv in s tem okolju prijazen? (5 minut)

39. Ustvarjalna delavnica – »PRIHODNOST JE V NAŠIH ROKAH« (2., 3. triada OŠ, SŠ)

Cilj: učenci razmišljajo o tem, kaj so, kaj jih povzroča in kakšne so posledice podnebnih sprememb, še posebno v revnejših državah ter o tem, kako lahko posameznik in vlada prispevajo k zmanjševanju le teh.

Oblike dela: frontalna, skupinska, individualna

Metode dela: prikazovanje, razgovor, razlaga, ustvarjanja

Učna sredstva in pripomočki: PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, prazni listi (A4), večji listi za plakate (glede na št. skupin), star, odpadni, časopisni, ovojni papir

Čas trajanja: 45 min ali več

Potek delavnice:

1. Učencem predstavite vsebino PowerPointa »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, da bodo bolje razumeli to problematiko. Predstavitev je pripravljena tako, da lahko učitelj sam posreduje vsebino.

2. Nato naj vsak učenec v znamenje podnebne pravičnosti in solidarnosti do vseh ljudi, ki najbolj trpijo zaradi podnebnih sprememb, še posebej do njihovih sovrstnikov v Afriki, izdelava 2 roki (levo in desno – lahko odtis rok učencev) če je možno iz odpadnih materialov (iz starega, odpadnega, časopisnega, ovojnega papirja). Na levo roko naj napišejo obljubo, kaj bodo sami, kot posamezniki naredili za zmanjševanje posledic podnebnih sprememb. Na desno roko naj zapišejo sporočilo slovenskim politikom (predsedniku države ali/in vlade RS ...), kako naj oni vplivajo na zmanjševanje posledic podnebnih sprememb (npr. spodbujajte uporabo obnovljivih energetskega virov; pocenite javni prevoz; ...). Roke z obljubami in sporočili lahko nalepite na steno ali pa jih povežete z vrvicami in obesite na steno ali strop v učilnico ali na šolski hodnik.
3. Nato lahko vsi učenci skupaj izdelajo eno veliko skupno roko, na katero bodo zapisali kaj bodo v tem letu naredili skupaj, kot razred (oz. oddelek) za zmanjševanje podnebnih sprememb (npr. razred bo: zbiral star papir, bo ločeval odpadke, ob umivanju zob zapiral vodo, skrbno ugašal luči, ugašal računalnike, ekološko zračil učilnice, posadil drevo, imel v učilnici cvetlice, ki bodo porabljale CO₂) ... Dežurni učenci naj bodo odgovorni za uresničevanje teh pobud, konec leta (še bolje vsak mesec na razrednih urah) se lahko razred pogovori kako vesten je pri uresničevanju zastavljenih obljub.

40. Interaktivna delavnica: Konferenca o PODNEBNIH SPREMEMBAH (2., 3. triada OŠ)

Cilj: učenci se zavedajo, kakšne so posledice podnebnih sprememb po svetu ter kakšne posledice imajo na življenje ljudi v revnejših državah, še posebej v Afriki. Učenci razumejo, da so posledice podnebnih sprememb pojav, ki vpliva tudi na širšo družbeno strukturo; na šolstvo, zdravstvo, zaposlovanje, gospodarstvo in poglavlja revščino.

Oblike dela: frontalna, individualna.

Metode dela: delo s tekstom, razgovor, igra vlog.

Učna sredstva in pripomočki: fotokopije izročkov PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«;

druga možnost: učitelj lahko prosi učence, da se doma predhodno pripravijo na konferenco na določene teme v povezavi s problematiko podnebnih sprememb (kaj so podnebne spremembe, učinek tople grede, vzroki, posledice podnebnih sprememb, podnebne spremembe v povezavi z revščino v Afriki (vpliv na dostop do pitne vode, na pridelavo hrane, na širjenje bolezni in povečano smrtnost, na selitve in begunce, na konflikte, na življenje na obalnih območjih, na raznovrstnost naravnega okolja, vpliv na družine, učence, ženske, starejše, gospodarstvo, izobraževanje, zdravstvo), kaj bi za blažjenje in prilagoditev na posledice podnebnih sprememb morale storiti vlade razvitih držav, kaj posameznik).

Čas trajanja: 60 min ali več.

Potek delavnice:

Predlagamo, da dan pred izvedbo delavnice učencem naročite, da poiščejo na spletnih straneh čim več podatkov in dejstev o globalni razsežnosti in posledicah podnebnih sprememb, lahko učencem določite temo, ki naj jo raziščejo.

1. Fotokopirajte izročke PPS predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, ki jih vam prilagamo na delovnih listih skupaj z materialom. PPS predstavitev razrežite po posameznih temah – straneh (Na primer: Kaj so podnebne spremembe?; Učinek tople grede, Katere so neposredne posledice podnebnih sprememb ...). Vsakemu učencu razdelite list s posamezno – različno temo iz PTT predstavitev, dvema učencema dajte list z zgodbo, ki ste jo prejeli skupaj z materialom (več učencev ima lahko isto stran PPS). Predlagamo, da stole v razredu za konferenco razporedite v krog.
2. Učencem razložite, da bo v vašem razredu sedaj potekala konferenca o problematiki podnebnih sprememb v povezavi z revščino v Afriki. Učitelj bo konferenčni voditelj, ki bo povezoval konferenco, učenci pa udeleženci, ki bodo predavali na konferenci. Razložite jim, da bo moral vsak predstaviti drugim udeležencem konference svojo temo v povezavi s podnebnimi spremembami (predvsem v povezavi z revščino v Afriki), ki jo je prejel zapisano na listu. Učencem dajte nato 5 minut časa, da preučijo svoj material in premislijo, kako bodo to temo predstavili drugim udeležencem konference.
3. Vsak učenec predstavi svojo temo, udeleženci ga poslušajo. Voditelj se vsakemu posebej lepo zahvali.
4. Ko vsi udeleženci zaključijo s predstavitvijo, se začne skupna diskusija na temo podnebnih sprememb (okrogla miza). Vsak učenec ima možnost, da pove svoje mnenje in možne rešitve. Učence povabimo, da primerjajo svoje življenje in življenje mladih oz. njihovih sovrstnikov v Afriki, ki so bili prizadeti zaradi posledic podnebnih sprememb ali v svojih življenjih čutijo posledice, ki so jih povzročile podnebne spremembe. Učitelj pazi, da učence ne zanese na drugo temo.
5. Razpravo lahko posnamete ali prosite udeležence, naj na koncu napišejo poročilo o konferenci. Le-to naj vsebuje kar največ podatkov in dejstev, ki so si jih zapomnili ter drugih spoznanj in misli, do katerih so prišli v teku te delavnice in jih želijo sporočiti naprej. Prosimo vas, da nam nekaj teh posredujete tudi na CD-ju.
6. Učence lahko spodbudite, da napišejo tudi esej ali pesem na temo »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali »Podnebne spremembe spreminjajo Afriko« (pišejo svojo zgodbo, v kateri se vživijo v vlogo Afričana, ki je prizadet zaradi posledic podnebnih sprememb ali pišejo na splošno, kako bodo podnebne spremembe vplivale na življenje v Afriki).

41. Interaktivna delavnica: »PROBLEMSKO DREVO« (3. triada OŠ in SŠ)

Cilj: učenci se zavedajo, kaj so, kaj jih povzročajo in kakšen je obseg vpliva podnebnih sprememb po svetu ter kakšne posledice imajo na življenje ljudi v revnejših državah, še posebej v Afriki. Razumejo, da se podnebne spremembe ne dogajajo samo pri nas, da so jih v največji meri povzročili ljudje iz razvitih držav, najbolj pa trpijo ljudje v manj razvitih državah.

Oblika dela: frontalna in skupinska.

Metode dela: razlaga, razgovor, delo s tekstom, metoda problemskega drevesa.

Učna sredstva in pripomočki: PowerPoint predstavitev, tekstovno gradivo, delovni listi problemsko drevo, velik trši papir (šeleshamer).

Čas trajanja: 45 min ali več.

Predlagamo, da pred izvedbo delavnice učencem naročite, da poiščejo v časopisih, revijah na spletnih straneh čim več podatkov in dejstev o podnebnih spremembah in njihovih posledicah.

Potek delavnice:

1. Za uvod z učencem naredite kratko 'nevihto možganov' o podnebnih spremembah. Vprašajte jih, na kaj pomislijo ob besedah podnebne spremembe. Razmišljanja zapišite na tablo.
2. Učencem predstavite vsebino PowerPointa »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, da bodo bolje razumeli to problematiko. Predstavitev je pripravljena tako, da lahko učitelj sam posreduje vsebino. Ob diapozitivu 2 preberite zgodbo o Nangiru, ki vam jo prilagamo. Diapozitiva 26 in 28 lahko izpustite, da učenci sami poiščejo rešitve (22 minut).
3. Učence nato razdelite v skupine (4–6 dijakov). Vsaka skupina dobi delovni list, na katerem je narisano neizpolnjeno »problemsko drevo«. Prosimo vas, da delovne liste glede na število skupin razmnožite sami. Na kratko razložite posamezne dele drevesa (glejte stran 12) in kaj je njihova naloga. Skupaj poimenujete problem (deblo): podnebne spremembe. Posamezne skupine naj se pogovorijo in izpolnijo vse ostale dele »problemskega drevesa« (na podlagi PPS predstavitev), za vsak del naj napišejo čim več značilnosti.
4. Ko dijaki končajo, naredite skupni plakat (narišite drevo) in vse ugotovitve posameznih skupin zapišite nanj. Predlagamo, da skupine poročajo tako, da vsaka skupina najprej posebej poroča (razloži), kaj je zapisala v najgloblje korenine drevesa (problemi, ki naredijo družbo ranljivo), nato kaj so posamezne skupine zapisale v srednje globoke korenine in preostale dele drevesa. Tako bo na koncu nastalo skupno »problemsko drevo« na temo podnebnih sprememb.
5. Nato ves razred skupaj naredi svoje »drevo rešitev«. Vprašajte učence, kaj bi se moralo spremeniti v družbi in pri posameznikih glede na »problemsko drevo«, da bi zmanjšali vzroke ter posledice podnebnih sprememb. Te spremembe v družbi in pri posameznikih tako postanejo rešitve problema, posledice teh sprememb pa so pozitivni učinki (krošnja).
»Drevo rešitev«, prerišete na velik papir in zapišite razmišljanja dijakov o tem, kaj bi bilo potrebno spremeniti.
6. Lahko preverite diapozitiva 26, 28, če ste pozabili dodati kakšno izmed rešitev.
7. Na koncu z učenci ponovno naredite kratko 'nevihto možganov' o vsem, kar jim sedaj pride na misel ob besedah podnebne spremembe (kaj so se danes naučili) in zapišite na tablo. Ugotovitve primerjajte s tistimi, ki ste jih zapisali ob 'brainstormingu' na začetku ure. (2 minuti)

Če boste v stiski s časom, lahko posamezne dele delavnice izpustite in izvedete tisto, kar se vam zdi smiselno in uresničljivo v času, ki ga imate na razpolago.

Kot nadgraditev te delavnice lahko učencem predlagate, da za domačo nalogo ustvarijo plakat (v smislu jumbo plakata), s katerim bi ljudi osveščali o problematiki podnebnih sprememb. Ali pa naj napišejo esej ali pesem na temo »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti« ali »Podnebne spremembe so mi spremenile življenje« (pišejo svojo zgodbo, v kateri se vživijo v vlogo človeka, ki so ga prizadele posledice podnebnih sprememb; pišejo o razmerah v Afriki).

RAZLAGA »PROBLEMSKEGA DREVESA« (problem: Podnebne spremembe)

Deblo drevesa predstavlja osrednji **problem/temo**, o kateri razmišljamo. V našem primeru so to podnebne spremembe.

Globlje korenine predstavljajo globalne vzroke (probleme), ki naredijo posamezne družbe bolj ranljive za podnebne spremembe (npr. revščina, neenakost med spoloma, globalna gospodarska nepravilnost, izgorevanje fosilnih goriv, industrija, promet, energetika, gospodinjstva, kmetijstvo, potrošništvo, lagodno življenje ...).

Plitvejšje korenine predstavljajo neposredna dejanja posameznikov, ki onesnažujejo okolje in povzročajo podnebne spremembe (vožnja z avtomobilom, uporaba klimatskih naprav, puščanje naprav v stanju pripravljenosti, prekomerna uporaba plastičnih vrečk ...)

Krošnja drevesa predstavlja vse posledice podnebnih sprememb (neposredne in posredne) na življenje posameznikov in družbe kot celote (npr. ekstremni vremenski pojavi, taljenje ledenikov, dvigovanje morske gladine, zmanjšan kmetijski pridelek, neenakost med spoloma, zmanjšana možnost izobraževanja ...).

RAZLAGA »DREVESA REŠITEV«

Deblo drevesa predstavlja rešitev, kar je v tem primeru konec vplivov podnebnih sprememb.

Globlje korenine drevesa predstavljajo spremembe, ki bi se morale zgoditi v družbi kot celoti (v posameznih državah in na posameznih kontinentih), da bi zmanjšale vzroke, ki povzročajo podnebne spremembe (npr. politične in gospodarske rešitve, zmanjšati izpuste toplogrednih plinov, povečati energetska učinkovitost, uporabljati obnovljive naravne vire ...).

Plitvejšše korenine predstavljajo spremembe, ki bi se morale zgoditi na ravni posameznikov, da bi zmanjšali vzroke, ki povzročajo podnebne spremembe (npr. zmanjševati, ločevati, reciklirati odpadke; uporabljati kolo, javni prevoz, hoditi peš; varčevati, nakupovati pametno; varčevati z energijo in vodo, posaditi drevo ...)

Krošnja drevesa predstavlja pozitivne učinke sprememb, ki smo jih predlagali kot rešitev (npr. izboljšanje zdravja, nič umrlih zaradi posledic naravnih nesrečah, več izobraženih, boljši ekonomski položaj, nič »okoljskih beguncev« in konfliktov zaradi pomanjkanja naravnih virov ...).

42. Interaktivna delavnica: »UGANI, KAJ TI SPOROČAM« (2., 3. triada OS)

Cilj: učenci razmišljajo o obsegu vplivov podnebnih sprememb po svetu ter kakšne posledice imajo na življenje ljudi v revnejših državah, še posebej v Afriki. Skozi delavnico se srečajo in razložijo pojme in besedne zveze povezane s podnebnimi spremembami. Razumejo, da se podnebne spremembe ne dogajajo samo pri nas, da so jih v največji meri povzročili ljudje iz razvitih držav, najbolj pa občutijo njihove posledice ljudje v manj razvitih državah.

Metode dela: razlaga, razgovor, delo s tekstom, metoda iger.

Oblika dela: frontalna in skupinska.

Učna sredstva in pripomočki: PowerPoint predstavitev »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, fotokopija pojmov in besednih zvez povezanih s podnebnimi spremembami na str. 19 (razrežite), tabla.

Čas trajanja: 30 min

Potek delavnice:

1. Za uvod z učenci naredite kratko 'nevihto možganov' o podnebnih spremembah. Vprašajte jih, na kaj pomislijo ob besedah podnebne spremembe. Razmišljanja učencev zapišite na tablo.
2. Učencem predstavite vsebino PowerPointa »Živi preprosto – v smeri podnebne pravičnosti«, da bodo bolje razumeli to problematiko. Predstavitev je pripravljena tako, da lahko učitelj sam posreduje vsebino.
3. Učence nato razdelite v skupine (4–6 učencev). Vsaka skupina izžreba en pojem ali besedno zvezo povezano s podnebnimi spremembami in način, kako bo pojem ali besedno zvezo predstavil (narisal ali s pantomimo).
4. Učitelj še enkrat opozori učence, da podnebne spremembe že vplivajo na življenje ljudi, še posebej pa so prizadeti prebivalci revnih dežel.
5. Učenci besede oz. besedne zveze (na str. 20) povezane s podnebnimi spremembami predstavijo drugim skupinam brez besed v obliki pantomime ali narišejo na tablo brez uporabe številke in črk (odvisno, kaj so izžrebali). Ostali učenci naj poskušajo ugotoviti, kaj so jim želeli povedati. Ugibajo lahko vse nasprotno skupine, zmaga skupina, ki ugotovi dobesedno besedo ali besedno zvezo.
6. Ko nasprotniki uganejo skrite pojme ali besedne zveze, jim mora skupina, ki je predstavljala pojem ali besedno zvezo, razložiti, kako je le-ta povezan/a s podnebnimi spremembami, oziroma kako vpliva na življenje ljudi, še posebej na prebivalce revnih dežel. Ker je nekatere besede in besedne zveze zelo težko razložiti in povezati s podnebnimi spremembami in vplivom na prebivalce revnih dežel predlagamo, da učitelj fotokopira en izvod priloženih izročkov PPS predstavitev, s katerim si učenci lahko pomagajo.

Način predstavitve (razrežite):

Pokaži z gibi (pantomima; prepovedano govoriti)

Nariši (prepovedano govoriti in uporabljati črke in številke)

Pojmi oziroma besedne zveze (razrežite):

Malarija

Podnebna pravičnost

Fosilna goriva

Poplava

Toplogredni plini

Podnebne spremembe

Topla greda

Pitna voda

Prag revščine

Ekološki dolg

Naravna nesreča

Ogljikov dioksid

Energetska učinkovitost

Pomanjkanje hrane

Javni prevoz

Suša

Neenakost spolov

Biotska raznovrstnost

Okoljski begunec

Humanitarna kriza

Gospodarska škoda

Obalna območja

Konflikt

Potrošništvo

Podsaharska Afrika

Recikliran odpadek

Begunec

Diareja

Selitev

Peš

Drevo

Kolo

Dehidracija

Podhranjenost

Konflikt

Deklica

Posameznik

Gospodarstvo

Ženska

Izobraževanje

Revščina

Vlada

43. Delavnica: »IZDELOVANJE ŽIVALI IN RASTLIN IZ ODPADNIH MATERIALOV« (vrtci, 1. triada OŠ)

Cilj: prikazati vso pestrost narave, ki jo ljudje z onesnaževanjem uničujemo.

Metode dela: individualna, pogovor.

Oblika dela: prikazovanje, ustvarjanje.

Pripomočki: tetrapak od mleka ali sokov, časopisni papir, reklamni papir, škarje, lepilo, tempera barvice, flomastri.

Čas trajanja: 20 min

Potek dela:

1. Učenci s pomočjo učitelja razrežejo tetrapak.
2. Na embalažo narišejo s svinčnikom ali flomastrom žival ali rastlino, ki jo želijo izdelati (riba, medved, drevo ...) in jo izrežejo.
3. Nato učenci polepijo s časopisom, pisanimi reklamnimi papirji ali porišejo s flomastri, tempera barvicami, tako da bodo te živalce ali rastline dobile pravo podobo.
4. Na koncu skupaj z učenci lahko prilepite vse te izdelke na karton ali tudi velik šeleshamer, lahko pa pustite te izdelke tudi posamično.

44. Delavnica: »IZDELOVANJE ONESNAŽEVALCEV OKOLJA IZ ODPADNIH MATERIALOV« (vrtci, 1. triada OŠ)

Cilj: učenci se bolje zavedajo, kaj vse onesnažuje naš planet in spreminja tudi ozračje okoli njega.

Metode dela: individualna, frontalna.

Oblika dela: prikazovanje, ustvarjanje, pogovor.

Pripomočki: tetrapaki, zamaški, plastenke, škatle, škarje, lepilo, tempera barvice, flomastri ...

Lahko se odločite, da boste izdelovali vsi enotne onesnaževalce, v tem primeru učencem naročite, naj prinesejo določene odpadne materiale (na primer za izdelavo avtomobila eno platenko in štiri pokrovčke od plastenk, reklamni ali časopisni papir za oblepiti), lahko pa jim naročite, naj prinesejo čim več različnih materialov, kot so škatle, tetrapaki, tulci, lončki in izdelujete različne onesnaževalce, na primer tovarne, hladilnike, avtobuse, letala, TV, računalnike.

Čas trajanja: 30 min

Potek dela:

1. Učenci najprej skupaj zlepijo odpadne materiale (rolico wc papirja, platenko, škatlico, izrezan papir...) tako, da sestavijo avtomobil, vlak, avtobus ali letalo. Učencem pustite čim več domišljije, da sami izdelajo onesnaževalca okolja.
2. Nato onesnaževalec prelepijo s papirjem, pobarvajo in lahko dodajo kakšne slike iz odpadnega papirja.

45. Interaktivna delavnica: »HRANA« (vrtci, 1. triada OŠ)

Cilj: učenci se zavedajo, kako pride hrana v naše hladilnike in shrambe, da je potrebno zato veliko različnih stvari in dela in da ni vse samo po sebi umevno.

Metode dela: individualna, skupinska.

Oblika dela: prikazovanje, ustvarjanje, pogovor.

Pripomočki: embalaže različnih izdelkov, papirne reklame, škarje, lepilo, barvice, pisala.

Čas trajanja: 20 min

Potek dela:

1. Učencem naročimo, da predhodno doma poiščejo embalažo nekega prehranskega izdelka (ali sliko iz reklame, če ni možno prinesli embalaže) ter sliko iz reklam, revij, iz katerih izvira posamezni izdelek. Na primer: en učenec prinese sliko krave in embalažo od mleka, drug učenec sliko ribe in embalažo ribje paštete ...
2. Vsak učenec pokaže, kaj je prinesel, in se skupaj z vsemi učenci pogovorite, kakšen je posamičen postopek, da pride do izdelka, ki ga kupimo v trgovini. Primer: krava je travo, kmet jo pomolze, pelje mleko v mlekarno ... Tukaj se lahko pogovorite tudi o tem, da vsi otroci/učenci tega sveta nimajo dovolj hrane za vsakodnevne obroke in da bo takih vedno več tudi zaradi spreminjanja podnebja.
3. Z učenci nato na šelešamer ali odpadni karton na eno stran nalepite vse izvore hrane (na levo stran lahko napišete: »Ta pestrost je pripeljala ...«), na drugo stran plakata pa prilepite vso embalažo izdelkov (in lahko napišete: »... do teh prehranskih izdelkov«).

Izdelke lahko razstavite na vidno mesto v vašem vrtcu.

Za nadgradnjo delavnic lahko skupaj z učenci posadite tudi drevo ali rastlino v bližini vrtca, če je možno. Lahko pa spodbudite učence, da skupaj s starši ali skrbniki to storijo na domačem vrtu.

46. Delavnica: »SESTAVIMO ZGODBO« (vrtci, 1., 2 in 3. triada OŠ)

Cilj: učenci ob izvedbi delavnice spoznajo, da je vsak od nas drugačen in ima drugačen pogled na svet ter da nas različnost bogati. Učitelj poudari, da smo si različni, prav pa je, da to različnost ljudi okoli nas sprejemamo, ne glede na značaj, položaj v družbi, veroizpoved ... Ob tem je pomembno, da se zavedamo, da na drugem koncu sveta živijo naši sovrstniki, ki pa imajo čisto drugačne pogoje za življenje, manj možnosti za izobraževanje, težji dostop do pitne vode ...

Metode dela: skupinska.

Oblika dela: pogovor, metoda spodbujanja.

Pripomočki: pisalo, list papirja, delovni list z zgodbo deklice Rosene iz Zambije (najdete jo na sledečih straneh te publikacije) ali DVD »Živi preprosto in solidarno« - foto-film »Rosenina zgodba«.

Čas trajanja: 15 min

Potek dela:

1. Učence razdelimo v manjše skupine. Vsaka skupina vzame pisalo in izbere svojega pisatelja.
2. Učitelj učencem našteje 10 besed oz. besednih zvez (ki so vzete iz zgodbe 11-letne deklice Rosene iz Zambije), na podlagi katere morajo sestaviti svojo zgodbo. Besede zapišejo na plakat in pomembno je, da so vse besede vključijo v svojo zgodbo.
3. Ključne besede so: **skrbno dekle, starši, Zambija, reka, kantica, pouk, prinašanje vode, podnebne spremembe, pot, suša.**
4. Učitelj da skupinam 10 min časa, da sestavijo čim bolj izvirno zgodbo in ji določijo naslov.
5. Nato naj vse skupine preberejo zgodbo ostalim skupinam.
6. Ko vse skupine preberejo svojo zgodbo učitelj prebere zgodbo Rosene iz Zambije oziroma si skupaj pogledate foto-film »Rosenina zgodba«. Ob tem učitelj povzame, da je vsaka zgodba drugačna in vsak od nas ima drugačen pogled na svet ter da nas različnost bogati. Ob tem učitelj spodbudi učence, da se zavedajo svojega življenja in so veseli za vsak dan, ki je drugačen od ljudi na drugem delu sveta.

47. Delavnica: »KOLJKO VODE PORABIM VSAK DAN?« (2 in 3. triada OŠ)

Cilj: učenci ob igri spoznajo, da voda omogoča življenje in je eden osnovnih pogojev zdravja. Vse več je razlik v razporeditvi in količini padavin, ki vplivajo na hude posledice zagotavljanja pitne vode, ki je že sedaj največji problem in ima najhujše posledice za prebivalstvo v Afriki. Ob tem pa učence spodbudite, da se bodo zavedali, koliko vode porabijo vsak dan v primerjavi s svojimi sovrstniki. Učenci naj razmislijo o potratu in smotrni porabi vode.

Poudarimo vrednoto solidarnost do sočloveka.

Metode dela: individualna, frontalna.

Oblika dela: prikazovanje, razlaga, pogovor.

Pripomočki: list papirja, DVD – fotofilm »Rosenina zgodba« ali delovni list z zgodbo deklice Rosene iz Zambije.

Potek dela:

1. Povejte učencem, da povprečen Slovenec porabi 117 l vode na dan (vir: SURS, 2012).
2. Sledi naloga, da si učenci izračunajo koliko vode dnevno porabim vsakizmed njih. Vsak učenec naj na list papirja zapiše, kakšna je njegova dnevna poraba vode (ob pijači, tuširanju, izpiranju stranišča, kuhanju, pomivanju posode, pranju perila ...)
3. V pomoč naj vam bodo naslednji podatki:
 - pijača = 2 l vode
 - umivanje rok in obraza = 5 l vode
 - pomivanje posode = 15 l vode
 - izpiranje WC = 7 l vode
 - kuhanje = 2 l vode na dan
 - tuširanje = 9 l/min (vir: TROCAIRE, 2012)
3. Za primerjavo nato preberete Rosenino zgodbo oziroma si ogledate foto-film »Rosenina zgodba« in primerjate njeno življenje z vašim.
4. Sedaj naj vsak učenec na drugo stran lista zapiše, kako bo zmanjšal porabo vode v vsakdanjem življenju. Kateri razvadi se bo odpovedal (med umivanjem zob zapreš pipo, med tuširanjem zapreš vodo)
5. Ko vsak izmed učencev zapiše svoje ugotovitve, se razdelijo v več manjših skupin (5 ali 6 učencev) in vsak predstavi, kako bo poskušal zmanjševati porabo vode v vsakdanjem življenju.
6. Nato pa sestavijo skupni seznam, kako bodo zmanjševali vodo v šoli. (Npr. med miljenjem rok ne pustimo, da voda kar teče ...) in to obesite na vidno mesto v razredu.
7. Učitelj učence spodbudi, da se učenci odločijo, da bodo preživel en dan z 10 l vode (npr.: med umivanjem zob si vodo nalijem v kozarec, med tuširanjem zapiram vodo ..) in se potem o tem dnevu s sošolci pogovorijo, kako se počutili in kakšen je bil njihov učinek.

Slovenija se uvršča med vodno zelo bogate države v Evropi. Letno se po ozemlju Slovenije samo v rekah in potokih pretoči okoli 34 milijard kubičnih metrov vode. To pomeni, da skupna količina vode na prebivalca skoraj štirikrat presega evropsko povprečje. Vendar približno polovica ljudi na svetu nima dovolj vode, ne za vzgajanje rastlin in živali, tudi pitne vode ni dovolj. Čistost okolja, v katerem živimo, se kaže tudi v kakovosti vode, saj je ta ključna za zagotavljanje zdravega okolja in zdravja ljudi. (vir: SURS, 2012)

Ob tem nas lahko spomnijo naslednja dejstva:

- Skoraj polovica največjih svetovnih rek se suši in so zelo onesnažene.
- Ženske v Afriki in v Aziji v povprečju hodijo 6 km na dan, da pridejo do vode.
- 884 milijonov ljudi živi brez dostopa do čiste vode.
- Povprečna oseba v državah v razvoju uporabi 10 l vode na dan (za pitje, umivanje in kuhanje).

NAVODILA ZA IZVEDBO TEKA PODNEBNE SOLIDARNOSTI

I. Predhodne priprave na »Tek podnebne solidarnosti«

1. Predlagamo, da tek poteka **v okviru športne vzgoje** (jesenski, spomladanski kros, Cooperjevi teki itd.) ali v okviru **športnega dne**, lahko tudi v okviru **podaljšanega bivanja** (OŠ), dnevnih dejavnosti, obveznih **izbirnih vsebin, interesnih dejavnosti ali razrednih ur**.
Lahko pa je tek tudi večji dogodek v okviru EKO/tehničnega dneva, delovne sobote ali pa kot **zaključek leta**.
2. Tek podnebne solidarnosti na vaši šoli lahko poteka večkrat **skozi celo leto** oz. **v časovnem obdobju**, ki vam najbolj ustreza. Teke lahko navežete na posamezne mednarodne dneve, npr. 17. oktober (Svetovni dan boja proti revščini), 15. maj (Svetovni dan podnebnih sprememb), 25. maj (Dan Afrike) ...
3. »**Tek podnebne solidarnosti**« in delavnico **lahko z medpredmetnim sodelovanjem** izvaja več učiteljev (npr. učitelj družboslovja v sodelovanju z učiteljem športne vzgoje ali pri razredni uri izvedete pogovorno delavnico, pri športni vzgoji učenci/dijaki tečejo).
4. Prosimo vas, da pred tekom (lahko v sodelovanju z ostalimi učitelji) izvedete **pogovorno delavnico o problematiki podnebnih sprememb v povezavi z revščino v Afriki** in učencem/dijakom **razložite tudi namen teka**.
5. Za uvod učencem razložite glavni namen teka:
V »**Teku podnebne solidarnosti**« bodo učenci tekli v solidarnosti do ljudi v revnejših državah, predvsem v Afriki, ki jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadenejo.
S pretečenimi kilometri učencev, dijakov, študentov in splošne javnosti gradimo krog solidarnosti okoli planeta Zemlje (40.075 km).
6. Nato uporabite gradiva, ki smo vam jih poslali. **Oglejte si film** ali **PowerPoint predstavitev** ali **preberite Zgodbo o dečku Nangiru** ali uporabite **foto-govorico** ali **dramsko zgodbo Popotovanje štrka Simona** ter se na kratko pogovorite o problematiki podnebnih sprememb v povezavi z revščino v Afriki in življenjem njihovih sovrstnikov.
7. Vsak učenec/dijak naj **izbere specifičen (osebni) namen**, za kaj bo tekel, lahko pa **cela šola/razred** teče za isti specifični namen.
Na primer: Učenci/dijaki **tečejo v znamenje solidarnosti**:
 - do tistih, ki zaradi posledic podnebnih sprememb nimajo dovolj pitne vode ali hrane;
 - do tistih, ki prehodijo kilometre daleč, da oskrbijo z vodo svoje družine;
 - do vseh, ki so jih prizadele podnebne spremembe;
 - do tisti, ki so jih prizadele naravne katastrofe;
 - do tistih, ki zaradi posledic podnebnih sprememb na morejo hoditi v šolo;
 - do dečka Nangira, da bi lahko preživel svoje koze ...Učenci/dijaki lahko tečejo z namenom, da bi politiki namenili več sredstev za reševanje te problematike v Afriki itd. Učenci/dijaki specifičen namen teka **napišejo na listek ali plakat** oziroma **na majico**, ki jo bodo nosili, ko bodo tekli.
8. Učenci/dijaki oz. udeleženci teka bodo naredili že veliko, če se bodo začeli **spraševati, razmišljati** o ljudeh v revnih državah, ki jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadenejo. Veliko se lahko že spremeni, če to **ozavestimo**, se tega **zavedamo** in o tem **razmišljamo**. Tečejo lahko v solidarnosti do teh ljudi, med tekom mislijo nanje, na koncu jim posvetijo svoje kilometre.
9. Učenci/dijaki oz. udeleženci teka svojo solidarnost do ljudi v revnih državah, ki jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadenejo, lahko nadgradijo z neko **odločitvijo, dejanji** v vsakdanjem življenju, ki bodo konkretno vplivala na ljudi, ki so jim tek namenili.
Npr. če bo učenec/dijak tekel v solidarnosti do otrok, ki trpijo zaradi podnebnih sprememb še večje pomanjkanje vode, lahko svoj tek nadgradi z odločitvijo, da bo poskušal v 1 letu zmanjšati svoj negativni vpliv na podnebne spremembe s tem, da bo pazil, koliko vode bo porabil pri tuširanju, ali pazil, da bo ugašal vse elektronske naprave (jih ne bo puščal v stanju pripravljenosti) ali poskusil čim bolj uporabljati javni prevoz, kolo ali pa hoditi peš, s preudarnim nakupovanjem poskusil proizvesti čim manj odpadkov ...
Torej predlagamo, da se učenci v okviru »Teke podnebne solidarnosti« odločijo, **v solidarnosti do koga bodo tekli** (do tistih ljudi v Afriki, ki čutijo pomanjkanje pitne vode, hrane, ki so jih prizadele bolezni ... zaradi posledic podnebnih sprememb) in **kaj konkretnega bodo v svojem življenju spremenili** za reševanje te problematike.
10. Predlagamo, da ima vsak učenec/dijak, ki bo sodeloval pri teku, tudi **svojo štartno številko**, tako bo tek podoben pravemu »maratonu« in ga bo lažje spremljati.
Učenci/dijaki lahko od doma prinesejo **stare majice**. S flomastri ali drugimi barvami na majice napišejo **štartne številke** in **naslov teka** »Tek podnebne solidarnosti«, če želijo pa tudi zapišejo svoj namen teka (»Tečem v znamenje solidarnosti do ...«) ter svoje dejanje, po končanem teku pa še število pretečenih km. Lahko pa tudi učenci/dijaki svoje **štartne številke enostavno napišejo na liste** in jih s šivalnimi sponkami pričvrstijo na majice.
11. Če je možno, bi bile dobrodošle tudi **kondicijske priprave** na tek (pri predhodnih urah športne vzgoje).
12. Predhodno lahko pripravite z učenci/dijaki tudi **posebne plakate, s katerimi lahko na tek na vaši šoli povabite tudi**

starše, stare starše ... širšo javnost in medije. Plakate lahko nalepite tudi po vašem kraju in okolici, lahko tudi promovirate tek po radijskih postajah, lokalnih časopisih ...

II. Izvedba teka podnebne solidarnosti:

1. Pripravite seznam tekačev.
2. Označite pot oz. krog teka (npr. v dolžini 600 m, lahko več, lahko manj glede na zmogljivosti vaših učencev/dijakov).
3. Nato lahko na startu oz. cilju učitelj oz. učenci, ki ne morejo teči, posameznim učencem na kartonček ali na roko za vsak pretečen krog odtisnejo žig. Naj vas ne moti gneča, ki bi lahko nastala ob čakanju na žige, ob čakanju si učenci/dijaki lahko odpočijejo.
4. S tekom **učenci/dijaki zbirajo/beležijo pretečene kilometre**. Vsaka šola lahko po svoje šteje km.
5. Po končanem teku učenci/dijaki izročijo kartončke z žigi oz. s številom pretečenih km učitelju oz. učitelj prešteje število žigov, ki jih je prejel posamezen učenec/dijak in jih zapiše v skupno razpredelnico. Tako bo zapisan rezultat vsakega učenca/dijaka posebej, ob koncu teka pa vas prosimo, da seštejete vse pretečene km in **nam sporočite rezultat celotne šole**.

- Dodatni predlogi:** Na samem teku lahko poskrbite tudi za **sok** (okrepčilo tekačem J, **ozvočenje** (za sprotno poročanje o pretečenih km po zvočniku ...), **povabite tudi druge učitelje, starše, stare starše, vse, ki bi si želeli pridružiti ter lokalne medije** (radio, časopise, TV), lahko sodelujete s celotno ali z delom lokalne skupnosti – na primer z gasilci. Še posebno dobrodošle so vse vaše nove ideje ... Dogodek lahko tudi fotografirate, posnamete.
6. Na koncu teka naj vsak učenec/dijak tudi na **listek**, kamor je zapisal svoj namen teka, **napiše, koliko kilometrov/krogov je pretekel in za kakšen specifičen namen je tek**el, v solidarnosti do koga je pretekel svoje km oz. komu je namenil svoje km oziroma kakšna je bila njegova motivacija za tek (npr. za otroke v Afriki, ki vsak dan hodijo po več ur peš po vodo ali pa v šolo ...) ter kaj bo v 1 letu poskušal **spremeniti v svojem življenju** za reševanje problematike podnebnih sprememb. Te listke lahko nato prilepite na **oglasno desko na šoli** ali naredite plakat in ga obesite na vidno mesto, da ga bodo videli tudi drugi.
 7. Število kilometrov, namen teka ter odpoved v svojem življenju lahko zapišejo tudi na **štartne majice**, ki so jih predhodno izdelali (korak 10). Iz majic lahko v šolski avli ali po šolskih hodnikih priredite **Razstavo »Teka podnebne solidarnosti«**. Prosimo vas, da nam pošljete tudi kakšno fotografijo z razstave.
 8. Na koncu vas prosimo, da nam **sporočite pretečene kilometre**, št. tekačev in namene teka na povratnem obrazcu na priloženem dopisu ter nam največ **10 fotografij (ali videoposnetek)**, ki bodo nastale ob teku, pošljete na Slovensko Karitas, Kristanova 1, 1000 Ljubljana.
 9. Zelo veseli bomo tudi **zapisov namenov teka** in **zapisa odločitev učencev/dijakov**, kaj bodo v svojih življenjih poskušali spremeniti in s tem pripomogli k reševanju problematike podnebnih sprememb.
 10. Veseli bomo tudi vaših objav o »Tekih podnebne solidarnosti« na spletnih straneh, vaših člankov in prispevkov v lokalnih medijih ...
 11. Fotografije in videoposnetke, nastale ob teku, ter podatke o pretečenih kilometrih, število pretečenih km/št. vseh učencev šole, ki nam jih boste poslali, bomo **objavljali na naši spletni strani** www.karitas.si.

GOJIMO ZELENO

Za nadgradnjo teka lahko za lepši in bolj zdrav planet v razredu ali v okolici šole posadite sončnice. En paket, v katerem je 30 sončnic, je namenjen enemu razredu, ki skupaj posadi, neguje in opazuje rast sončnic.

Da boste lahko še pred poletnimi počitnicami občudovali lepoto cvetov, vam predlagamo, da jih posadite že v zgodnji pomladi. Več o sajenju sončnic je na kartici s semeni »**Gojimo zeleno**«.

ZGODBA DEČKA NANGIRA IZ KENIJE

delovni list

Ejoka!

Moje ime je Nangiro. Star sem okoli 12 let* in živim z očetom, babico, dvema bratoma in sestro. Mama je umrla lansko leto. Za družino sedaj skrbita stara mama in sestra, ki je bila lani stara 18 let. Živim v severnem delu Kenije in pripadam plemenu Turkana.

Iz fotografij lahko vidite, da je naša dežela zelo suha in prašna. Pri nas je celo leto zelo vroče in prejmemo zelo malo padavin.

Smo pastirska družina. Živali so nadvse pomembne za naše preživetje. Za Turkance je značilno, da imamo kamele in krave, vendar so koze bolj žilave in lahko preživijo z manj trave. Trenutno imamo 2 kozi, ki moji družini pomenijo vse. Moja naloga je, da skrbim zanje.

Od doma odidem ob 7h zjutraj in odženem koze vsaj do koščka trave ali grmovja. Če imajo koze dovolj hrane, dobimo mleko, ki je za nas zelo pomembno. Skrb za koze je težko delo zaradi sonca, peska in vročine, vendar sem ponosen, da imam tako odgovorno delo in lahko pomagam svoji družini.

Imeli smo več koz, vendar so nam med lansko sušo skoraj vse poginile. To je bilo zelo težko leto za nas. V žgočem soncu sem s svojo čredo več ur iskal hrano zanje, vendar je bil povsod le prah in pesek. Tudi 1 kilometer oddaljena reka je čisto presahnila.

Oče mi je povedal, da je bila naša dežela vedno suha, vendar ko je bil mojih let, je bilo življenje lažje. Bilo je več padavin in veliko več drevja, ki je rodilo sadje za ljudi in živali. Teh dreves že dolgo ni več.

Moj oče je vodja naše skupnosti in zelo veliko ve, vendar ne zna razložiti, zakaj se je vreme tako spremenilo. Pomaga tudi pri razdeljevanju hrane v res težkih časih. Skrbi, da ljudje, ki resnično potrebujejo pomoč, dobijo nekaj koruzne moke in olja za kuho.

Naše pleme na ta način tu živi že dolgo časa, vendar so se zaradi spremenjenega vremena nekateri ljudje morali preseliti v mesto in si skušali poiskati delo.

Slišal sem, da boste (v šoli) poslušali mojo zgodbo. Nihče v moji družini in tudi večina mojih prijateljev ni nikoli hodilo v šolo.** Jaz sem preveč zaposlen s skrbjo za koze, moja sestra pa je ves dan zaposlena s prinašanjem vode, pripravo hrane za družino in čiščenjem hiše. Moje upanje za prihodnost je, da bom lahko živel kot član plemena Turkana. Moj oče meni, da bo dežela postajala še sušnejša in da bo življenje postajalo še težje. Vendar upam, da bomo našli drugačne poti pridobivanja vode in da se bo naš način življenja lahko nadaljeval.

Vaš Nangiro.

* V kulturi plemena Turkana rojstnih dni ne praznujejo kot pri nas. Ljudje ne prejmejo rojstnih potrdil, tako da nimajo uradnih potrdil o datumu rojstva.

** Nangiro ne zna ne brati ne pisati. Zgodbo je zapisal na terenu sodelavec Irske Karitas (Trocaire).

ROSENINA ZGODBA

Moje ime je Rosena. Stara sem 11 let. Sem bistra, ljubeča in vedno pripravljena na kaj novega. Živim v vasi v afriški državi Zambiji skupaj s starši, tremi brati in štirimi sestrami. Rada skrbim za mlajše brate in sestre, ko sta starša na delu, rada pa se tudi igram in se zabavam.

V naši družini skrbim tudi za prinašanje vode, ki jo potrebujemo za kuhanje, pitje, umivanje, skratka za vse. Včasih smo po vodo hodili zelo daleč k reki, ki je od mojega doma oddaljena skoraj uro hoje. Pot, ki vodi k reki, je ozka in strma, polna grmičevja s trnjem, ki trga obleko.

Nositi vodo od reke do doma je bilo težaško delo. Hoja domov je bila še hujša, saj smo na glavah nosili težke, 10-litrne rumene kante, polne vode. Izdelala sem si manjši podstavek iz blaga, da me med nošenjem vode ne bi bolela glava. Taka teža je bila škodljiva tudi za moj vrat in hrbet. Pogosto zaradi bolečin v vratu ponoči nisem spala.

Preden smo v naši vasi dobili vrtino, smo po vodo hodili trikrat na dan – zjutraj, popoldne in na večer. Za prinašanje vode sem tako porabila običajno 3 ure dnevno. Ko sem se zjutraj ob 6.00 prebudila, sem z materjo in sestro Patricijo takoj morala k reki. Zato smo porabile približno 45 minut, če ne upoštevamo vrste. Pogosto smo namreč morali v vrsti čakati tudi druge ljudi, ki jih je bilo včasih po dvajset in več. Včasih se je delo zavleklo, tekla sem v šolo, a vseeno pogosto zamudila k pouku.

Mislili smo, da je voda iz reke primerna za pitje, saj je bila videti čista. To vodo so pile tako živali kot tudi mi. Žal je zaradi onesnažene vode v vasi izbruhnila kolera, ki je vzela življenje tudi moji babici. Skrbelo pa me je, da bi se kolera razširila, saj se ta bolezen širi z neverjetno hitrostjo.

Stanje se je za mojo družino znatno izboljšalo, odkar je lokalna nevladna organizacija s podporo Karitas iz Anglije in Walesa vasi zagotovila vrtino s črpalko za vodo - nekakšen vodnjak. Vaščani smo pomagali pri namestitvi te črpalke. Ta se nahaja le deset minut hoje od mojega doma. Moje življenje je sedaj mnogo lažje. Takrat, ko sem slišala, da bo naša vas bogatejša za vodnjak, pa sem od sreče kar zaplesala.

Družinam v naši vasi so priskrbeli tudi velik rezervoar za deževnico. Prej smo okoli hiše nastavljali vedra in s streh lovili vodo v času dežja. A te zaloge niso trajale dolgo, saj so bila vedra premajhna, bila pa so tudi brez pokrovov, zato je voda hitro izhlapela. Novi način shranjevanja vode je veliko učinkovitejši, saj nam rezervoar pri hiši zagotavlja vodo za dalj časa. Vodo uporabljamo za pitje in kuhanje in z njo ravnamo nadvse previdno – pitna voda je v naši vasi zelo dragocena!

Ker pa imamo sedaj vodnjak blizu doma, je moje življenje lepše. Imam namreč več časa, pa tudi energije za igro in druženje s prijatelji! Tudi k pouku ne zamujam več.

Včasih sem trpela za hudimi bolečinami v vratu, ki so mi kratile spanec. Sedaj mi ni več potrebno na naporno pot in bolečine so izginile. Najpomembnejše pa je, da je vodnjak ključno pripomogel k boljšemu zdravstvenemu stanju v naši vasi. Novih izbruhov kolere nismo zabeležili. Sedaj pijemo le čisto pitno vodo, zato je naše zdravje trdnije. Nekoč so nas mučile prebavne motnje, a tega ni več.

Pozdravčke iz Zambije vam pošiljam,
Rosena

RAZSTAVA IZDELKOV OTROK, UČENCEV IN DIJAKOV

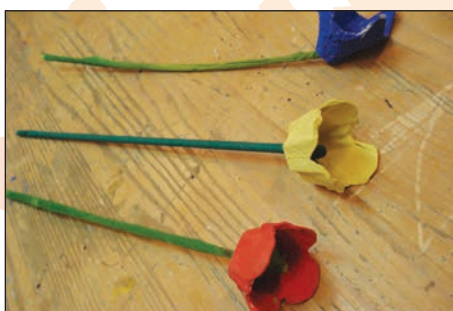
V zadnjem delu te publikacije vam predstavljamo simbolično razstavo izdelkov otrok iz 186-ih slovenskih vrtcev, učencev 343-ih osnovnih in 54-ih srednjih šol, ki so nastali pri delavnicah »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti« in pri »Tekih podnebne solidarnosti«. Otroci, učenci in dijaki so v okviru delavnic in pri izvedbi tekov razmišljali o tem, kaj so podnebne spremembe, zakaj se dogajajo ter predvsem kako vplivajo na življenje ljudi in na povečanje revščine v državah v razvoju, še posebno v Afriki. Na podlagi ogleda gradiv, pogovora z mentorji in razmišljanj o problematiki so mladi risali, pisali in ustvarjali različne izdelke iz odpadnih materialov v znamenje solidarnosti do vseh ljudi v državah v razvoju, ki najbolj trpijo zaradi posledic spreminjanja podnebja in v zavedanju, da mora vsak posameznik skrbeti za čisto okolje in s tem tudi za lepšo prihodnost vseh, ki živimo na tem planetu.

Ker je v okviru teh delavnic sodelovalo in ustvarjalo več 10 000 otrok, učencev in dijakov v obsegu te publikacije ni mogoče predstaviti vseh izdelkov. Zato smo simbolično izbrali po en izdelek iz sodelujočih vrtcev in šol. Prav vsi izdelki mladih, ki so sodelovali pri delavnicah, so za nas čudoviti. Razstavo vseh izdelkov iz sodelujočih šol si lahko ogledate na <http://www.karitas.si/mednarodna-pomoc/>.

Na Slovenski karitas se iz srca zahvaljujemo skupaj preko 1.500-im vzgojiteljem, učiteljem, profesorjem/mentorjem za izvedbo delavnic in vsem otrokom, učencem in dijakom iz skupaj 186-ih vrtcev in 397-ih slovenskih šol, ki so sodelovali in ustvarjali pri delavnicah »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti« in pri »Tekih podnebne solidarnosti« v letih od 2010 do 2012. Hvala vsem, ki ste s tem izrazili svojo solidarnost do ljudi v državah v razvoju, ki jih podnebne spremembe najbolj prizadenejo, in v Sloveniji pripomogli k osveščanju politikov in širše javnosti o problematiki podnebnih sprememb v povezavi z revščino v Afriki.

Cirius Vipava

Dom Antona Skale

Dvojezična OŠ Il Lendava

IV. OŠ Celje

OŠ Borisa Kidriča Kidričevo

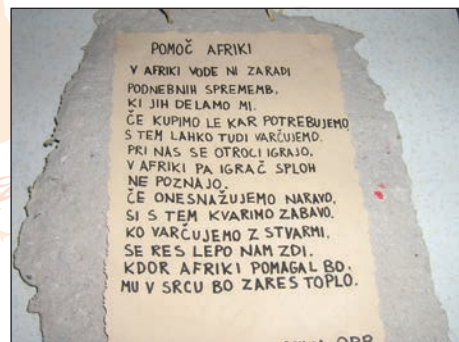
OŠ Franceta Prešerna Črenšovci

OŠ Mihe Pintarja Toleda Velenje

OŠ Vitanje

OŠ Franja Malgaja Sentjur, POS Blagovna

OŠ Velika dolina

OŠ Angela Besednjaka

OŠ Antona Ingoliča Sp. Polskava, PŠ Zg. Polskava

OŠ 16. decembra Mojstrana

OŠ Antona Globočnika Postojna

OŠ Antona Ingoliča Spodnja Polskava

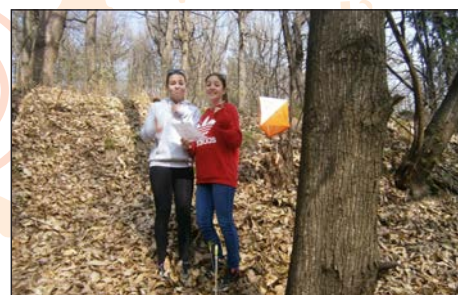
OŠ Bežigrad

OŠ Bakovci, POŠ Dokleževje

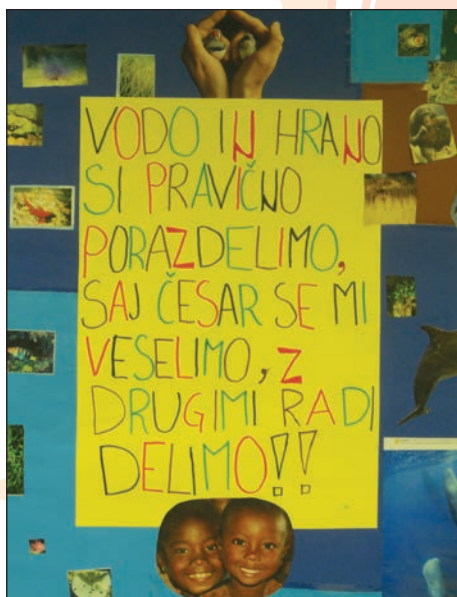
OŠ 8 talcev Logatec, PŠ Laze

OŠ Bičevje

OŠ Angela Besednjaka Maribor

OŠ Cirila Kosmača Piran

OŠ Bistrica ob Sotli

OŠ Col, PŠ Podkraj

OŠ Črna na Koroškem

OŠ Dob, PŠ Krtnina

OŠ Col

OŠ Danila Lokarja Ajdovščina, PŠ Lokavec

OŠ Dobravlje, PŠ Črniče

OŠ Cvetka Golarja, PŠ Reteče

OŠ Danila Lokarja

OŠ Dobravlje, PŠ Šmarje

OŠ Črna na Koroškem, PŠ Žerjav

OŠ Brinje Grosuplje

OŠ Dobravlje, PŠ Vipavski križ

OŠ Dobje

OŠ Brezno Podvelka

REŠILA SEM SVET

Rešila bom svet
 Vse od morja do nebes!
 Rešila bom svet,
 Saj potrebuje mnogo čudes.
 Pogledj naokrog –
 Premalo vode, pregost promet, industrijski smog ...
 Odločila sem se, da bom red naredila
 In pri tem mi bo pomagal prav vsak otrok.
 Juhej, rešila sem svet
 Vse od morja do nebes!
 Rešila sem svet,
 Da ga opeval bo lahko še kakšen poet.
 Glej . zdaj zemlja tiha
 Vsa spočita tiha diha.
 Njen obstoj rešili smo mi,

Zato ne dovolimo, da jo zopet uničili bi!

OŠ Blaža Arnič Luče

OŠ Blaža Arnič Luče

Afričani se zbudijo ob štirih ali petih zjutraj, mi pa se ob 6.30 ali 7.00. Jaz ne rabim pešačiti več kilometrov po pitno vodo, saj jo imamo doma. Ko vstanem, se umijem. V Afriki se ne morejo pogosto umivati, ker nimajo dovolj vode niti za pitje. V Afriki za zajtrk popijejo le čaj, medtem ko smo mi navajeni na obilne zajtrke. V šolo vedno prihajamo pravočasno, česar v Afriki ne morejo, saj morajo najprej poskrbeti za preživetje. Pri nas imamo topla in kvalitetna ter lepa oblačila, v Afriki nosijo raztrgana in umazana oblačila. V šoli imamo malico in kosilo ali popoldansko malico. V Afriki je kosilo največkrat edini obrok v dnevu, vendar se nikoli ne najedo do sitega. Po šoli napravimo domačo nalogo in se učimo. V Afriki se učijo le nekateri. Prosti čas največkrat zapolnimo s hobiji, kot so gledanje TV, brskanje po spletu ... Tega v Afriki ne poznajo. Zvečer zaužijemo večerjo, medtem ko Afričani popijejo le kozarec vode. Tjaša, 9. B, OŠ Borisa Kidriča Kidričevo

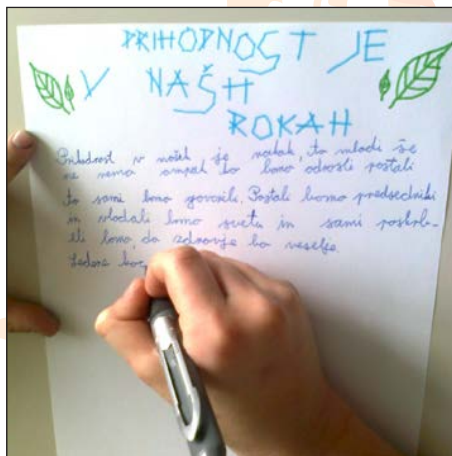
OŠ Braslovče

OŠ Dolž

OŠ Dobravlje, PŠ Vrtovin

OŠ Dobravlje

OŠ Cerkvencjak, PŠ Vitomarci

OŠ Cirkulane - Zavrč

OŠ dr. Bogomirja Magajne Divača, POŠ Senožec

OŠ Draga Kobala Maribor

OŠ Dravljje

OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova

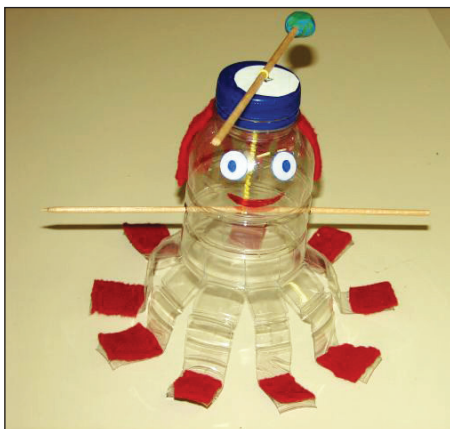
Živi preprosto in solidarno - v smeri podnebne pravičnosti

Odzivi učencev na delavnico Igro vlog, kjer so se otroci postavili v različne vloge otrok:

Bil sem podhranjen in dehidriran deček iz Ruande, kjer jim je suša uničila ves pridelek. Bil sem zelo žalosten, ker nisem imel hrane in vode. Nekaterih stvari kot so telefon, televizor in računalnik sploh nisem poznal. Želel sem si, da bi tudi jaz živel v bogati družini, da bi ne bil lačen in imel dovolj pitne vode in se lahko posladkal s koščkom čokolade. Zavedam pa se, da tudi pri nas v Sloveniji živijo revni ljudje, ki nimajo vsega, kar potrebujejo za normalno življenje. Kristjan, 4.r., OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova

Počutil sem se zelo slabo. Ni bilo dovolj vode in hrane. Upam, da se nam kaj podobnega ne bo nikoli zgodilo. Zelo bom vesel, če bodo čez čas povedali, da nikjer na svetu ljudje več ne umirajo zaradi lakote. Žan, 4.r., OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova

Bila sem vesela, da v poplavah nisem umrla. Res nisem imela ničesar, ostala sem pa živa, kar je najpomembnejše. Upam, da mi bodo pomagali dobri ljudje. Urška, 4.r., OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova

OŠ Dušana Muniha Most na Soči

OŠ Fram

DRAGI NANGIRO

KO RAZMIŠLJAM O TEBI,
MI JE ZELO ZELO HUDO
IN V SRCU MI POJE TAKO:
TUNK TUNK TUNK.
KO PA RAZMISLIM,
DA POMAGALA TI BOM,
PA MI V SRCU POJE LEPO.

OBLJUBIM TI: DA BOMO ODPADKE
LOČEVALI SKRBNO,
DA V KOŠ VRGLI BOMO LEPO,
DA VAM V AFRIKI LAŽJE BO.

OŠ Frana Albrehta Kamnik

OŠ Draga Kobala, PŠ Brezje

OŠ Dutovlje, PŠ Tomaj

OŠ Dutovlje

OŠ Franca Lešnika Vuka Slivnica

OŠ Dragomelj

PRIHODNOST JE V NAŠIH ROKAH

PESMICA ZA NINGIRA

Rad bi, da ves svet preživi,
živali, rastline in ljudje,
rad bi, da Afrika preživi.

Ko ledeniki se stopa,
ko poplave se nar'že,
vi, mi in oni bi umrli,
in svet nas bi ujel.

Če ne bi kupovali brezvezne stvari,
če ne bi odlagali smeti v okolje,
v vaši Afriki lažje bi živeli.

Če bi vsi ljudje pomagali naravi,
bi še šlo,

a skoraj smo brez moči.
Matic Vrečko, PŠ Begunje

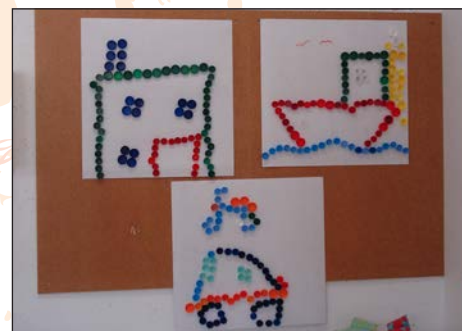
OŠ Franja Goloba Prevalje, PŠ Leše

OŠ Dušana Flisa Hoče

OŠ Grad

OŠ Gabrovka - Dole

OŠ Idrija, PŠ Godovič

OŠ Idrija

OŠ II. Murska Sobota, PŠ Krog

OŠ II. Murska Sobota

OŠ Mozirje

OŠ Istrskega odreda Gračišče

OŠ Ivana Cankarja, PŠ Cven

OŠ Ivana Kavčiča Izlake

OŠ Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica, PŠ Srednja vas

OŠ Janka Glazerja Ruše

OŠ Jarenina

OŠ Jelšane

OŠ Jurčičevega Drejčka Ravne na Koro-

OŠ Ketteja in Murna Ljubljana

OŠ Koroški Jeklarji

OŠ Kobilje

OŠ Komen

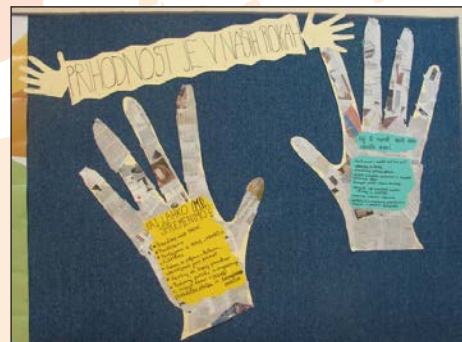
OŠ Lava Celje

OŠ Komen, PŠ Štanjel

OŠ Koroški Jeklarji, PŠ Kotlje

OŠ Litija

OŠ Koroška bela Jesenice

OŠ Kungota, PŠ Svečina

OŠ Milke Šobar - Nataše Črnomelj

OŠ LA Grosuplje, PŠ Žalna

Kot triletna deklica, ki je zbolela za malarijo, sem se počutila zapuščeno. Ker ni bilo zdravnika, me je zdravil vrač. Ker sem si zelo želela živeti, sem ozdravela. Zelo si želim, da bi lahko vsi otroci šli k zdravniku, ko bi zboleli. Nuša, 4.r., OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova

Zaigral sem sina veleposlanika in imam prijetna občutja. Upanja imam veliko. Pri tej vlogi me ni bilo ničesar strah. Živim v veliki hiši. Življenje v Afriki se mi zdi revnejše, kot pa v naši državi. Zelo rad bi pomagal tem ljudem. Ne bom več onesnaževal okolja, manj elektrike bom porabil. Ljudem v Afriki bom podaril hrano in vodo. Želim si, da bi bili tudi otroci v Afriki veseli. Maj 4. B, OŠ Ljutomer

OŠ Leona Štuklja Maribor

OŠ Oskarja Kovačiča Škofije

OŠ Minke Namestnik Sonje

OŠ Ormož

OŠ Log - Dragomer, PŠ Bevke

OŠ Malečnik

OŠ Mirana Jarca

OŠ Louisa Adamiča Grosuplje, PŠ Št. Jurij

OŠ Marija Vere

OŠ Mokronog

OŠ Lovrenc na Pohorju

Danes smo za otroke v Afriki tekli kratek maraton. V kratkem času sem pretekel štiri kroge okoli igrišča. Upam, da smo zbrali dovolj kilometrov za revne otroke.

OŠ Miklavž na Dravskem polju, PŠ Dobravec

OŠ Mestinjce

OŠ Notranjski odred Cerknica, PŠ 11. maja

OSNOVNA ŠOLA PIVKA

WE MUST DO SOMETHING TO SAVE OUR WORLD!

- 1 We will turn off the lights when we are not in the room.
- 2 We will have a shower instead of having a bath.
- 3 We will try to persuade our parents to walk short distances or ride a bike instead of going by car.
- 4 We will share our ideas with our friends.

Find the key words in the word search.

Mary's Story

W	I	Q	M	U	L	J	Y	N	C	L
K	M	Q	O	P	T	O	Q	R	A	A
T	H	G	U	O	R	D	O	K	A	L
D	I	N	I	S	S	T	E	H	X	M
I	T	I	V	H	P	T	Q	B	C	U
R	O	Y	L	O	U	A	Q	F	X	S
A	R	R	H	R	Y	K	U	R	A	E
L	A	D	K	N	S	T	A	O	G	F
E	K	A	E	J	U	A	R	P	M	E
O	N	K	W	S	I	U	S	G	C	V
A	Q	J	E	G	M	T	P	R	R	B

ARID	DROUGHT	DRYING	GOATS
KENYA	LAKETURKANA	MARY	POSHO
RURAL	SCHOOL		

OŠ Pivka

OŠ Odranci

OŠ Mirna Peč

OŠ Olge Meglič Ptuj

OŠ Podgora Kuteževo

Živi preprosto in solidarno - v smeri podnebne pravičnosti

OŠ Podgorje pri Slovenj Gradcu

Z velikim zadovoljstvom vam sporočam, da je bil Tek podnebne solidarnosti, ki smo ga izvedli na naši manjši, a s ponosom povemo novi PŠ Šentrupert (23 učencev) izredno lepo sprejet. Z gradivom smo bili zadovoljni in nam je bilo v pomoč pri začetnem usmerjanju učencev in izvedbi delavnic (pogovori, podajana mnenj, iskanje rešitev, ...priprava štartnih števil, zapisi namena teka, ...). Največje navdušenje pa je bilo ob sami izvedbi teka. Žar v otroških očeh in trud vložen v tek oz namen teka je bil neverjeten. Smo na pravi poti, da postopno dosežemo namen te akcije. V pomladnem času planiramo k sodelovanju povabiti tudi starše.

Hvala vam za povabilo in se še priporočamo.

OŠ Ponikva pri Žalcu

OŠ Radelje ob Dravi

POMAGAJMO
 Ko vržeš hrano stran,
 se spomni črne dežele,
 se spomni nanj,
 na dečka,
 ki hodi po vodo vsak dan,
 kilometre od doma stran.
 Vode je malo,
 hrane še manj,
 zdravje slabi jim
 iz dneva v dan.
 Vsak ne more v šolo,
 pa željo ima,
 postati zdravnik,
 učitelj-morda.
 Zato mi, ki smo tu,
 na drugem koncu sveta,
 pomislimo nanje,
 pomagajmo,
 kar se le da.

Drejc Polančec, 3.r, OŠ Ribno

OŠ Preska, PŠ Sora

OŠ Prevole

OŠ Prežihovega Voranca Jesenice

OŠ Prežihovega Voranca Maribor

OŠ Podzemelj

OŠ Pohorskega odreda Slovenjska Bistrica,
 PŠ Zgornja Ložnica

OŠ primož Trubar Laško, PŠ Rečica

OŠ Puconci, PŠ Mačkovci

OŠ Rudija Mahnič Brkinica Pregarje

OŠ Srečka Kosovela Sežana, PŠ Lokev

OŠ Stična, PŠ Višna Gora

OŠ Šempeter

OŠ Srečka Kosovela Sežana

OŠ Stična

OŠ Šenčur, PŠ Voklo

OŠ prof. dr. Josipa Plemlja Bled

OŠ Stopiče, PŠ Podgrad

OŠ Šentjernej

OŠ Staneta Žagarja Lipnica

OŠ Stročja vas

OŠ Škofja Loka - mesto

OŠ Stari Trg ob Kolpi

OŠ prof. dr. Josipa Plemlja, PŠ Bohinjska Bela

OŠ Radenci

Živi preprosto in solidarno - v smeri podnebne pravičnosti

OŠ Šmarje pri Jelšah

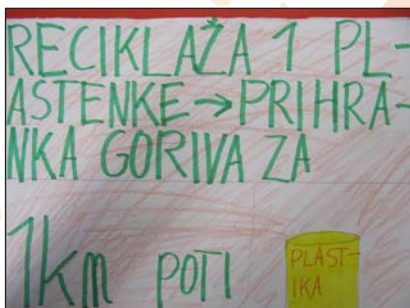
OŠ Šturje Ajdovščina

OŠ Trzin

OŠ Šmartno v Tuhinju, PŠ Sela

OŠ Šturje, PŠ Budanje

OŠ Velika dolina

OŠ Šmihel, PŠ Birčna vas

OŠ Toneta Šraja Aljoše

OŠ Velika Nedelja, PŠ Podgorci

OŠ Store

OŠ VIČ Ljubljana

PRIHODNOST JE V MOJIM ROKAH

Ljudje na Zemlji ravnajo in ravnanje si karje naredijo:

Sekirat prosalijo na druge ljudi in ne ugasajo luči.

Čistilsko je vedno še več ko ni več koe.

Školarci ljudje vodo potrebujejo in se njo varčujejo.

Ne pa se ne zmenimo kako to, da nam je lepo.

Z avtomobili radek omenjavajemo in maravo s tem ne varčujemo

OŠ Voličina

DRAGI PREDSEDNIK DANILO TÜRK

Učitelj, vas vedno po težavnih študijskih obdobjih, ko se učenci odločajo, da se bodo vključili v ekološko dejavnost, se vam zahvaljujem. Vaša želja, da se učenci vključijo v ekološko dejavnost, je za mnoge učence priložnost, da se vključijo v ekološko dejavnost. Vaša želja, da se učenci vključijo v ekološko dejavnost, je za mnoge učence priložnost, da se vključijo v ekološko dejavnost.

OŠ Rovte

OŠ Remšnik

OŠ Selnica ob Dravi

OŠ Vrhovci

Tretja OŠ Slovenj Gradec

Zavod za slepo in slabovidno mladino

OŠ Žužemberk

VIZ II. OŠ Rogaška Slatina, PŠ Kostrivnica

Ekonomška šola Ptuj

POŠ Letuš

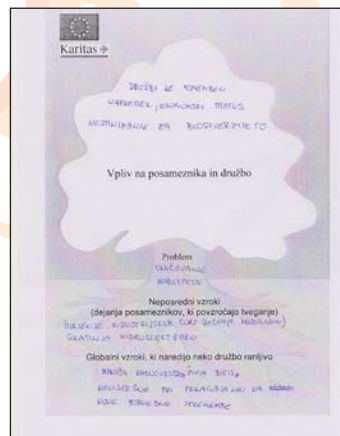
Biotehniška šola Maribor

OŠ SE Vincenzo e Diego de Castro de

POŠ Loka pri Žusmu

Gimnazija Brežice

ŽIVI PREPROSTO IN SOLIDARNO
 Kaj za nas pomeni živeti bolj preprosto?
 -kupuj manj hrane,
 -kupuj samo tisto, kar potrebuješ,
 -uporabljalj manj telefonov in računalnikov,
 -uporabljalj javni prevoz (kolo) in hodi peš.
 Ali Afrika potrebuje našo pomoč? Kakšno?
 -Predavanje mi je bilo zelo zanimivo in mislim, da bi jim lahko pomagali, lahko bi jim na primer dali oblačila.

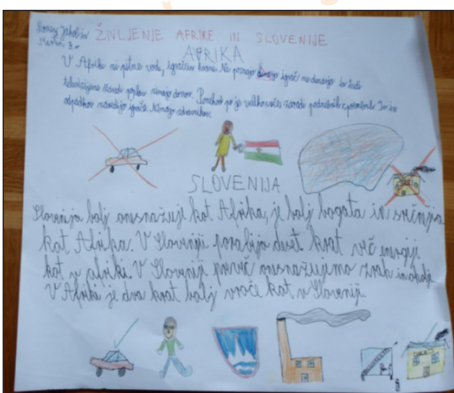
-Predavanje mi je bilo zelo všeč in zelo zanimivo, dalo mi je malo za misliti. Mislim da Afrika potrebuje našo pomoč, predvsem oblačila. Super se mi zdi, da ljudje delajo kot prostovoljci, ker v tem svetu s svojimi dejavnimi naredijo veliko dobrega.

-Načeloma rabijo naša oblačila in igrače, še bolj pa zdravnike, ki bodo razširili znanje tudi njihovim zdravnikom. Krut primer je ta, da tamkajšnji ljudje umirajo zaradi virusa, ki ga pri nas ozdravimo v dveh dneh.

-Predavanje je bilo pohvale vredno in se mi zdi, da je to resnično poučna stvar. A vse bolj, kot premišlujem o vsem skupaj se mi zdi, da smo pravzaprav mi tisti, ki potrebujemo pomoč. Ljudje v Afriki so svojega življenja vajeni in potrebujejo samo nekatere stvari. Mi "belci" pa smo tisti, ki imamo vsega dovolj in preveč. Ko bom odrasla sem skoraj prepričana, da bom odšla v Afriko kot prostovoljka.

-Zanimivo predavanje, vendar mislim, da bi ljudi v Afriki pustili na miru, saj so čisto srečni s svojim življenjem.

-Videli smo, da so ljudje tam zelo preprosti in bi se

PŠ Golo

Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer

Živi preprosto in solidarno - v smeri podnebne pravičnosti

lahko zgledovali po njih. Čeprav nimajo vseh dobrin, ki bi jih življenjsko potrebovali (voda, hrana, medicina), so veseli, srečni in zadovoljni vsaj s tistim, kar sploh imajo.

-Predavanje mi je dalo misliti o našem izobilju in o njihovi revščini. Mi nismo zadovoljni glede našega luksuza, oni pa zadovoljno živijo v revščini.

Pripravili dijaki 1. č in 1. d Gimnazije ESIC Kranj.

OŠ Renče, PŠ Bukovica

OŠ Rodica

OŠ Rove

OŠ Rovtarske Žibrše

OŠ Slave Klavore Maribor

Gimnazija Jesenice

Gimnazija Ledina

gimnazija Litija

Gimnazija Poljane

NAJMANJ ZASLUŽNA CELINA ZA PODNEBNE SPREMENBE, A NAJBOLJ... »JASNO« AFRIKA!

V razvitih državah s svojim absurdnim počtetjem najbolj prispevamo k podnebnim spremembam in s tem v povezavi povečujemo učinek tople grede.

Predvsem v zadnjih letih človek s svojimi dejavnostmi – s prometom, industrijo in kmetijstvom, spreminja podnebje. Tu se postavlja predvsem vprašanje, ali je res potrebno tako počtetje – ali se je res potrebno do 200 metrov oddaljene trgovine peljati z avtomobilom, ali je res potrebno izdelovati najbolj »bedne« izdelke in zato odpreti novo tovarno za izdelavo le teh... Dejstvo je, da pri onesnaževanju ne gre le za nas, temveč tudi druge, ki jim narava že tako ali tako ne prizanaša. Predvsem je tu v ospredju Afrika, kjer so vse pogostejše suše, v prihodnje pa lahko na tej celini pričakujemo, poleg še večjih sušnih obdobij tudi poplave (ogrožena so predvsem območja ob Nilu). Ta dva dejavnika, za katera smo v največji meri krivi ravno mi, v razvitih državah, pa prinašata mnogo več, kot si predstavljamo. Velika večina prebivalcev črne celine je odvisna od kmetijstva in s podnebnimi spremembami bo vse manj primerne zemlje za pridelavo hrane. Zaradi posledic podnebnih sprememb se večja tudi število obolelih, na primer zaradi nezadostne količine pitne vode se pojavi dehidracija, diareja, kolera in druge bolezni, zaradi širjenja žuželk na območja kjer jih preje ni bilo se večja število obolelih z malarijo. Zaradi pomanjkanja hrane se večja tudi število podhranjenih. Vse to pa vodi tudi do konfliktov in sporov na primer zaradi pitne vode ali rodovitne zemlje.

Ja, za vse to, kar se je zgodilo in se še dogaja je kriv vsak izmed nas, ki je prispeval delež za to, da se v državah tretjega sveta vsako jutro zbudijo z istim ciljem – kako priti do hrane ali vsaj pitne vode!

Zato s pametnim počtetjem, v smislu, da ločujemo odpadke, varčujemo z energijo in vodo poskrbimo, da bomo čim manj vplivali na to, da se bo podnebje spreminjalo in da se bodo v Afriki (če že ne vsi) vsaj otroci z boljšimi pogoji za preživetje, lahko v nov dan zbudili nasmejani z dejstvom, da bodo lahko počeli tudi kaj drugega, kot v brezupju čakali na to, ali bodo prišli vsaj do vode... Torej poskrbimo za to, da bo prebivalcem črne celine ostala črna le barva kože ne pa tudi življenje!

Primož Berčan, 2. a, Gimnazija Litija

Gimnazija Poljane

OŠ Rudolfa Maistra Šentilj, PŠ Ceršak

OŠ Slivnica pri Celju

Lesna šola Maribor

VIZ vrtec Ormož, enota Miklavž pri Ormožu

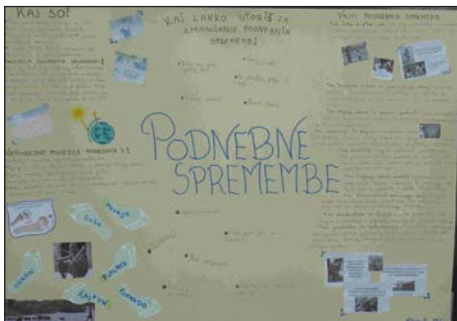
Vrtec Agata Poljane

Prometna šola Maribor

Vrtec Bohinjska bela

Srednja zdravstvena šola Murska Sobota

Vrtec Ajdovščina, oddelek Črniče

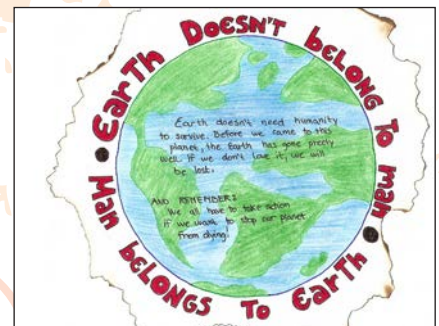
Vrtec Nova vas

SŠ Kočevje

Vrtec Ajdovščina, oddelek Selo

SŠ Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

SŠ Kočevje

SŠ Slovenjska Bistrica

SŠ Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

OŠ Simona Gregorčiča Kobarid, PŠ Smast

SŠ za strojništvo, mehatroniko in medije

ŠC Velenje

Živi preprosto in solidarno - v smeri podnebne pravičnosti

Človekova pravica do vode je nujna za zdravo in dostojanstveno življenje

Veliko otrok v tem trenutku preživlja trpljenje, suša trpinči ljudi, na drugi strani poplava jih mori.

Mnogo ljudi se vedno znova skuša rešiti, na žalost je veliko takšnih, ki še upa nočejo vlti. Vsi bi radi rešili težave, ampak na svetu ni državne zastave,

ki bi znala rešiti probleme prave.

Na milijone ljudi čaka na pomoč, vsak dan je boj človeka, da preživi noč.

Cikli padavin so iz leta v leto drugačni, ljudje vedno bolj lačni ...

Nekateri hrane, drugi denarja.

Ne zavedamo se, kaj njim pomeni jutranja zarja.

Nov dan, nov začetek, nov kup revnih ljudi, ki čakajo, da jih narava pomori.

Le kaj so njihova vprašanja iz dneva v dan?

Kje si?

So na drugem koncu sveta drugačni?

So prav taki in lačni?

So prav tako željni vode?

Jih prav tako v prsih bode?

»Sem le eden izmed milijonov,« je naš odgovor.

Kaj lahko storim?

Če bi vsak razmišljal drugače,

podaril kos svoje pogače,

bi bila stvar, ki se zdi brez vrednosti, za nekoga bogastvo, ki si ga želi.

Špela Kvas, 2.a; Srednja šola Slovenska Bistrica

TŠC Kranj

Antonov vrtec

Žabice skokice

OŠ Gustava Šiliha Laporje

OŠ Gustava Šiliha Maribor

Vrtec Hrastnik

OŠ Spodnja Idrija

Marijin vrtec Cerklje

Dječji vrtec Opatija

Hiša otrok Dravljje

Hiša otrok, vrtec Montessori

OŠ Hajdina, vrtec Najdihojca

OŠ Stopiče, vrtec Stopiče

Vrtec Brezno

Otroci vrta Čepovan

Kdo onesnažuje naravo?

- Ljudje mečejo smeti kar v naravo,
- kužki kakajo po igriščih in travi,
- ljudje mečejo cigaretno ogorke kar na tla,
- preveč avtomobilov, premalo hodimo peš,
- v tovarnah kurijo razne odpadke, dim gre v zrak in mi ga dihamo.

Kako lahko mi poskrbimo za naravo?

- Pipo vedno zapremo, da ne pride do poplave, da ne zmanjka čiste vode,
- če imamo čisto vodo zdravo živimo, zato jo moramo uporabljati pametno,
- luč ugasnemo, kadar je zunaj dan in sonce,
- hrane ne mečemo v smeti, jemo vse, da smo zdravi in živi, ker v hrani so vitamini, ki nam dajejo zdravje,
- počistila bi vso naravo,
- v Afriko bi poslala hrano, vodo in obleke,
- Slovenijo bi počistila,
- otroke iz Afrike bi povabila v Slovenijo, zato da bi lahko jedli in pili čisto vodo, v gozdu bi si požagali deske, naredili orodje in zgradili hiško na svetlobi,
- vozili bi se s kolesi, skiroji, rolarji in hodili peš ali se vozili z avtobusi v mestu,
- življenje proč od mesta, na vasi, je bolj zdravo, ker je tam veliko trave in dreves.

vrtec Čepovan

Vrtec Ciciban Sevnica

Otroški vrtec Šmarje pri Jelšah, DO Kristan vrh

Vrtec Črnuče

vrtec Čenča Kranj

OŠ Rudija Mahničič - Brkinica Pregerje,

Vrtec Čirče, kranjski vrtci

OŠ Naklo, vrtec pri PŠ Duplje

Vrtec Dobje pri Planini

Vrtec Dolenja Trebuša

Vrtec Dominik Savio Karias Domžale

OŠ Markovci, enota vrtec

Živi preprosto in solidarno - v smeri podnebne pravičnosti

Vrtec Dornava

Vrtec Dravograd, oddelek Libeliče

VRTEC IDRİJA, enota Spodnja Idrija

Vrtec Dravograd, enota Šentjanž

Vrtec Ig

Vrtec Dravograd

Vrtec Jana

Vrtec Ivana Glinška Maribor, enota Pristan

Vrtec Filovci

Vrtec Ig, enota Sonček

Vrtec Ivana Glinška Maribor

Vrtec Dvor

OŠ Bistrica ob Sotli, enota vrtec Pikapolonica

OŠ Frana Kocbeka Gornji grad, vrtec

OŠ dr. Janeza Mencingerja, vrtec Bohinj

Vrtec Jelka

Vrtec Jožefa Maslo Ilirska Bistrica

Vrtec Laško, enota Rimske toplice

Vrtec Ježek pri OŠ Sv. Tomaž

Vrtec Jožice Flander Maribor

Vrtec Laško

Vrtec Jadvige Golež Maribor

Vrtec Kokrica

Vrtec Litija, enota Kresničke

Vrtec Juršinci

Vrtec Kolezija, enota Murgle

Otroški vrtec Šmarje pri Jelšah

Vrtec Kal nad Kanalom

Vrtec Kozje

Rahelin vrtec Preska

OŠ in vrtec Apače, enota Stogovci

OŠ Nazarje, vrtec Nazarje

Vrtec Benedikt

Živi preprosto in solidarno - v smeri podnebne pravičnosti

Vrtec Ljutomer

Vrtec Mala Cvetka Kresnice

Vrtec Mavrica Brežice

Vrtec Log-Dragomer, enota Log

Vrtec Mala nedelja

Vrtec Medvode

Vrtec Mavrica Vojnik

Vrtec občine Moravske Toplice, enota Martjanci

Vrtec Metlika

Vrtec Lendava, DE Gaberje

Scuola dell'Infanzia LA COCCINELLA Pira-no Lucia

Vrtec Nova Gorica

Vrtec Ajdovščina, enota Ribnik

Vrtec Antonina

Vrtec Apače, enota Stogovci

VRTEC ORMOŽ

KDO JE NANGIRA? ODGOVORI OTROK- dobresedni prepisi

OTROK: pri babici sem narisala roke moje prihodnosti in Nangira. Nangira nima časa za šolo, ker mora peljati koze past in pit. Pri njem imajo iz slame hiše, na tla si dajo cote in na njih spijo. Nangir mora hoditi po vodo, nima veliko za jesti in piti, nima časa za v šolo, tam je samo puščava, pa prah in pesek.

OTROK: Nangira si naredi igrače iz smeti, naredili so si postelje, imajo slamo na tleh, mora paziti na koze od očeta, da mu ne pobegnejo. Nangira nikdar ne gre v šolo, vedno mora pasti koze, vedno ostane doma, mora hoditi daleč po vodo, naredijo si žoge, imeli so zamazano vodo, tam je voda reke Nil.

Vrtec Pedenjped, enota Lipoglav

Vrtec Pikapolonica Cerkvenjak

Vrtec Ostržek Golnik

Vrtec Otona Župančiča Črnomelj

Vrtec Pedenjped Novo mesto, enota Pikapolonica

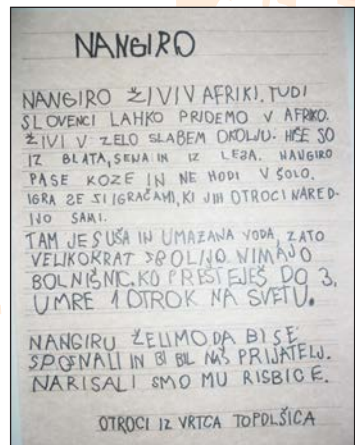
Vrtec Pedenjped, enota Kašelj

Vrtec Podbočje

Vrtec pri OŠ Žirovnica

Vrtec Šostanj, enota Urška Topolšica

skupina ŽOGICE, 3-4 leta

VVO Jesenice, VVE Cilke Zupančič

VVE Sv. Jurij pri OŠ Sv. Jurij

VVZ Antona Medveda

VVZ Kekec Grosuplje, enota Pika Smarje-

VVZ Radovljica, vrtec Begunje

Vrtec Podgorje

Vrtec pri OŠ Istrskega odreda Gračišče

Vrtec Radenci, Radenski mehurčki

Vrtec Polhek Polsnik

VVZ Slovenj Gradec, enota Legen

Vrtec Sladki Vrh

Vrtec pri OŠ Komandanta Staneta Draga-

Vrtec pri OŠ Velika Dolina

Vrtec Sončni žarek

Vrtec pri OŠ Gustava Šilihga Laporje

Vrtec pri OŠ Železniki

Vrtec pri OŠ Lovrenc na Pohorju

VVZ Radovljica, vrtec Kropa

Vrtec Ptuj, enota Tulipan

Zasebni vrtec Kobacaj

Vrtec Studenci Maribor

Vrtec Šentjur, enota Slivnica

Vrtec Šmarje pri Jelšah, enota Šentvid

Vrtec Škofja Loka

Vrtec Trbovlje, enota Pikapolonica

Vrtec Šentjur, enota Blagovna

Vrtec Škratek Svit Vodice

Vrtec Vodmat, enota Klinični center

Vrtec Šentjur, enota Loka

Vrtec Žiče

Vrtec Vransko

VVZ Slovenj Gradec, oddelek Sele

Vrtec Žužemberk

Odprto pismo, ki so ga skupaj s publikacijo »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti« prejeli poslanci, posamezni ministri, predsednik vlade in predsednik države

Spoštovani!

Na Slovenski karitas smo v okviru tri-letnega mednarodnega projekta ozaveščanja in izobraževanja za razvoj »V smeri podnebne pravičnosti v državah v razvoju s poudarkom na podsaharski Afriki« (2010 – 2012), ki sta ga sofinancirala Evropska unija in Ministrstvo za zunanje zadeve RS, v Sloveniji izvedli različne aktivnosti ozaveščanja o problematiki podnebnih sprememb v državah v razvoju. Projekt je potekal v partnerstvu s Karitas Slovaško.

Izvedene aktivnosti, ki so vključevale otroke, učence, dijake in druge mlade, učitelje, strokovnjake in politike ter širšo javnost v Sloveniji, so prispevale k večjemu razumevanju, kako podnebne spremembe vplivajo na življenja prebivalcev držav v razvoju, še posebno v Afriki, ki jo zaznamuje kombinacija kriz in je za podnebne spremembe najbolj ranljiva celina, in kakšna je pri tem naša soodvisnost. Spodbujali smo k skupnemu reševanju te problematike ter k solidarnosti do vseh **ljudi v državah v razvoju**, ki jih posledice podnebnih sprememb najbolj prizadanejo, čeprav so sami s svojim preprostim načinom življenja **najmanj prispevali k njim** in so zaradi njihovih posledic **potisnjeni v še večjo revščino**, oviran je daljnoročni trajnostni razvoj. Posledice podnebnih sprememb revni prebivalci držav v razvoju, ki so odvisni predvsem od naravnih virov in kmetijstva, najbolj občutijo pri zagotavljanju osnovnih življenjskih potrebščin, kot sta pitna voda in hrana ter na svojem zdravju. **Na svetu danes živi skoraj ena milijarda ljudi, ki trpijo lakoto, in to je škandal! Razvite države**, med njimi je tudi Slovenija, smo s svojimi dejavnostmi in potrošniškimi načinom življenja prispevale največji delež izpusta toplogrednih plinov v ozračje in smo zato **najbolj odgovorne za globalne spremembe podnebja**. Ljudem v državah v razvoju tako **dolgujemo »okoljski dolg«** in smo jim zato **dolžne pomagati** pri reševanju te problematike s svojimi sredstvi in znanjem.

Na Slovenski karitas skupaj s preko 1.500-imi mentorji ter mladimi iz 343-ih osnovnih in 54-ih slovenskih srednjih šol ter 186-ih vrtcev, ki so pri delavnicah »Živi preprosto in solidarno – v smeri podnebne pravičnosti« razmišljali o problematiki in izdelovali izdelke v znamenje solidarnosti do ljudi, ki najbolj trpijo zaradi posledic podnebnih sprememb in revščine (v priloženi publikaciji vam simbolično predstavljamo izdelke mladih), **apeliramo na vas**, ki sprejemate odločitve v naši državi, v Evropi in v svetu, da skupaj naredimo več za zmanjšanje globalnih podnebnih sprememb, blaženje njihovih posledic in prilagajanjih nanje v državah v razvoju, še posebno v Afriki, ki je zaradi posledic podnebnih sprememb med vsemi celinami najbolj prizadeta.

V vaših rokah so možnosti in vzvodi, **da z zakonodajo in raznimi ukrepi pripomorete k zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov v ozračje**. Vse razvite države bi se morale zavezati, da bi **do leta 2020 za 30-40 odstotkov znižale izpuste**, ki temeljijo na ravni iz leta 1990. S tem bomo posledično pripomogli tudi k trajnostnemu razvoju in kvalitetnejšemu življenju državljanov Slovenije in vseh prebivalcev sveta. Prav tako apeliramo na vas, **da po svojih močeh vplivate na povečanje deleža in učinkovitosti uradne razvojne pomoči RS za preprečevanje globalne revščine in uresničevanje razvojnih ciljev tisočletja (MDGs)** še posebej v Afriki, ki je prioriteten območje evropske razvojne politike, ter **da zagotovite dodatna sredstva, da bodo države v razvoju lažje blažile in se prilagodile na vplive ekstremnih vremenskih pojavov**, kar vključuje tudi dostop do čiste vode in zelene tehnologije.

Najrevnejši so za nastanek podnebnih sprememb storili najmanj, naj ne bodo oni tisti, ki bodo trpeli najbolj! **Trajnostni razvoj je njihova pravica**. Vse družbe moramo ravnati v skladu z zaščito podnebja na osnovi enakosti, solidarnosti in v soglasju s skupnimi, vendar raznolikimi odgovornostmi in zmožnostmi in pozabiti na lastne interese zaradi skupnega dobrega.

V upanju, da združimo svoje moči v globalnem boju proti podnebnim spremembam in revščini, vas lepo pozdravljamo.

Mladi iz skupaj 583-ih slovenskih šol in vrtcev, njihovi učitelji in sodelavci Slovenske karitas

Imre Jerebic

generalni tajnik Slovenske karitas